

การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้
ของเยาวชน จ. ชัยภูมิ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตและระยะเวลาการศึกษา	4
1.4 คำถามการวิจัย	4
1.5 กรอบแนวคิด	4
1.6 กลุ่มเป้าหมาย	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.8 วิธีดำเนินการ	5
1.9 เนื้อหาโดยสังเขป	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 สื่อภาพยนตร์	8
2.2 แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา	17
- ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	17
- หลักการปราชญ์การเรียนรู้แบบพุทธปัญญานิยม	20
2.3 ลักษณะของเด็กช่วงวัย 9-12 ปี	23
2.4 หลักจิตวิทยา จริยธรรม และพัฒนาการทางสังคม	27
2.5 ภาพยนตร์สำหรับเด็ก	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
3.2 เครื่องมือการวิจัย	40
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	41

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรม	43
เรื่องความเมตตา กรุณา การให้อภัย และการคิดอย่างมีเหตุผล	
4.2 ทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา การให้อภัย	56
และการคิดอย่างมีเหตุผล	
บทที่ 5 อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	
5.1 สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา	74
5.2 การเรียนรู้และพัฒนาการด้านทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา	80
การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	
5.3 การเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมภาพยนตร์และที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์	85
5.4 ปัญหาและอุปสรรค	87
5.5 ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	91

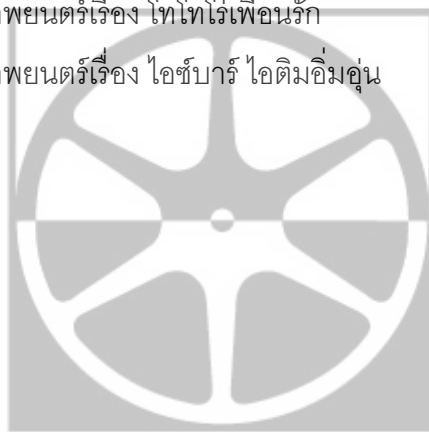
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางรอบฉายภาพยนตร์	6
ตารางที่ 2 ค่าสถิติทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตา กรุณาก่อน	57
และหลังชมภาพยนตร์	
ตารางที่ 3 ความถี่ระดับคะแนนก่อน-หลัง ชมภาพยนตร์	58

ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎนา และการคิดอย่างมีเหตุผลก่อนและหลังชมภาพยนตร์	58
ตารางที่ 5	ตัวละครที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบ และมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตัว ในช่วงระยะเวลาที่ได้รับ สื่อนั้นอย่างต่อเนื่อง	61
ตารางที่ 6	สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์เรื่อง โทโทโร่เพื่อนรัก	62
ตารางที่ 7	การให้คนแปลกหน้ายิ้มของ (สถานการณ์จำลอง)	63
ตารางที่ 8	สาเหตุของการให้คนแปลกหน้ายิ้มของ (สถานการณ์จำลอง)	63
ตารางที่ 9	สาเหตุที่โทโทโร่ตัวตามหาเมย์ (สถานการณ์จำลอง)	64
ตารางที่ 10	สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์	66
ตารางที่ 11	หากนักเรียนเป็นเพื่อนของยังเรย์โดนแย่งพื้นที่ขายของจะอย่างไร	66
ตารางที่ 12	หากนักเรียนเป็นยังเรย์ไปแย่งพื้นที่เพื่อนขายของจะอย่างไร	67
ตารางที่ 13	สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์ (กลุ่มตัวอย่าง 66 คน)	68
ตารางที่ 14	นักเรียนอยากเป็นตัวละครใดจากเรื่อง กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว พร้อมเหตุผล	69
ตารางที่ 15	ค่าเปรียบเทียบทัศนคติเรื่องความเมตตากฎนา การคิดอย่างมีเหตุผล หลังชมภาพยนตร์ของ 3 โรงเรียน	70
ตารางที่ 16	สถิติความพึงพอใจต่อกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ ของเด็กนักเรียนอายุ 9-12 ปี ที่เข้าร่วมโครงการ	71

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 บรรยากาศในห้องเรียน	49
ภาพที่ 2 นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดโรงเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ ก่อนเริ่มกิจกรรมเคารพธงชาติ	49
ภาพที่ 3-4 กิจกรรมสมุดเล่มเล็ก	50
ภาพที่ 5 เด็กนักเรียนร่วมกิจกรรมภายในโถงหลังบ้านต้นตาล	51
ภาพที่ 6-7 นักเรียนทำกิจกรรมช่วงเช้าหน้าเสาธง	53
ภาพที่ 8 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยครูผู้สอนดูแลเด็กอนุบาล	54
ภาพที่ 9 กิจกรรมแบบสอบถามแบบใบงาน	60
ภาพที่ 10 นักเรียนชมภาพยนตร์เรื่อง โทโทโร่เพื่อนรัก	64
ภาพที่ 11 นักเรียนชมภาพยนตร์เรื่อง ไอซ์บาร์ ไอติมอิมมูน	65

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มา

การริเริ่มโครงการโรงหนังโรงเรียนของหอภาพยนตร์องค์การมหาชน เป็นการเปิดโอกาสและสร้างวัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ให้กับเยาวชน มุ่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในการหาความรู้ที่สอดแทรกมากับความบันเทิงที่เพิ่มเติมและมีมิตินอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในตำราเรียน ซึ่งสร้างบรรยากาศเสมอเหมือนกับการเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์พาณิชย์

การดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาของโครงการโรงหนังโรงเรียน พบว่าได้รับความสนใจจากนักเรียน ในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่โดยรอบของโรงภาพยนตร์ศรีศาลายา อำเภอพุทธมณฑล ทั้งใกล้และไกล อีกทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนจากโรงเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เครือข่ายโรงเรียนจากกิจกรรมนี้ขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงนับเป็นความสำเร็จของโครงการในระดับหนึ่ง เพื่อสานต่อคุณค่าความสำคัญดังกล่าว หอภาพยนตร์จึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมการใช้สื่อภาพยนตร์ เพื่อพัฒนาความรู้ในเชิงสาระบันเทิงให้ขยายออกไปสู่พื้นที่ห่างไกล โดยเริ่มต้นจากโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นห่างไกล ภายในอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ เป็นเป้าหมายแรก เนื่องจากอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นอำเภอขนาดเล็ก ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 90 กิโลเมตร ในเขตอำเภอภักดีชุมพลไม่มีโรงภาพยนตร์เชิงธุรกิจหรือเชิงสาธารณะดำเนินการ โอกาสการชมภาพยนตร์ของคนในพื้นที่จึงมีอยู่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากการเดินทางเข้าไปในตัวจังหวัดเพื่อชมภาพยนตร์ตามห้างสรรพสินค้า นั้น มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งถือว่าเป็นรายจ่ายที่ไม่คุ้มค่ากับการหวังประโยชน์การเรียนรู้ผ่านสื่อภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เชิงธุรกิจที่อยู่ในตัวจังหวัด

ดังนั้นการใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลจึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสาเหตุหลักสองประการดังกล่าว ทางโครงการวิจัยฯ จึงเลือกพื้นที่วิจัยและโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจากตำบลวังทอง โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 12 ปี ในช่วงชั้นวัยที่ 2 ของการศึกษาระดับพื้นฐาน หรือระดับการศึกษาประถมศึกษาปที่ 4 - 6 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเจาเหนือ บ้านเจาเหนือ และโรงเรียนสหประชาสรร บ้านหนองตะเคียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ห้องฉายภาพยนตร์ “โสมหนังบ้านต้นตาล”¹ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากพื้นที่ของโรงเรียน เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้มีประสบการณ์ในวัฒนธรรมการชมภาพยนตร์

¹ พื้นที่วิจัยที่สร้างขึ้นจากเอกชนเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชน ภายใต้การดูแลของบ้านต้นตาลรีสอร์ท อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ เลขที่ 178 หมู่ 7 ต.วังทอง อ.ภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ 36260 (อำเภอภักดีชุมพล ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดชัยภูมิ 90 กม. ระยะทางจาก กทม. ถึง อำเภอภักดีชุมพล 350 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง)

และเรียนรู้วิธีการหาสาระความรู้ควบคู่ไปกับความบันเทิงจากสื่อภาพยนตร์ เช่นเดียวกันกับนักเรียนที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมโรงหนังโรงเรียน ณ หอภาพยนตร์ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทัศนคติและการตระหนักรู้ทางจริยธรรมดีด้วยตนเองที่แฝงอยู่ในสื่อภาพยนตร์ให้มากขึ้น

นอกจากนี้ยังเพิ่มกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนในพื้นที่เดียวกันอีกหนึ่งโรง คือ โรงเรียนบ้านห้วยร่วมเพื่อนำมาเป็นตัวตรวจสอบและชี้วัดเครื่องมือ ให้แม่นยำและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โครงการวิจัยฯ ได้คัดสรรภาพยนตร์จำนวน 3 เรื่อง อันได้แก่ โทโทโร่ (ภาพยนตร์ญี่ปุ่น) ไอซ์ บาร์ ICE BAR ไอติมอิมมูน (ภาพยนตร์เกาหลี) และ กะปิลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว (ภาพยนตร์ไทย) ซึ่งมีเนื้อหาสาระความรู้ในด้านความเมตตา กรุณา ที่เหมาะสมกับเด็กตอนกลาง (9-12 ปี) เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสบการณ์ และเรียนรู้วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการสอดแทรกกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียนจากการชมภาพยนตร์อีกด้วย เพื่อนำไปสู่คำตอบที่ยืนยันผลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้หลักการจากแนวคิดทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมอันเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นโดยคนไทยเพื่อให้เหมาะสมกับคนไทยของดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่กล่าวไว้ว่า “จุดเริ่มต้นของการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คือ การเริ่มที่รากของต้นไม้จริยธรรมซึ่งเป็นการสร้างพื้นฐานทางจิตใจเป็นเบื้องต้น” (2538:58)

แนวคิดทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้จะแบ่ง 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้นไม้ ส่วนลำต้น และส่วนที่เป็นราก โดยในส่วนแรกคือดอกและผลไม้นั้น จะแสดงถึงพฤติกรรมการทำงานที่ดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งเชื่อมโยงมาจากสาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนที่สอง คือ ลำต้นของต้นไม้ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยม ส่วนสุดท้ายคือ รากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะพื้นฐาน แบ่งออกเป็นได้ 3 ประการ คือ สติปัญญา สุขภาพจิต และประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งจัดเป็นปัจจัยภายในของการเกิดจริยธรรมของแต่ละบุคคล จึงควรปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กอันเป็นวัยของการเริ่มต้นเรียนรู้และพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยจิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาจิตลักษณะพื้นฐานทั้งสามประการ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 25238:2-3)

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้วิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างควบคู่ไปกับหลักปรัชญาการเรียนรู้แบบพุทธรูปญานิยม (Constructivism) ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้สี่ประการ ได้แก่ การกำหนดให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ประการที่สองคือ การเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นขึ้นอยู่กับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน ประการที่สาม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ และสุดท้ายคือ การจัดสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมี

ความหมาย ทฤษฎีนี้ได้รับความนิยมในอเมริกา เนื่องจากสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (APA) ตั้งโครงการเพื่อศึกษาตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการเรียนรู้ในทางความเป็นเลิศทางการศึกษา จากผลการศึกษาสรุปว่าผู้เรียนจะสัมฤทธิ์ผลเมื่อครูใช้การสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) ซึ่งสามารถใช้ควบคู่กับการบันทึกกระบวนการเรียนรู้โดยการค้นพบ (Discovery Approach) ของบรูเนอร์ เป็นการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับสิ่งที่จะให้นักเรียนรับรู้ และวัตถุประสงค์พร้อมด้วยคำถามโดยตั้งความคาดหวังว่าเด็กหรือนักเรียนจะเป็นผู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกันตลอดจนพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา จะเห็นได้ชัดจากการที่ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้าที่ให้เลือกได้หลายอย่างพร้อมๆกัน การเรียนรู้โดยการค้นพบแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ การค้นพบแบบไม่กำหนดโครงสร้าง และ การค้นพบที่มีการแนะ (Guided Discovery) ซึ่งหมายถึงการสอนที่มีการจัดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และจัดสรรหาข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยให้นักเรียนค้นพบพร้อมกับการใช้คำถามถามผู้เรียน

ผู้วิจัยสนใจที่จะนำทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นมาเป็นเครื่องมือในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล และเป็นแนวทางในการวิจัยเชิงทดลองพัฒนาเพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีกับนักเรียนช่วงวัย 9 – 12 ปี เพื่อให้ได้ผลการทดลองที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น เนื่องจากหลักแนวคิดดังกล่าวได้ผ่านการใช้ทดลองในการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนปกติมาแล้ว และได้ผลเป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยจึงนำมาใช้กับการศึกษานอกห้องเรียนอีกครั้ง เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของเด็กนักเรียนจำนวน 90 คน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ โดยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สื่อภาพยนตร์จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ให้สามารถคิดวิเคราะห์เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่รับจากสื่อทุกประเภทอย่างมีเหตุมีผลตลอดจนสามารถส่งเสริมทัศนคติที่ดีงามให้กับนักเรียน โดยการซึมซับเข้าไปอย่างไม่รู้ตัว แต่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ (ทีศนา แชมณี 2552: 210-219)

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.2.1 เพื่อส่งเสริมการใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผล นอกเหนือจากในห้องเรียน

1.2.2 เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในพื้นที่สาธารณะผ่านภาพยนตร์ และบรรยากาศในการชมภาพยนตร์

1.2.3 เพื่อส่งเสริม พัฒนา ขยายบทบาทสื่อภาพยนตร์ในเชิงวิชาการสู่ชุมชนต่างจังหวัด

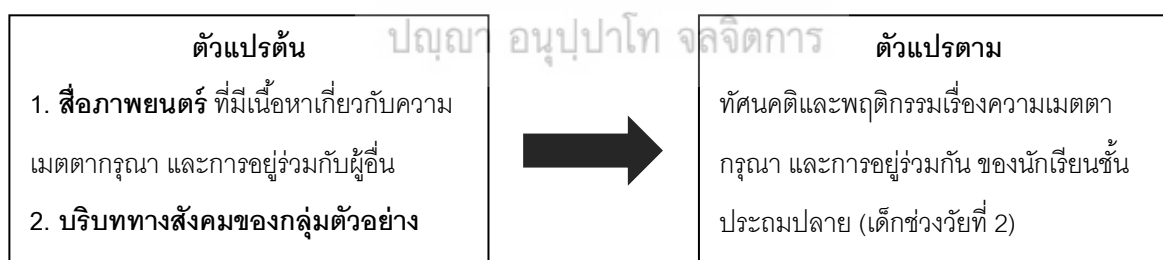
1.3 ขอบเขตและระยะเวลาการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้กล่าวถึงการทดลองใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนช่วงวัย 9-12 ปี (ตามการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นวัยที่ 2) ภายในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดชัยภูมิ จากกลุ่มประชากร 3 โรงเรียน ในเขตตำบลวังทอง คือ โรงเรียนบ้านเจาเหนือ โรงเรียนสหประชาสรรค์ และโรงเรียนบ้านห้วยร่วมโดยมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาการพัฒนาการที่เกิดจากการกระตุ้นผ่านสื่อภาพยนตร์ ภายในระยะเวลา 3 เดือน (กรกฎาคม – กันยายน 2555)

1.4 คำถามการวิจัย

- 1.4.1 นักเรียนมีทัศนคติด้านเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผล ก่อนและหลังเข้าชมภาพยนตร์แตกต่างกันหรือไม่
- 1.4.2 หลังจากนักเรียนเข้าชมภาพยนตร์นักเรียนมีพฤติกรรมด้านเมตตา กรุณาและการคิดอย่างมีเหตุผลอย่างไร
- 1.4.3 หลังจากนักเรียนเข้าชมภาพยนตร์นักเรียนมีพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในพื้นที่สาธารณะเปลี่ยนแปลงจากเดิมหรือไม่

1.5 กรอบแนวคิด

1.6 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด	จำนวน 98 คน ²
- เข้าชมภาพยนตร์	จำนวน 68 คน
- ไม่เข้าชมภาพยนตร์	จำนวน 30 คน

² ใช้กลุ่มตัวอย่างในการคำนวณเพื่อหาค่าการวิจัยจริงจำนวน 60 คน เนื่องจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าชมภาพยนตร์มีจำนวนไม่เท่ากันในแต่ละรอบการฉายภาพยนตร์ในโครงการวิจัยฯ และใช้วัดความน่าเชื่อถือของเครื่องมือจำนวน 30 คน

1.6.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนบ้านเจาะเหนือ บ้านเจาะเหนือ ต.วังทอง อ.ภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ จำนวน 30 คน

1.6.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนสหประชาสรวร บ้านหนองตะเคียน ต.วังทอง อ.ภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ จำนวน 38 คน

1.6.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนบ้านห้วยร่วม บ้านห้วยร่วม ต.วังทอง อ.ภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ จำนวน 30 คน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เกิดทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผลผ่านสื่อภาพยนตร์

1.7.2 เกิดทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในพื้นที่สาธารณะผ่านภาพยนตร์และบรรยากาศในการชมภาพยนตร์

1.7.3 เกิดการจัดการเรียนรู้ด้วยภาพยนตร์ในเขตพื้นที่ชุมชนต่างจังหวัดเพิ่มมากขึ้น

1.8 วิธีดำเนินการ

1.8.1 ขั้นการเตรียมการ

- ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ของพื้นที่และกลุ่มประชากรตัวอย่างในการวิจัย
- วางแผน ติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ดูแลพื้นที่ โรงเรียน ครู นักเรียน
- จัดทำหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ จัดทำหนังสือราชการ เพื่อขออนุญาต

ดำเนินการวิจัยต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- จัดเตรียมภาพยนตร์ และเอกสารประกอบ
- จัดเตรียม ติดต่อประสานงานเรื่อง สถานที่จัดกิจกรรม / ความพร้อมของการดำเนิน

กิจกรรมฉายภาพยนตร์

1.8.2 ขั้นการดำเนินการ

- 1) จัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์ ตามแผนที่กำหนดไว้
 - กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 68 คน
 - กิจกรรมฉายภาพยนตร์จำนวน 6 ครั้ง

ตารางที่ 1 ตารางรอบฉายภาพยนตร์

เดือน	ภาพยนตร์	วันที่	ครั้ง	โรงเรียน
กรกฎาคม	โทโทโร่	8	1	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ
		15	2	โรงเรียนสหประชาสรร
	ไอซ์ บาร์ ICE BAR	22	3	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ
		29	4	โรงเรียนสหประชาสรร
สิงหาคม	กะปิ ลิงจ๋อไม่หลอกจ้าว	6	5	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ
		13	6	โรงเรียนสหประชาสรร

2) ทดสอบ ทำกิจกรรม สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลหลังการชมภาพยนตร์โดยใช้เครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- แบบสอบถาม / แบบวัด เรื่องความเมตตากรุณา การให้อภัย และการคิดอย่างมีเหตุผล (ก่อนและ หลังเข้าชมภาพยนตร์)
- แบบสัมภาษณ์เรื่องพฤติกรรมด้านเมตตากรุณา การให้อภัย และการคิดอย่างมีเหตุผล
- แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เรื่องความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในพื้นที่สาธารณะ

3) ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล /เก็บข้อมูลเพิ่มเติม

1.8.3 ขั้นการสรุป วิเคราะห์ อภิปรายผล

- เก็บรวบรวมข้อมูล จัดระเบียบหมวดหมู่ของข้อมูล
- สรุป วิเคราะห์ ดีความ เบื้องต้น
- รายงานความก้าวหน้าของโครงการ
- วิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย
- ส่งเล่มรายงาน

1.9 เนื้อหาโดยสังเขป

งานวิจัยฉบับนี้เริ่มต้นด้วยบทนำที่ผู้วิจัยต้องการใช้สื่อภาพยนตร์ มาเป็นตัวกระตุ้นพัฒนาการของนักเรียนช่วงวัย 9 – 12 ปี (การศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นวัยที่ 2) ในเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ระดับพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักแนวคิดทางจิตวิทยา ในบทที่ 2, 3 และ 4

ตามลำดับ จากการลงภาคสนามเพื่อสำรวจและสังเกตการณ์ภายในพื้นที่โรงเรียน และครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการทำแบบทดสอบทัศนคติ เพื่อประมวลผลค่าทางสถิติ และการสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่ม ผู้ปกครอง และครูผู้สอน ตลอดจนการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการชมภาพยนตร์ภายในโถงหนังบ้านต้นตาล การร่วมกิจกรรมหลังจากการชมภาพยนตร์ในแต่ละรอบจนเสร็จสิ้น และพฤติกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน มาสู่บทสรุป (บทที่ 5) ผลสัมฤทธิ์ของการใช้สื่อภาพยนตร์ในการส่งเสริม และกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ว่ามีพัฒนาการไปในทิศทางใด นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขให้ โครงการวิจัยฯ ได้พัฒนาต่อยอดขยายโครงการโรงเรียนไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศในอนาคต

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สื่อภาพยนตร์

ความหมาย

ภาพยนตร์ ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ภาพฉายด้วยเครื่องทำให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหวได้ เรียกได้อีกอย่างว่า หนังฉาย (2542:821) หรือ การถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ในลักษณะที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหว (Motion pictures) ผ่านกระบวนการบันทึกภาพด้วยฟิล์ม ภาพที่ปรากฏบนแผ่นฟิล์มภาพยนตร์หลังจากผ่านกระบวนการถ่ายทำแล้ว เป็นเพียงภาพนิ่งจำนวนมากที่มีอิริยาบถ หรือแสดงอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ และเรียงติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ตามเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทำและตัดต่อ โดยใช้หลักการที่เรียกว่า การเห็นภาพติดตา (Persistence of vision)³ ซึ่งอาจเป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงเสมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นชนิดฟิล์มเนกาทีฟ (Negative) หรือฟิล์มโพสิทีฟ (Positive) ผ่านกระบวนการแปลงให้ปรากฏรูป เสียง หรือทั้งสองอย่าง ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์หรือเครื่องที่สามารถฉายภาพออกมาได้ ภาพยนตร์จึงถือเป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะสาขาหนึ่งในรูปของภาพเคลื่อนไหว และเป็นส่วนหนึ่งของ อุตสาหกรรมบันเทิง (<http://th.wikipedia.org>, 7 สิงหาคม 2555)

ประเภทและความแตกต่างของสื่อภาพยนตร์

ภาพยนตร์ที่ฉายอยู่ทุกวันนี้มีหลากหลายประเภท ขึ้นอยู่กับว่าจะจำแนกตามลักษณะใด โดย สมาน งามสนธิ (2548:182-202) ได้แบ่งสามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 2 ประเภท คือ การจำแนกประเภทตามลักษณะการนำเสนอและการจำแนกประเภทตามหน้าที่หลักของการสื่อสาร

1) ประเภทของภาพยนตร์จำแนกตามลักษณะการนำเสนอ

³ การเห็นภาพติดตา (Persistence of vision) คือ การนำเอาภาพนิ่งหลายๆภาพ มาฉายดูที่ละภาพด้วยอัตราความเร็วในการฉายต่อภาพเท่า ๆ กัน สายตามนุษย์จะยังคงรักษาภาพไว้ที่เรตินาเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 1 ส่วนต่อ 3 วินาที ถ้าหากภายในระยะเวลาดังกล่าวมีอีกภาพแทรกเข้ามาแทนที่ สมองของคนจะทำการเชื่อมโยงสองภาพเข้าด้วยกัน และจะทำหน้าที่ดังกล่าวต่อไปเรื่อยๆ หากมีภาพต่อไปปรากฏในเวลาใกล้เคียงกัน ในกรณีที่ภาพแต่ละภาพที่มองเห็น เป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องในลักษณะของการเคลื่อนไหว เมื่อนำมาเรียงต่อกันในระยะเวลากระชั้นชิด ภาพนิ่งเหล่านั้นจะกลายเป็นภาพเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องกันเป็นธรรมชาติปัจจุบันใช้ความเร็วในการถ่ายทำที่ 24 เฟรม ต่อ 1 วินาที

1.1 ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นจริง

ภาพยนตร์ทุกเรื่องจะมีภาษาและไวยากรณ์เป็นของตัวเองเช่นเดียวกับภาษาหนังสือในการแต่งหนังสือ หรือการสื่อสารความหมายด้วยภาษาหนังสือนั้น ผู้แต่งจะใช้ถ้อยคำมาเรียงเข้าเป็นประโยคยาวบ้าง สั้นบ้างตามความเหมาะสม ส่วนภาพยนตร์นั้น ผู้สร้างหรือผู้สื่อความหมายด้วยภาพยนตร์จะนำภาพแต่ละภาพที่เรียกว่า “เฟรม” (frame) มาเรียงเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งตกแต่งด้วยเสียงประกอบอื่นๆ ให้สวยงาม เพื่อให้ผู้ชมเกิดความประทับใจ ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นจริงถูกผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร หากจะแบ่งประเภทย่อยๆออกไปอีก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **ภาพยนตร์ข่าว** (newsreel) ภาพยนตร์ข่าวเป็นภาพยนตร์ที่บันทึกภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงๆ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟไหม้ป่าหรือไฟไหม้บ้านเรือน การประชุมทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเหตุการณ์ทางวัฒนธรรมหรือประเพณีอันดีงามของแต่ละท้องถิ่น เช่น งานบุญบั้งไฟที่จังหวัดยโสธร งานเทียนพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี งานชักพระที่จังหวัดนครศรีธรรมราช งานบุปผชาติที่เชียงใหม่ เป็นต้น ภาพยนตร์ประเภทข่าวนี้จะเสนอเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ว่าอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด เราในฐานะผู้รับสาร จะได้รับข่าวคราวความเป็นไปในทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการสื่อสารเจริญก้าวหน้าเช่นทุกวันนี้ ชีวิตประจำวันของเราจะขาดเสียจากข่าวสารเสียมิได้

2. **ภาพยนตร์สารคดี** (documentary film) ภาพยนตร์ชนิดนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวที่น่าเสนอมากขึ้นกว่าภาพยนตร์ข่าว โดยมีรายละเอียดมากขึ้น เช่น สารคดีภูเขาไฟระเบิด จะมีรายละเอียดไปถึงโครงสร้างของโลกเป็นอย่างไร มีความร้อนอยู่อย่างไร มีการระเบิดอย่างไร ภาพยนตร์ประเภทนี้จะต้องแสดงรายละเอียดที่เรามองไม่เห็นให้เราเห็นได้ด้วยการวาดภาพ ทั้งแนวตั้ง แนวนอน แนวขวาง เมื่อเราดูภาพยนตร์ชนิดนี้แล้ว จะเข้าใจทันทีว่าภูเขาไฟระเบิดได้อย่างไร ซึ่งแตกต่างจากภาพยนตร์ข่าวที่รายงานเฉพาะตอนที่ภูเขาไฟระเบิดเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับงานบุญบั้งไฟ ต้องมีรายละเอียดตั้งแต่ความเชื่อของชาวเมืองยโสธร การเตรียมการ การเสียดสื่อกำลังกายกำลังใจ และกำลังทรัพย์ เพื่อร่วมกันสร้างบั้งไฟชนิดต่างๆ นำเสนอทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ตลอดจนอารมณ์ของผู้เกี่ยวข้องกับประเพณีนั้นๆ เมื่อได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว จะเข้าใจได้ว่างานบุญบั้งไฟมีความหมายต่อชาวยโสธรอย่างไร เป็นต้น

3. **ภาพยนตร์การศึกษา** (education film) ภาพยนตร์การศึกษา มีลักษณะคล้ายกับภาพยนตร์สารคดีทั่วไป แต่ออกแบบเฉพาะขึ้น เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มที่ต้องใช้ภาพยนตร์นั้นๆ ภาพยนตร์ประเภทนี้มี

บทบาทมาตั้งแต่สมัยนายโทมัส เอดิสัน ได้ผลิตภาพยนตร์ 2 เรื่องชื่อว่า “แมลงหวี่” (The Houseflies) และเรื่อง “กบ” (The fog) แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องแรกๆ จะเป็นภาพยนตร์เงียบ แต่ให้ผลดีต่อการศึกษาเพราะทำให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น เนื่องจากในกระบวนการเรียนรู้นั้น คนเราจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด ถ้าการเรียนรู้นั้นเกิดจากประสบการณ์ตรง เช่นเดียวกับในวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาอื่นๆ ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อที่สามารถจำลองประสบการณ์ตรงมาไว้ในห้องเรียนได้อย่างน่าสนใจ ย่อมหมายความว่า ภาพยนตร์การศึกษาจะสามารถย่อโลกมาไว้ในห้องเรียนได้ตามเวลาที่ต้องการ อีกทั้งภาพยนตร์ยังเป็น “ภาษาสากล” ทุกคนดูแล้วจะเข้าใจได้จากภาพที่เห็นตรงกัน

เนื้อหาของภาพยนตร์การศึกษาเป็นเนื้อหาสาระที่เป็นจริง อาจมาจากภาพยนตร์ประเภทข่าว ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์สงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ซึ่งระยะแรกที่มีการเสนอนั้นเป็นการกระจายข่าวสาร (ภาพยนตร์ข่าว) ที่เกิดขึ้นแต่ละวัน แต่เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปนานแล้ว และมีการนำมาฉายซ้ำอีกครั้ง ก็จะกลายเป็นภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ อาจฉายเพิ่มเติมถึงสาเหตุของสงคราม ความเสียหายจากสงคราม ผลกระทบจากสงคราม ตลอดจนความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไปที่มีต่อสงคราม เพื่อให้ภาพยนตร์นั้นมีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ฉายไม่จำเป็นต้องให้คำบรรยายใดๆ ประกอบ ผู้ชมจะสามารถจะชมสามารถเข้าใจในเนื้อเรื่องนั้นได้ ภาพยนตร์การศึกษานี้มีคุณค่าทางการศึกษาดังนี้

- 1) อธิบายวิชาที่เข้าใจยากให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาทางกลศาสตร์ ตัวอย่างการหมุนของเครื่องยนต์ไอพ่น ซึ่งตาเปล่าไม่สามารถมองเห็นได้ เพราะหมุนเร็วเกินไป ภาพยนตร์การศึกษาสามารถใช้เทคนิคการถ่ายทำช่วยให้การหมุนช้าลง ซึ่งเรียกว่าภาพช้าหรือสโลว์โมชั่น (slow motion) ทำให้เรามองเห็นทิศทางการหมุนของเครื่องยนต์ได้อย่างชัดเจนหรือการอธิบายวงจรของชีวิตที่ต้องใช้เวลานานเป็นเดือนหรือเป็นปี ให้เห็นครบวงจรในเวลาอันสั้นโดยใช้เทคนิคการถ่ายทำที่เรียกว่า ไทม์แลปส์ (time lapse) เช่น การย่นเวลาของดอกไม้บานที่ต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะบานเต็มที่ให้เหลือเพียง 1-2 นาที

- 2) เพื่ออธิบายเนื้อหาวิชาการที่นามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น เนื้อหาเรื่องศีลธรรม เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง นำมาทำให้เป็นรูปธรรมในภาพยนตร์ โดยใช้คนแสดง จะทำให้เรามองเห็นภาพที่เป็นนามธรรมนั้นได้อย่างชัดเจน ตลอดจนเนื้อหาทางด้านสังคมในการอธิบายเรื่องกติกาสังคมให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาฟังย่อมเข้าใจได้ยาก เช่น เรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่น และส่วนแบ่งที่เป็นนามธรรมในสังคม หรือเนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์ที่พูดถึงเรื่องเงินเฟ้อ ถ้านำมาสร้างเป็นภาพยนตร์โดยเน้นเรื่องการซื้อสิ่งของบริโภคอุปโภคในราคาที่แพงกว่าปกติ เช่น แม่บ้านขอเงินไปตลาดจำนวนมากแต่ซื้อ

ของได้จำนวนน้อย เมื่อผู้ชมเห็นภาพประกอบเช่นนั้น จะทำให้เข้าใจได้ง่ายว่าอากรเงินเฟื่อนั้นคือการใช้เงินจำนวนมากๆ แต่ชื่อของได้เพียงเล็กน้อย

3) เพื่อจำลองประสบการณ์ตรงมาไว้ในห้องเรียน หมายความว่า บางวิชาเป็นการยากที่นักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงได้ เช่น เรื่องน้ำขึ้น-น้ำลง ข้างขึ้น-ข้างแรม หรือภูมิศาสตร์ของประเทศต่างๆ ตลอดจนห้วงอวกาศ ภาพยนตร์การศึกษาจะจำลองสถานการณ์เหล่านั้นมาไว้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์ การทดลองต่างๆ การขยายสิ่งของที่เล็กที่สุดที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าให้มีขนาดใหญ่พอที่จะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่อย่างไรก็ตามภาพยนตร์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ล้วนแต่มีเนื้อหาสาระที่เป็นจริงทั้งสิ้น

4) ภาพยนตร์เพื่อการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ เพราะภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นจริงอีกประเภทหนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์โฆษณานั้นเป็นความจริงทั้งหมด แต่ความจริงทั้งหมดของสิ่งที่โฆษณานั้นอาจจะไม่พูดถึงทั้งหมดก็เป็นได้ แล้วแต่ว่าต้องการจะให้ประชาชนรู้จักสินค้าหรือองค์กรนั้นๆ ในแง่มุมไหนเท่านั้น (2548:183-202)

1.2 ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาจากการประพันธ์

ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นตามความคิด จินตนาการ และความคาดหวัง ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเป็นไปได้ หรือเป็นไปได้ แล้วแต่ผู้สร้างจะมีจินตนาการอย่างไร ภาพยนตร์ประเภทนี้เรียกว่า ภาพยนตร์แบบประพันธ์ (fiction) สามารถจัดเข้าไว้ในกลุ่มของศิลปะ ซึ่งเรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า GENRE ซึ่งมักจะหมายถึงงานศิลปะด้านหนังสือหรือภาพวาด แต่วงการภาพยนตร์ได้นำคำนี้มาใช้จัดประเภทภาพยนตร์ ซึ่งในปัจจุบันเราสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. ภาพยนตร์แบบบู๊แอ็กชัน (Action) หมายถึง ภาพยนตร์แนวต่อสู้ ระทึกใจ เหมาะสำหรับคนชอบความแข็งแรงและศิลปะการต่อสู้ ในภาพยนตร์แนวนี้นี้จะมีฉากยิง ระเบิด เผาสิ่งต่างๆ ที่เราอาจจะหาดูได้ยาก ฉะนั้นคนที่ชอบภาพยนตร์ประเภทนี้ มิใช่เพราะชอบความรุนแรง แต่หมายถึงคนที่ชอบที่จะสัมผัสกับสิ่งที่หาไม่ได้ในชีวิตประจำวันและชอบความตื่นเต้นอยู่ด้วย ปัจจุบันภาพยนตร์ประเภทนี้ มีออกมาฉายกันมากไม่เคยขาดและได้รับการตอบกลับอย่างดี แต่ก็ต้องมีเนื้อหาสาระและมุมมองของการออกแบบฉากได้อย่างลงตัวและสมจริงด้วย อย่างองค์บากที่มีเรื่องการต่อสู้เป็นจุดสำคัญ

2. ภาพยนตร์แนวผจญภัย (Adventure) หมายถึง ภาพยนตร์ผจญภัย เข้าป่าฝ่าดง เจอปัญหาอุปสรรคมากมาย และต้องมีการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ ภาพยนตร์ประเภทนี้เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่ชื่นชอบการผจญภัย เช่น เข้าไปในป่าที่ยังไม่รู้จักราวีอะไรบ้างที่รอการเข้าไปค้นหาจากนักเดินทาง

3. ภาพยนตร์ภาพการ์ตูนเคลื่อนไหว (Animation) หมายถึง ภาพยนตร์การ์ตูน โดยใช้ภาพวาดที่เคลื่อนที่ได้ด้วยเทคนิคของแอนิเมชัน (animation) ซึ่งปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยม เช่น finding nemo ก้านกล้วย ยักษ์ ฯลฯ

4. ภาพยนตร์ตลกขบขัน (Comedy) โดยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) ตลกแบบเยาะเย้ย ถากถาง ที่เรียกว่า แซทไทรก โคมิดี (satiric comedy) เป็นการล้อเลียนเยาะเย้ย หรือถากถางเหตุการณ์ หรือบุคคลในสังคม ที่มีเรื่องเดิมอยู่แล้ว เช่น ล้อเลียนผู้นำ หรือนักการเมือง หรือ ดารา เป็นต้น และ 2) ตลกแบบไม่ต้องอาศัยเค้าเรื่องเดิมที่เป็นจริงในสังคมเป็นกรอบ แต่เป็นการตลกขบขันที่ผู้สร้างภาพยนตร์คิดขึ้นมาเองทั้งหมด ภาพยนตร์ตลกแบบนี้เรียกว่า ไซท์-แก๊ก โคมิดี (sight-gag comedy)

5. ภาพยนตร์ประเภทลึกลับ สืบสวนสอบสวน (Crime / Mystery / Thriller) เป็นภาพยนตร์ที่ผู้สร้างพยายามสร้างเงื่อนไขหรือปมต่างๆ ให้ ผู้ชมจะต้องติดตามชมอย่างใกล้ชิดว่าเรื่องจะออกมาในรูปแบบใด เช่น ภาพยนตร์จากเรื่องเชอร์ล็อก โฮม ตลอดจนภาพยนตร์อาชกรรมต่อเนื่องต่างๆ ภาพยนตร์อาชญากรรมฆาตกรรม หรือแนวการแก้ไขต่อสู้กับคดีต่างๆ ของตำรวจ หรือเรื่องที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ เป็นต้น

6. ภาพยนตร์ชีวิต (Drama) ภาพยนตร์ที่ทำให้รู้สึกซึ่งเศร้าเคล้าน้ำตา ทำให้นึกถึงชีวิตของคนจริงๆ ซึ่งบางเรื่องอาจทำให้ผู้ชมเกิดภาวะกดดันและเครียดไปกับเนื้อเรื่อง บ้างทำให้รู้สึกเศร้ามาก แต่เมื่อผู้ชมชมภาพยนตร์เสร็จจะทำให้ภาวะตึงเครียดนั้นหายไป

7. ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ (Erotic) อาจไม่เหมาะกับผู้ที่ยังไม่สามารถควบคุมภาวะอารมณ์ของตนเองได้ อาทิ เด็กและวัยรุ่น บางเรื่องอาจมีเนื้อหาออกไปทางภาพยนตร์ชีวิต

8. ภาพยนตร์ครอบครัว (Family) เป็นภาพยนตร์ที่ทุกคนในครอบครัวสามารถชมได้ ทุกเพศทุกวัย ส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความผูกพันของคนในครอบครัว ส่วนใหญ่จะแฝงแง่คิดเอาในเนื้อเรื่อง และเดินเรื่องแบบเรียบง่าย เน้นความรักของคนในครอบครัว

9. ภาพยนตร์จินตนาการ (Fantasy) ไม่ว่าจะเป็นจินตนาการด้านเทพนิยาย ด้านวิทยาศาสตร์ หรือด้านอวกาศต่างดาว (Sci-Fi) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ผู้สร้างจินตนาการไปในอนาคตหรือในอดีตว่า โลกนี้จะเป็นอย่างไรก็ได้ เช่น โลกเมื่อล้านปีที่แล้ว เรื่องในตำนาน ฯลฯ ผู้สร้างภาพยนตร์วิทยาศาสตร์อาจจินตนาการไปโดยอาศัยทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นแนวคิด แล้วสร้างภาพยนตร์ขึ้นมาตามแนวคิดนั้น อาทิเช่น ภาพยนตร์เรื่องสตาร์วอร์ อีทีเพื่อนรัก นาเนีย ภาพยนตร์จินตนาการนี้เราจะเห็นว่า ผู้สร้าง

จินตนาการจะสร้างสิ่งแปลกใหม่ๆมาให้เราเห็น เช่น ยานพาหนะอาวุธ บ้านเรือน เสื้อผ้า หรืออาหารหน้าตาแปลกๆ ตลอดจนการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ต่างออกไปจากชีวิตจริงเข้ามาใส่ไว้ในภาพยนตร์

10. ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องของความรัก (Romance) ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องรักๆใคร่ๆที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม และยุคสมัยต่างๆ ที่ผู้สร้างจินตนาการขึ้นมา เช่น ความรักในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เช่น เรื่อง A Farewell to Arms และ Waterloo Bridge หรือลัทธิทหารเป็นใหญ่ในเยอรมัน (militarism) เช่นเรื่อง Three Comrads เรื่องของความรักในลักษณะนี้จะอิงเรื่องจริงทั้งหมด เพียงแต่นำเอาเรื่องความรักประเด็นเดียวเท่านั้นมาเป็นแกนนำ โดยสร้างความรักให้ยิ่งใหญ่กว่าความเป็นจริง เพื่อให้ผู้ชมภาพยนตร์ได้ปล่อยให้อารมณ์ ประสบการณ์ และความปรารถนาของตนล่องลอยไปตามกระแสแห่งเรื่องราวนั้นๆ

11. ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระเป็นมหากาพย์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอภินิหารที่ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์เกิดความประทับใจและมหัศจรรย์ใจ เช่น ทรอย (Troy) ที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรโรมันหรือฉากที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ในภาพยนตร์เรื่องพระนเรศวร ภาพยนตร์ประเภทนี้ต้องใช้เทคนิคการถ่ายทำพิเศษอย่างมาก เพื่อให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นยิ่งใหญ่จนเกินความจริง แต่ให้อารมณ์สูงสุดแก่ผู้ชม

12. ภาพยนตร์ประเภทน่ากลัว ทำให้ผู้ชมเกิดอาการขนพองสยองเกล้า เช่น ภาพยนตร์ผี ไม่ว่าจะเป็นผีดิบ ผีดูดเลือด ผีปอบ ผีกระสือ ฯลฯ ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ตัวละครหลักจะน่ากลัวน่าเกลียด ทำให้ผู้ชมกลัวกันตลอดเรื่อง อาทิ บุปผาราตรี, ปอบ, 5 แพร่ง, แก๊บนผี, แม่นาคพระชนิง, ผีช่องแอร์ เป็นต้น (<http://sanookdee.th.gs/> , 7 สิงหาคม 2555; สมาน งามสนิท, 2548:190-202)

2) ประเภทของภาพยนตร์ที่จำแนกตามหน้าที่หลักของการสื่อสาร

2.1 ภาพยนตร์ข่าว

เหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลกนั้นเป็นที่สนใจของผู้รับสารจากสื่อทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อผู้รับสารโดยตรงหรือไม่ก็ตาม ภาพยนตร์ที่บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ เมื่อเสนอต่อมวลชนโดยช่องทางที่เหมาะสมในโลกของการสื่อสาร จึงเกิดคนกลุ่มหนึ่งตามภาษาของการสื่อสารเรียกว่า “ผู้ส่งสาร” คอยดูเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่า “สาร” แล้วบันทึกเหตุการณ์นั้นด้วยภาพยนตร์ที่เรียกว่า “สื่อ” แล้วรายงานเหตุการณ์นั้นๆ ผ่าน “ช่องทาง” ทางวิทยุโทรทัศน์มายัง “ผู้รับสาร” ให้รับทราบข้อมูลสถานการณ์ต่างๆอย่างครบถ้วนถูกต้อง ผู้ส่งสารจึงจัดเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีหน้าที่ ปฏิบัติตามหลักการที่นักสื่อสารมวลชนกำหนดไว้ อัน ได้แก่ 1) ให้ข่าวสารแก่มวลชน (to inform) 2)

ให้ความคิดและนำมวชน (to influence) 3) ให้ความบันเทิงสนุกสนานแก่มวชน (to amuse people) และ 4) ให้บริการแก่ผู้รับสารและชุมชน (to serve)

เนื่องจากการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชน ยังมีความสำคัญต่อสังคมทางรัฐศาสตร์อีกด้วย นักรัฐศาสตร์อย่าง ฮาโรลด์ ดี ลาสส์เวลล์ (Harold D. Lasswell) จึงได้เสนอไว้ว่า หน้าที่ของสื่อมวลชนควรมี 3 ประการ คือ ประการแรก เฝ้าดูสภาพสิ่งแวดล้อมของสังคม (surveillance of the environment) คือ เสนอข่าวสาร ประการที่สอง ต้องประสานงานส่วนต่างๆ ของสังคม (correlation of the parts of society) ได้แก่ การเสนอความคิดเห็นต่างๆ ในสังคมให้เป็นที่เข้าใจกันดีและประการสุดท้ายเป็นที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม (transmission of culture) คือ การให้การศึกษา จึงจะถือว่าหน้าที่ตามหลักการสื่อสารและหลักรัฐศาสตร์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น จะแสวงหาข่าวสารด้วยตัวเองในลักษณะที่ต้องไม่รู้สึกรู้ว่าตนถูกยัดเยียดให้อ่าน ให้ฟัง หรือให้ดู มนุษย์มีทางเลือกที่จะหลบข่าวสาร หากเขาไม่ต้องการที่จะรับรู้ มนุษย์เป็นผู้กำหนดความสนใจของตนเองจากแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในกรณีต่างๆ กัน จะเห็นได้ว่า ในชีวิตประจำวันเราจะปะทะกับข่าวสารตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็น การดูข่าว การฟังข่าว และการอ่านข่าวสาร เป็นกิจกรรมหลักทางสังคม ประโยชน์ของภาพยนตร์ข่าวจึงช่วยให้ผู้ดูข่าวจากภาพยนตร์ข่าวได้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก ได้เห็นทั้งภาพที่มีสีตามธรรมชาติและได้ยินเสียง สร้างความเชื่อถือได้มากกว่าสื่อชนิดอื่น ตลอดจนทำให้ผู้ชมรู้เท่าทันโลกทันเหตุการณ์ มีข้อมูลสนับสนุนในวงสนทนาหรือในการประชุมสัมมนา การปะทะสังคมภายนอก และการตัดสินใจทางธุรกิจ (สมาน งามสนิท, 2548:205)

นอกจากนี้ภาพยนตร์ข่าวยังให้ความเพลิดเพลิน ช่วงเวลาของการเสนอข่าวทางวิทยุโทรทัศน์จะเป็นช่วงเวลาให้ผู้ชมข่าวกำลังว่าง ปล่อยตัวปล่อยใจให้สบายเพลิดเพลินไปกับข่าวสารที่ได้รับ นักจิตวิทยาเรียกว่า “การลดภาวะความตึงเครียด” (reduction of tension) ในสภาพสังคมที่นับวันจะสลับซับซ้อนขึ้น เช่นนี้ ภาพยนตร์ข่าวจะมีส่วนผูกพันกับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมทั้งสังคมมากยิ่งขึ้น การที่คนเราจะอยู่ในสังคมที่สลับซับซ้อนเช่นนี้ได้อย่างมีความสุข จะต้องเป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์ เพื่อนำมาปรับใช้และเตรียมพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละวัน

2.2 ภาพยนตร์เพื่อการศึกษา

ภาพยนตร์เสียงในฟิล์มเข้ามามีบทบาทในวงการศึกษา เพื่อให้ความรู้และสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนมากขึ้น ภาพยนตร์การศึกษาครอบคลุมถึงภาพยนตร์ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ชนิดใดล้วนมีประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งสิ้น หากผู้ใช้รู้จักเลือกมาใช้ให้เหมาะกับชั้นเรียน และใช้อย่างถูกวิธี โดยอาจแบ่ง

ภาพยนตร์การศึกษาได้ดังนี้ 1) ภาพยนตร์แสดงพื้นฐานของเรื่องที่เรียน (back ground film) เป็นภาพยนตร์ที่ใช้สำหรับประกอบการเรียนทั่วไป อาจใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน หรือฉายซ้ำตอนเรียนจบวิชานั้นๆ เพื่อสรุปบทเรียน เช่น ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์โฆษณา ฯลฯ 2) ภาพยนตร์ประกอบการสอนขนาดเล็ก (short teaching film) เป็นภาพยนตร์ที่แสดงเฉพาะกิริยาอาการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจนพอ เช่น การสอนเรื่องการทำงานของหัวใจ แสดงเฉพาะการทำงานของหัวใจเท่านั้น ส่วนที่เหลือครูผู้สอนจะเป็นผู้อธิบายเอง

เจมส์ บราวน์ (Jame Brown) ได้กำหนดหน้าที่ของภาพยนตร์การศึกษาไว้ 7 ประการ คือ 1) การแสดงข้อเท็จจริง (factual films) โดยมีการเสนอแนวคิดอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจความหมายของเรื่องที่ศึกษาอย่างละเอียด 2) รายงานข่าวด้วยภาพ (pictorial report film) เป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องเวลาและการแข่งขัน เช่น การบันทึกการแข่งขันกีฬา ฯลฯ 3) แสดงเรื่องราวที่แต่งขึ้น (fictional drama film) แสดงความเชื่อในเรื่องวรรณคดี มีประโยชน์ในการพัฒนาทัศนคติ และความรู้สึกในคุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี 4) เสนอละครชีวิตจริง (true drama film) เสนอเหตุการณ์จริงในชีวิตคนทั่วไป 5) นำเที่ยว (travelogues) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับสังคมภูมิศาสตร์ เป็นเรื่องธรรมชาติ สังคมของแต่ละท้องถิ่น 6) ฝึกอบรม (training film) ทำหน้าที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับทักษะการฝึกอบรม และ 7) สารคดี (documentary film) ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญทางการศึกษาที่มีเนื้อหาสาระถูกต้องกับสภาพที่เป็นจริง

2.3 ภาพยนตร์เพื่อการแสดงความคิดเห็นและชักจูงใจ

มนุษย์เป็นผู้กำหนดความต้องการของตัวเองจากความสนใจตามแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในกรณีต่างๆ ทำให้การใช้สื่อสารมวลชนจึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อหวังผล (effect) จากสิ่งทีผลิตขึ้นมาแสดงความคิดเห็น ในการชักจูงใจ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ (purpose) และมีเป้าหมายที่แน่นอน (goal-oriented) เพราะภาพยนตร์ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ 1) ภาพยนตร์โฆษณา เป็นภาพยนตร์สั้นๆ ยาวไม่เกิน 1 นาที เรียกว่า “สปอต” มีลักษณะเป็นภาพยนตร์ที่โน้มน้าวใจชักชวนให้ผู้บริโภคยอมรับสินค้าและบริการแล้วซื้อสินค้าและบริการนั้นโดยตรง 2) ภาพยนตร์ประชาสัมพันธ์ สร้างขึ้นในรูปแบบของภาพยนตร์สารคดี ที่มีเนื้อหาสาระเป็นจริงที่ต้องการให้สาธารณชนทราบ เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้สาธารณชนรู้จักและเข้าใจตน ตลอดจนรักษาความเข้าใจอันดีของประชาชนให้มีต่อการติดต่อต่อไป และ 3) ภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ (propaganda film) มักมีเนื้อหาสาระในการประกาศชักชวนให้ผู้ชม สนับสนุนแนวคิดการกระทำ ลัทธิศาสนาและอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อการ

กระจาย (dissemination) และอธิบายชี้แจง (elucidation) ความคิด ลัทธิ และทฤษฎีการเมือง โดยทำหน้าที่กระจายแนวคิดและอธิบายให้เข้าใจเรื่องของลัทธิและความเชื่อ นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ลัทธิทางการเมืองให้คนกลุ่มน้อยระดับหัวหน้าชนชั้น หรือระดับพรรคเข้าใจในลัทธิ แนวคิดทางการเมืองนั้นอย่างถ่องแท้ แจ่มใส จนสามารถนำไปเผยแพร่ต่อไปได้อีกด้วย อาทิ การเสนอสุนทรพจน์การปราศรัย เป็นต้น

2.4 ภาพยนตร์บันเทิง

ภาพยนตร์บันเทิง หมายถึง ภาพยนตร์ที่สร้างเพื่อความบันเทิง คำว่า บันเทิง ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542:617) หมายถึง “เบิกบานใน รื่นเริงใจ ทำให้รู้สึกสนุก” ภาพยนตร์บันเทิงจึงมุ่งให้ความเบิกบานใจ รื่นเริงใจ และให้ความรู้สึกสนุก ภาพยนตร์ชนิดนี้อาจสร้างขึ้นจากเรื่องจริง แต่มีการ เพิ่มเติมเรื่องให้สนุกสนานมากขึ้น เพื่อมิให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นกลายเป็นภาพยนตร์สารคดี บางครั้งภาพยนตร์บันเทิงอาจสร้างขึ้นจากสังขรณ์บางประการในสังคม โดยใช้ตัวละครเข้าไป เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “ทองพูน โคกโพธิ์ ราษฎรเต็มขั้น ” ซึ่งสะท้อนและล้อเลียนสังคมที่มีคนรวยและคนจน คนรวยมีอำนาจทางเศรษฐกิจย่อมมีอำนาจทุกอย่าง ส่วนคนจนไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจย่อมหมดทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่สิทธิและความเป็นธรรม เป็นต้น ภาพยนตร์บันเทิงมักเป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นจากจินตนาการของผู้สร้าง ซึ่งอยู่ในรูปแบบ เยาะเย้ย ถากถางสังคม ล้อเลียนสังคม เรื่องรักๆใคร่ๆ การ์ตูน เรื่องลึกลับมหัศจรรย์ประเภทควบอย นู๋ หรือจินตนาการด้านวิทยาศาสตร์

ภาพยนตร์บันเทิงมักจะมีเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง สร้างด้วยระบบเสียง แสง สี ที่ตระการตา เพื่อมุ่งเน้นให้ความบันเทิง สนุกสนาน และผ่อนคลายอารมณ์ของผู้ดู บางเรื่องก็ต้องการสร้างความเครียดและความกลัวให้แก่ผู้ชม เช่น เรื่องผี หรือให้เกิดอัศจรรย์ใจ เช่น เรื่อง อภินิหารต่างๆ อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์บันเทิงต้องการให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วม เพราะการเกิดอารมณ์ร่วมกับสิ่งที่เราได้เห็นนั้น เป็นการพักผ่อนและผ่อนคลายหรือเกิดความสุขในอีกรูปแบบหนึ่ง แม้ว่าปัจจุบันนี้ภาพยนตร์จะแตกรูปแบบออกไปเป็นภาพทัศน์ และวิทยุโทรทัศน์ก็ตาม แต่รูปแบบแม่บท เทคนิคการถ่ายทำ และภาษาที่ประกอบเข้ากันเป็นเรื่องราว ยังคงรักษาแม่บทของภาพยนตร์เฉกเช่นเดิม (สมาน งามสนิท, 2548: 207-226)

2.2 แนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาแนวคิดทฤษฎี

2.2.1 ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรม

ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรม ถูกคิดค้นขึ้นโดยดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งเกิดขึ้นจากการประมวลและการสรุปผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่างๆ จำนวนหลายสิบเรื่องของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6 ถึง 60 ปี ที่ถูกศึกษารวมหลายพันคนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด การประมวลผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2523 และต่อมาได้มีการประมวลผลการวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะทางด้านจริยธรรม โดยเน้นเรื่องสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งที่แสดงออกมาให้เห็นในสังคม ว่ามีสาเหตุมาจากทางด้านจิตใจอย่างไรและอะไรบ้าง ซึ่งเป็นการประมวลผลของการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จากผลการวิจัยหลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะงานวิจัยของนักจิตวิทยาไทย นักสังคมศาสตร์ไทย และนักวิจัยการศึกษาไทย ทั้งที่เป็นอาจารย์และนิสิตนักศึกษา และมีการขยายผลต่อยอดในเวลาต่อมา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:4-5)

ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรมแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้นไม้ ส่วนลำต้นของต้นไม้ และสุดท้ายส่วนที่เป็นรากต้นไม้ ซึ่งส่วนแรก คือ ดอกและผลไม้บนต้น แสดงถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาในการกระทำดี ได้แก่ พฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม พฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่แสดงถึงการเป็นพลเมืองดี และพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนพฤติกรรมการประกอบอาชีพอย่างขยันสุจริต ส่งผลออกมาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยมีสาเหตุมาจาก 2 กลุ่มหลัก กลุ่มแรก คือ สาเหตุทางจิตใจ อันเป็นส่วนที่สอง หรือส่วนลำต้นของต้นไม้ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน อันได้แก่ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทักษะคติ คุณธรรม และค่านิยม ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้นขึ้น หากเราต้องการเข้าใจ อธิบาย และทำนาย หรือต้องการพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดของบุคคล จะต้องอาศัยจิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านประกอบกัน จึงจะได้ผลดีที่สุด

ส่วนที่สาม คือ รากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สองต่อจากส่วนลำต้นมีด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่ (1)สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามประการ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ส่วนลำต้น โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจครบทั้ง 3 ด้าน และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากต้นไม้นี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้ในการอธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมทางด้านดีอีกด้วย จิต

ลักษณะพื้นฐานทั้ง 8 ประการ จึงเป็นสาเหตุมูลฐานของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง ดังนั้นทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมจึงมีลักษณะแสดงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล ระหว่างจิตลักษณะ 8 ด้าน กับพฤติกรรมประเภทต่างๆที่บุคคลกระทำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:2-4)

ในช่วงแรกทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม จะแสดงถึงสาเหตุทางจิตใจที่ลำต้นเพียง 4 ประการ เท่านั้นโดยกล่าวถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคล ทำดีละเว้นชั่ว หรือที่เรียกว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ต่อมาจึงได้นำผลวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมทางด้านการงาน อาชีพ และพฤติกรรมการรักษาสุขภาพอนามัยมาประกอบด้วย จึงได้เพิ่มพฤติกรรมของคนเก่งเข้าไปในส่วนดอกผล และเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่สำคัญของคนที่มีพฤติกรรมดีเข้าที่ลำต้นของต้นไม้อจริยธรรม รวมเป็น 5 ด้าน ซึ่งทำให้ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของคนไทยนี้มีการพัฒนา และครอบคลุมพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของคนไทยทางด้านที่สำคัญได้อย่างครบถ้วน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2538:4)

รูปแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม

การแสดงถึงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลของจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่ราก กับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น โดยเฉพาะเหตุผลเชิงจริยธรรม งานวิจัยที่แสดงถึงความเป็นสาเหตุและผลของจิตลักษณะและพฤติกรรมที่ใช้เป็นพื้นฐานในการตั้งทฤษฎีนั้น เป็นการวิจัย 3 ประเภท ได้แก่

1. งานวิจัยที่เริ่มจากพฤติกรรมบางชนิด และสืบสาวไปยังสาเหตุทางจิตใจของบุคคล ซึ่งบุคคลต้องอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน หรือมีพื้นที่คล้ายคลึงกัน อาทิ งานวิจัยพฤติกรรมการพัฒนาชนบทของนิสิตโดยวิเชียร รักการ (2522) งานวิจัยพฤติกรรมการทำผิดกฎกระทรวงของนักเรียนชายอาชีวศึกษาของสุพจน์ จักขุทิพย์ (2521) และการวิจัยพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมการปลูกมันฝรั่งพันธุ์สปุนต้าของเกษตรกรภาคเหนือของนาง พันธุมนาวิน (2518) แม้ว่าการวิจัยเหล่านี้จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมบางประการ กับจิตลักษณะที่อาจจะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่สามารถจะยืนยันได้ว่าเป็นสาเหตุและผลต่อกันอย่างน่าเชื่อถือได้ จึงต้องมีการนำงานวิจัยอีกสองประเภทมาประกอบการวิเคราะห์ด้วย

2. การวิจัยเชิงทดลอง เป็นการสร้างสาเหตุที่เกี่ยวกับผลบางประการ แล้วศึกษาผลที่ได้รับจากการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน โดยมีการวัดจิตลักษณะบางประการของผู้ถูกศึกษาประกอบด้วย ดังนั้นผลวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะกับพฤติกรรมในส่วนนี้ จึง

เป็นเพียงข้อมูลที่ไม่อาจจะแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลได้ แต่มีประโยชน์ในการร่วมตั้งทฤษฎีต่างๆ ของนักเรียนชายมัธยมต้น

3. การวิจัยเชิงทดลองพัฒนา หรือเสริมสร้างจิตลักษณะบางประการ แล้ววัดผลที่พฤติกรรม อาทิ การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วยการเล่านิทานที่มีคุณค่าให้เด็กฟัง แล้วดูผลที่พฤติกรรมสัมฤทธิ์ผลในการเล่นเกมส์ของสุขสมร ประพัฒน์ทอง (2521) และการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในทำนองเดียวกันในเด็กที่เรียนวิชาการแปรงพันอย่างถูกวิธี แล้วดูผลที่ความสะอาดของฟันของเด็กเหล่านี้เปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่ได้รับการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของสุขสมร ประพัฒน์ทอง และคณะ (2526) นอกจากนี้ รัตนา ประเสริฐสม (2526) ยังศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถควบคุมตนกับพฤติกรรมการรักษาสุขภาพอนามัยของเด็กประถม การวิจัยเชิงทดลองประเภทนี้ สามารถบ่งชี้ถึงสาเหตุทางจิตลักษณะของพฤติกรรมที่ศึกษาได้ชัดเจนที่สุด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:12; สุเชษฐ มาเหิม 2519:5)

พื้นฐานทางวิชาการของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่ทันสมัยและเข้ามาตรฐานใน 2 ด้าน คือ การวิจัยที่เป็นแบบการวิเคราะห์สาเหตุทางจิตใจของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทย เนื่องจากการวิจัยที่นำมาใช้ส่วนใหญ่จะยึดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ก้าวหน้าที่สุดในปัจจุบันของวิชาการทางจิตวิทยา ในรูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยมนี้ ได้มีการนำเอาสาเหตุภายนอกหรือสาเหตุทางด้านสถานการณ์เข้ามาประกอบกับสาเหตุภายในด้วย โดยได้วิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะบางประการของผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน หรือสถานการณ์ที่คล้ายกัน แต่ยังมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ว่าย่อมมีสาเหตุที่สำคัญจากจิตใจเช่นจิตลักษณะเชิงจริยธรรม บุคลิกภาพ แรงจูงใจ คุณธรรมค่านิยมต่างๆ ตลอดจนสติปัญญา และสุขภาพจิตที่แตกต่างกัน

การวิจัยที่เข้ามาตรฐานเหล่านี้จึงต้องมีการเลือกผู้ถูกศึกษาในกลุ่มเปรียบเทียบต่างๆ ซึ่งมีพฤติกรรมหนึ่งในปริมาณที่ต่างกัน ให้กลุ่มเหล่านี้มีความเท่าเทียมกันทางด้านสถานการณ์ และบริบทเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อขจัดอิทธิพลของสถานการณ์ออกจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาอยู่เสียก่อน ดังตัวอย่างในการวิจัยพฤติกรรมการอาสาพัฒนาชนบทของนิสิต ต้องศึกษาเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตที่เรียนวิชาเอกเดียวกัน ระดับชั้นเรียนเดียวกัน และเพศเดียวกัน ที่มีพฤติกรรมนี้แตกต่างกัน หรือในการวิจัยพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมการปลูกมันฝรั่งพันธุ์สปันด้าของเกษตรกรภาคเหนือ ต้องศึกษาเปรียบเทียบจิตลักษณะ

ของเกษตรกรที่มีที่ดินที่ปลูกพืชพันธุ์นี้ได้ และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมาเป็นเวลานานเท่าเทียมกัน แต่มีการปลูกมันฝรั่งพันธุ์ใหม่ในความถี่ที่ต่างกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:2-7)

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทย และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการเรียน การสอน และการวิจัยภายในประเทศ เนื่องจากเกิดขึ้นจากการประมวลผลจากการวิจัยที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่อยู่ในสังคมไทย ตลอดจนการนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยในสังคมไทย ให้เข้าใจและถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น ในปัจจุบันทฤษฎีนี้ได้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรในการวิจัยต่างๆ ในประเทศไทย และมีการตรวจสอบสมมติฐานจากทฤษฎีนี้ในคนประเภทต่างๆ (ศิริพร แยมณี, 2530:9) หรือที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ยังไม่เคยวิจัยไว้ หรือในสถานการณ์ใหม่ๆ เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนาทัศนคติโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่เหมาะสมเป็นสื่อชักจูงโดยทวิวัฒน์ บุญชิต (2530) ตลอดจนถูกใช้เป็นกรอบในการวิจัยเชิงทดลองประเมินผล การพัฒนาจิตลักษณะที่ควรเปรียบเทียบกับผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในงานพัฒนาชุมชนในปริมาณต่างกันด้วยของควน ขาวหนู และคณะ (2532) นอกจากนี้ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทยยังเปรียบเสมือนแผนที่ ที่สามารถจะเอาไปใช้กำหนดนโยบายหลัก และนโยบายย่อยในการพัฒนาเยาวชน และประชาชนไทย ให้เป็นคนดีในสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:12-13)

2.2.2 หลักปรัชญาการเรียนรู้แบบพุทธรปัญญานิยม (Construtirism)

คำว่า “พุทธรปัญญา หรือ พุทธิปัญญา” ทางจิตวิทยาเป็นคำที่ใช้แทน การรู้คิดทุกชนิด หรือ กระบวนการคิด (Cognitive Process) อันได้แก่ ความใส่ใจ(Attending) การรับรู้ (Perception) การระลึกได้หรือจำได้ (Remembering) การคิดอย่างมีเหตุผล (Reasoning) การจินตนาการ (Imaging) การคาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipating) การตัดสินใจ (Deciding) และการแก้ปัญหา (Problem solving) ตลอดจนกระบวนการการคิดรวบยอดสิ่งต่างๆรอบตัว อาทิ การจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ (Classifying) และการตีความหมาย (Interpreting) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งเร้าภายในผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งหลักการสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ ในการเรียนรู้ทุกอย่าง ผู้ที่เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (Action) และสร้างความรู้ (Knowledge) ขึ้นในใจตนเอง (สุรางค์ ไควตระกูล, 2537:121-125)

ทั้งนี้นักจิตวิทยายังคงมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้หรือการสร้างความรู้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีพุทธรปัญญานิยม จึงแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ

1) **Cognitive Constructivism** หมายถึง ทฤษฎีพุทธปัญญานิยมที่มีรากฐานมาจาก ทฤษฎีพัฒนาการของพือาเจต์ ซึ่งถือว่า ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ และเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในใจเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางพุทธปัญญาขึ้น เป็นเหตุให้ผู้เรียนปรับความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งเกิดความสมดุลทางพุทธปัญญา หรือเกิดความรู้ใหม่ขึ้น (Fowler, 1994; Greens et al., 1996)

2) **Social Constructivism** เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของวิกโกทสกี โดยมีหลักการว่า ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสภาวะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการเปลี่ยนความเข้าใจเดิมให้ถูกต้อง หรือซับซ้อนกว้างขวางขึ้น (Bruning et al., 1999)

โดยหลักการทั้ง 2 ทฤษฎีพื้นฐานนี้มีคุณลักษณะร่วมกัน ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
- 3) การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิม และความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 4) การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ปัจจุบันแนวคิดทฤษฎีพุทธปัญญานิยม ได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งในสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งคณะกรรมการจากสมาคมจิตวิทยาสหรัฐอเมริกา (APA) ขึ้นในปี พ.ศ. 2536 เพื่อศึกษาตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีต่อการเรียนรู้ในความเป็นเลิศทางการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาในประเทศ โดยสนับสนุนหลักการของทฤษฎีพุทธปัญญานิยมซึ่งได้ข้อสรุปว่า ผู้เรียนจะสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ ก็ต่อเมื่อครูผู้สอนใช้การสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมกับเสนอหลักการทางจิตวิทยา (Learner - centered psychological principles) ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทั้งหมด 4 หลักการ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มต่อไปนี้ (APA, 1995 ; Lambert and McCombs, 1998 อ้างใน สุรางค์ ไคว่ตระกูล, 2548)

กลุ่มที่ 1 การรู้คิดและการตระหนักรู้ในการรู้คิดของตนเอง (Congnitive metacognitive)

- (1) ธรรมชาติของการเรียนรู้จะต้องมีผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
- (2) ผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในการเรียนรู้

- (3) ผู้เรียนสร้างความรู้โดยการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารใหม่กับความรู้เดิม
- (4) ยุทธศาสตร์ในการคิดของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้
- (5) การตรวจสอบปรับปรุงการคิดให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหา
- (6) สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่มีความหมายคล้ายคลึงกับชีวิตจริง

กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจและเจตคติ (Motivational and Affective)

- (7) แรงจูงใจ ความมุ่งมั่น ความเชื่อ ความรู้สึกของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้
- (8) แรงจูงใจภายในของผู้เรียน
- (9) ความพยายามของผู้เรียน

กลุ่มที่ 3 พัฒนาการและสังคม (Developmental and Social)

- (10) พัฒนาการทั้งทางร่างกาย เชาว์ปัญญา อารมณ์ และสังคม อาจเอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้
- (11) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

กลุ่มที่ 4 ความแตกต่างของบุคคล (Individual Difference)

- (12) ความแตกต่างระหว่างบุคคล และภายในตัวบุคคลที่เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมของพันธุกรรม
- (13) ความแตกต่างทางภูมิหลังและวัฒนธรรมของผู้เรียน
- (14) การใช้มาตรฐานในการจัดและประเมินผล รวมทั้งการวิเคราะห์ของการเรียนรู้ที่เหมาะสม

หลักการเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบของบรูเนอร์ เช่นเดียวกัน คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ประมวลข้อมูลข่าวสารจากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการเรียนรู้นั้นจะเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง แม้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีข้อจำกัดในมีประสบการณ์และพื้นฐานชีวิต และความรู้แตกต่างกันออกไป แต่จะสามารถเห็นพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้าที่ให้เลือกได้อย่างพร้อมๆกัน ซึ่งจะมีพัฒนาการสามขั้นเริ่มจาก เอนแอคทีฟ (Enactive Mode) เป็นการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมด้วยการสัมผัสจับต้องด้วยมือ และ ไอคอนนิค (Iconic Mode) คือการสร้างจินตนาการหรือมโนภาพขึ้นในใจ สุดท้ายคือการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Mode) เมื่อผู้เรียนมีความสามารถที่จะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม และแทนที่สิ่งเหล่านั้นด้วยสัญลักษณ์ที่ตนหรือสังคมสร้างขึ้นเพื่อใช้ร่วมกัน

แนวคิดของการเรียนรู้พุทฺธปัญญา จึงเป็นหลักการที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม คือ สิ่งเร้ารอบตัว ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยนำมาประมวลด้วยกระบวนการคิดของตนเอง และข้อมูลความรู้หรือประสบการณ์พื้นฐานเดิมของตนออกมาเป็นความรู้ใหม่ ที่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ตลอดจนการนำความรู้นั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

2.3 ลักษณะของเด็กช่วงวัย 9 – 12 ปี (การศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นวัยที่ 2)

วัยเด็กตอนกลาง (middle childhood) อยู่ช่วงอายุประมาณ 6-12 หรือ 13 ปี ช่วงวัยเด็กตอนกลาง เป็นช่วงที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน แต่ในสังคมปัจจุบันช่วงวัยเด็กตอนกลาง มักเป็นช่วงที่เด็กได้ผ่านการเรียน นอกบ้านจากสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งมาบ้างแล้ว นักจิตวิทยาพัฒนาการยุคปัจจุบันมักเรียกเด็ก ในวัยนี้ว่าเป็นเด็กวัยเด็กตอนกลาง พัฒนาการทางกายของเด็กวัยนี้จะมีประสิทธิภาพมาก และจะมี พัฒนาการทางสติปัญญาเจริญเติบโตไปอีกลำดับหนึ่ง นอกจากนั้น พัฒนาการทางสังคมของเด็กยังขยาย ขอบข่ายกว้างขวางขึ้นอีก โดยเด็กมักใช้เวลากับผู้ใหญ่ หรือบุคคลอื่นที่มีใช้พ่อแม่หรือบุคคลภายใน ครอบครัวยาวนานขึ้น รู้จักคบหากับเพื่อนร่วมรุ่นได้ดีกว่าในวัยเด็กตอนต้น แม้ว่าพ่อแม่ยังคงมีบทบาท สำคัญในการปรับปรุง และดูแลบุตรของตน แต่บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่อื่นๆ นอกบ้านก็เริ่มมีบทบาทสำคัญใน การอบรมดูแลเด็กมากพอกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่บ้าน หรือมากกว่าสำหรับเด็กบางคน⁴ โดยลักษณะ พัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กช่วงวัยนี้ คือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นเด็กวัยรุ่น และเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถ รับผิดชอบตนเองในด้านต่างๆ ได้ อาทิเช่น หัดทำอะไรด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ที่จะเล่น เรียน และทำงาน ร่วมกับเพื่อนร่วมวัย และเรียนรู้ที่จะให้ความเป็นเพื่อนกับผู้อื่น สร้างมิตรภาพระหว่างกัน (ศรีเรือน แก้ว กังวาล, 2545:261)

พัฒนาการทางสังคมของเด็กจะเริ่มต้นจากการพัฒนาทางอารมณ์ภายในตัวเด็กก่อน โดยจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ หรือจิตพิสัย จัดอยู่ในสมอง Amygdala คือ ส่วนที่จิตใจเป็นมิติที่กว้างขวางครอบคลุม

⁴ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) สังเกตเห็นว่าในปัจจุบันนี้เด็กตั้งแต่วัยนี้มักใช้เวลาอกบ้านกับผู้ใหญ่นอกบ้านเกือบทั้ง 7 วัน โดย 5 วัน เรียนในโรงเรียน อีก 2 วัน เรียนวิชาอื่นๆเป็นพิเศษ เช่น กีฬา วิชาการซ่อมเสริม ฯลฯ ดังนั้น เด็กๆทุกวันนี้จึง แทบจะไม่มีเวลาอยู่ร่วม หรือมีกิจกรรมร่วมกับบิดามารดาผู้ปกครองที่บ้าน ทำให้เกิดคำถามว่า หากหน้าที่ของพ่อแม่คือ การหาเงิน การอบรมเลี้ยงดูลูก และให้วิชาเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่นอกบ้าน การขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่-ลูก ตั้งแต่อยู่ในวัยเด็กขนาดนี้ จะมีผลดี-ร้าย ต่อความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกในอนาคตหรือไม่

ลักษณะของจิตใจหลายด้าน ซึ่งแต่ละด้านสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างมาก ซึ่งอารมณ์และความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญของบุคลิกภาพ โดยเริ่มก่อรูปในช่วงปฐมวัย เมื่อได้รูปแบบที่ดีและมั่นคง จะกลายเป็นบุคลิกภาพได้ในระยะยาว แม้จะเปลี่ยนไปตามประสบการณ์ทางสังคมและค่านิยมตามสมัยก็ตาม แต่ความคิด ค่านิยม หรืออุปนิสัยที่ได้รับจากการปลูกฝังในช่วงปฐมวัยจะก่อรูปติดแน่น มั่นคง และยั่งยืน จึงมีการสังเคราะห์จากนักวิชาการหลากหลายท่านที่มุ่งเน้นศึกษาวิจัยเรื่องจิตใจอารมณ์เฉพาะด้าน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. **อารมณ์ทั่วไป (Emotion)** เป็นความรู้สึกทั่วไปตามธรรมชาติของมนุษย์ทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ ได้แก่ อารมณ์ ดีใจ รัก เสียใจ โกรธ เกลียด อิจฉา ชอบข่มขู่ ชอบมีอำนาจเหนือ ทำตาม และกลัว โดยสำหรับเด็กจะมีอารมณ์ตรง เพราะควบคุมตัวเองได้น้อย โดยจะแสดงออกทันที เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการ ควรมีการเสริมสร้างให้เด็กเจริญเติบโตสมวัย แต่หากเด็กได้รับการพัฒนา จะทำให้เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พัฒนาการเกิดการชะงัก เด็กจะกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง ไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อเติบโตจะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อตนเอง การดำเนินชีวิต การงาน และสังคม

2. **กลุ่มความกดดัน (Stress)** เหตุการณ์ใดๆ ที่คุกคามชีวิตและสุขภาพ ซึ่งอาจจะเป็นการสูญเสียบางสิ่งบางอย่างที่ทรงคุณค่า เช่น การเสียคนใกล้ชิด ความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงอย่างมาก สงคราม อันตรายอย่างฉับพลัน หรือการพลัดพราก เมื่อสิ่งที่คุณมีความหวังสูงและเกิดขึ้นซ้ำๆ จะทำลายความมั่นใจในตน การนับถือตนเอง และระบบค่านิยมของเด็ก บางรายอาจถึงขั้นสูญเสียบุคลิกภาพบางส่วนหรือทั้งหมดไป นอกจากนี้ ลักษณะการดำเนินชีวิต การทำงาน หรือสภาพเศรษฐกิจในสังคม ล้วนทำให้เกิดความเครียดได้ทั้งสิ้น แต่สำหรับเด็กเหตุการณ์ในบ้านและโรงเรียนเพียงสองแห่งก็สามารถสร้างความกดดันและความเครียดให้กับเด็กได้เช่นกัน อาทิ การถูกทำร้ายทางกายและจิตใจ เนื่องจากพ่อแม่หรือครูผู้สอนลงโทษอย่างรุนแรง พ่อแม่ทอดทิ้งไม่ให้ความรักความอบอุ่น และการเอาใจใส่แก่เด็ก ตลอดจนการได้รับอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภค ไม่มีของเล่น หรือถูกทำร้ายทางเพศ หรือการที่เด็กไม่ประสบความสำเร็จด้านการเรียน ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่สามารถสร้างความกดดันให้แก่เด็กได้ ความเครียดที่เกิดขึ้นจะทำให้สมองผลิตสารเคมีมาปิดกั้นการเรียนรู้ ทั้งวิชาการและจริยธรรม รวมทั้งสร้างบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ให้แสดงออกมาอีกด้วย

3. **กลุ่มจิตลักษณะครองคุณธรรม มีวินัย (Characters)** จิตลักษณะ หมายถึง คุณลักษณะภายในจิตใจที่แสดงออกเป็นบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ กล่าวคือ การคิดเป็น มีจริยธรรม มีมโนธรรม รู้จักผิด รู้จักถูก เข้มแข็งเชื่อมั่นในตน มุ่งอนาคต มีความเพียร แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีวินัย มีศักดิ์ศรี มีความ

รับผิดชอบ และมีความซื่อตรง ซึ่งจะทำให้พฤติกรรมการประพฤติดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จิตลักษณะที่เข้มแข็งจะต้องเสริมสร้างให้เป็นบุคลิกภาพทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะเป็นคุณลักษณะของทรัพยากรมนุษย์ที่ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินชีวิตและอยู่รวมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. กลุ่มสุนทรียภาพ (Alsthetic) เป็นความรู้สึกที่มองเห็นคุณค่าของความงาม ความเป็นระเบียบที่ประสานกลมกลืนกันของสรรพสิ่งในธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทุกประเภท อย่างไรก็ตาม การมองเห็นความงามขึ้นอยู่กับความคิดของบุคคลและวัฒนธรรม ดังนั้น ความงามและสุนทรียภาพ จึงมิใช่สิ่งที่มีอยู่จริง เป็นเรื่องของรสนิยมที่มนุษย์แต่ละคน แต่ละกลุ่ม ตลอดจนแต่ละสังคมวัฒนธรรมกำหนดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เฮเกล (Georg Wilhelm Fridrich-gel) นักปราชญ์ชาวเยอรมันเคยกล่าวไว้ว่า ความงามเป็นลักษณะสมบูรณ์ทางจิตสมบูรณ์ (Absolute-mind) ผู้ใดสามารถฝึกจิตให้สุขุมก็จะสามารถ เข้าถึงความงามของสรรพสิ่ง อารมณ์สุนทรีเป็นกระบวนการของความคิดจิตใจที่สังเกตเห็น เรียนรู้ ซึมซับคุณค่าของความ เป็นระเบียบ ความสวยงาม และความคิดสร้างสรรค์เชิงศิลปะได้ ซึ่งเราไม่สามารถนำค่านิยมแต่ละยุคสมัยมาเปรียบเทียบกัน เนื่องจากแต่ละช่วงเวลาจะมีองค์ประกอบแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างกัน การสร้างเสริมจิตใจด้านศิลปะทุกสาขา จึงช่วยพัฒนาจิตใจและบุคลิกภาพที่เต็มเปี่ยมด้วยความสงบ สุขุม ละเอียดย่อน เมตตาจิต และมีศักดิ์ศรี

5. กลุ่มความรัก ความศรัทธา ความภักดี (Love and Faith) ความรัก ความศรัทธา ความภักดี ความภูมิใจ และความปลอดภัย ต่างเป็นความรู้สึกที่อยู่ในส่วนลึกของบุคลิกลักษณะของบุคคล เป็นความรู้สึกที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจ ความรักนำความสุขมาให้ ซึ่งมีความเข้มข้นลึกซึ้งอยู่ในส่วนลึกของจิตใจมากกว่าอารมณ์ทั่วไป อาจกล่าวได้ว่า ความรัก เป็นความต้องการขั้นมูลฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมีด้วยกันหลายระดับ อาทิ ความรักระหว่างเพศ ความรักระหว่างญาติพี่น้อง พ่อแม่ เพื่อน พวักพ้อง สัตว์เลี้ยง ต้นไม้และธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งจะสร้างความอบอุ่น มั่นคง ความรู้สึกปลอดภัย เกิดกำลังใจ ห่วงใย และความหวังดีในระยะยาว และมีอนุภาพมาก สามารถทำให้คนๆ นั้นมีกำลังใจเข้มแข็งกล้าต่อสู้อุปสรรคความยากลำบากได้อย่างอัจฉริยะ มนุษย์ทุกคนต้องการความรัก แต่เมื่อได้รับความรักแล้ว การทำรักษาให้คงอยู่นั้นเป็นเรื่องยาก ความรักจึงอาจนำความสุขหรือความทุกข์มาให้ ดังนั้นความรักทุกลักษณะจึงต้องมีปัจจัยแห่งความรักที่จะทำให้จริงยั่งยืน อบอุ่นและมั่นคงทั้งสองฝ่าย (นงเยาว์ แซ่เพ็งแซ, 2545:30-33)

กลุ่มความรู้สึกอารมณ์ทั้งหมดนี้สอดคล้องและเชื่อมโยงกันจากจิตใจมาสู่การกระทำ มีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติการแสดงออกมาของเด็ก หากมีการปลูกฝังความคิด อารมณ์ความรู้สึกที่ดี ให้กับเด็ก

เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เขาเหล่านั้นก็จะสามารถสามารถรับรู้คุณภาพที่พึงประสงค์ออกมาได้อย่างอัตโนมัติ สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การฝึกให้เด็กคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เข้ามากระทบ หรือที่ได้ประสบพบเจอ จะทำให้เด็กเหล่านั้น สามารถควบคุมความรู้สึกอารมณ์ของตนเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์กดดันได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีมีเมตตา ยังคงเป็นรากฐานทางความคิด ที่จะทำให้เด็กมีกระบวนการคิดสร้างสรรค์

เด็กวัยตอนกลางจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่จะสอนให้เด็กเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใด ถูก-ผิด-ดี-ชั่ว ซึ่งมาตรฐานในกำหนดว่าอะไรดี-ชั่ว ถูก-ผิด มีความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม แต่ก็มีกฎเกณฑ์แนวคิดร่วม เช่น การลักขโมย การด่าว่าผู้อื่นที่ไม่มีความผิดเป็นสิ่งไม่ดี เป็นต้น การสอนเด็กในวัยนี้ ให้เข้าใจและซึมซับในเรื่องดังกล่าว สามารถสอนโดยให้เหตุผล เพราะเด็กมีการพัฒนาความคิดเข้าใจเหตุผล ดังที่ Gormly และ Brodzinsky (1989) ได้อ้างการศึกษาเรื่องพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาของ Piaget (1965) ไว้ด้วยการแบ่งระยะพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีแนวคิดว่าการมีศีลธรรมจรรยา คือ การเคารพกฎเกณฑ์ ซึ่งจะพัฒนาไปตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนที่จะรู้จักคิดตัดสินใจเรื่องศีลธรรมจรรยา (premoral judgment) ช่วงอายุ 2-5 ปี เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องว่าอะไรถูกอะไรผิด ไม่สำนึกว่าการร่วมอยู่ในสังคมต้องมีกฎระเบียบ หรือสำนึกว่ามีกติกาสังคม ตัวอย่างเช่น เพียเจต์ทดลองให้เด็กเล่นดีดลูกหิน เด็กๆ จะเอาแต่สนุกอย่างเดียว ไม่ค่อยคำนึง หรือทำตามกฎเกณฑ์การเล่น

ขั้นที่ 2 เห็นข้อเท็จจริงเรื่องศีลธรรมจรรยา (moral realism) ช่วงอายุ 5-9 ปี ระยะเวลาเด็กจะรู้จักเคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง และรู้จักการนำกฎและกติกามาใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจการกระทำ ถูก-ผิด, ชั่ว-ดีเด็กจะเคารพกฎต่างๆ อย่างไม่ตั้งคำถาม และไม่สงสัยดังนั้นในวัยนี้ เด็กๆ มักจะติดพูดว่า “ทำอย่างนั้นไม่ดี” “เขาเป็นเด็กไม่ดี” “เขาเป็นคนไม่ดี นะพ่อนะ” ซึ่งหากเป็นเด็กชาวอเมริกันมักจะพูดว่าไม่ยุติธรรมที่จะทำอย่างนั้น หรืออย่างนี้ “It's not fair” เพราะเมื่อเด็กไม่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ เด็กๆ จะเข้าใจว่าจะถูกทำโทษ เพราะกระทำผิดกฎระเบียบ และมักจะยอมรับการทำโทษ ถ้าเขารู้ว่าเขาทำผิดกฎเกณฑ์ระเบียบ หรือกติกาส่วนรวม เด็กถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นมาตรฐานทางศีลธรรมที่ต้องเคารพ และทำตาม เขาจะรู้สึกพอใจที่เด็กผู้ทำผิดกฎระเบียบได้รับการลงโทษ

ขั้นที่ 3 เข้าใจเรื่องศีลธรรมจรรยาอย่างมีเหตุผล (autonomous morality) โดยมีอายุ 10 ปีขึ้นไป ระยะเวลาเป็นระยะที่เด็กสามารถใช้เหตุผลเข้าใจว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ มีไว้เพื่อควบคุมการกระทำของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ถ้ากฎเกณฑ์ใดที่ไม่สามารถทำได้ เด็กก็จะไม่ยอมรับ

ไม่ยอมเชื่อถือกฎเกณฑ์นั้น ตัวอย่างเช่น ถ้าเด็กเล่นกัน เด็กก็จะสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นเองสำหรับการเล่น และจะยอมรับการลงโทษ หรือกำหนดบทลงโทษขึ้นเองเมื่อเล่นกันในกลุ่ม เด็กจะเข้าใจได้ว่าการลงโทษเป็นวิธีที่จะควบคุมคนที่ทำอะไรไม่ถูกต้องตามที่ตกลงกันไว้ การมีกฎเกณฑ์และการลงโทษ ทำให้การเล่นหรือการทำงานเป็นหมู่คณะดำรงอยู่ได้

ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Piaget สามารถสรุปได้ว่าเด็กวัยตอนกลางจะเป็นระยะที่เหมาะสมสำหรับสอนให้เข้าใจเรื่องผลร้ายของการทำลายธรรมชาติ สอนให้รู้เรื่องกฎเกณฑ์การจราจร สอนการเคารพกฎระเบียบวินัย และสอนเรื่องจริยธรรม หากพ่อแม่ผู้ปกครอง และครูผู้สอน สามารถสอนให้เด็กเข้าใจดีแล้วเด็กก็จะฝังใจ ติดเป็นนิสัยตั้งแต่เด็กไปจนเป็นผู้ใหญ่ และอาจแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การมีจิตสำนึก และความไร้ระเบียบในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545:267-268)

2.4 หลักจิตวิทยา จริยธรรม และการพัฒนาทางสังคม

“ความคิดที่ถูกต้องจะอยู่บนรากฐานของความดี ความเมตตา เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เบียดเบียน ทำร้าย เป็นโทษแก่ผู้อื่นและสังคม” (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข, 2545:23)

เหล่านักปราชญ์ทั้งในอดีตและในปัจจุบันต่างนิยมเชื่อมโยงจิตใจ ความคิด และการปฏิบัติเข้าไว้ด้วยกัน โดยเชื่อว่ามีความสัมพันธ์กันในการทำงาน มองว่าการกระทำที่ดีที่เกิดขึ้นจะต้องอยู่บนรากฐานการปลูกฝังที่ดีทางด้านจิตใจ เนื่องจากกลไกการทำงานของจิตใจ จิตได้สำนึก และจิตวิญญาณ เป็นตัวควบคุมความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์ จึงมีการคิดค้นหลักธรรมคำสอน ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีต่างๆออกมา เพื่อใช้ยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น ซึ่งการทำงานของจิตใจหรือจิตสำนึกของมนุษย์นั้นเป็นจิตระดับแรกสุดของมนุษย์ที่แสดงออกมา ไม่ว่าจะเป็น การรับข้อมูล การเกิดความอยาก ความต้องการหาทางสนองสัญชาตญาณและกิเลส และลงมือกระทำทุกวิถีทางเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง

จิตได้สำนึก คือ การคิดของสมองส่วน Neo-Cortex ซึ่งจะทำหน้าที่บันทึกข้อมูลเก็บความจำที่รับรู้ประมวลผลด้วยการคิดหลายลักษณะ วิเคราะห์หาเหตุผล ไตร่ตรอง โดยใช้วิจารณญาณอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนการคิดหาวิธีแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จนเห็นปัญหาและวิธีแก้ไขได้อย่างแจ่มชัด เกิดเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ใช้ทำงานแก้ปัญหาสังคม และวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้น จิตได้สำนึกหรือความคิดที่มีเหตุผล จะมีจริยธรรมรวมอยู่ด้วยเสมอเนื่องจากระดับจิตได้สำนึก จะเป็นตัวควบคุมจิตสำนึกอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งแนวคิดของนักปราชญ์และศาสดาของศาสนาต่างๆ มีความที่แตกต่างกัน เพราะ

เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่ต่างกัน ตามสภาพเศรษฐกิจ และสังคมการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยที่ผ่านเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ จึงทำให้แต่ละท่านคิดคำสอนและหลักธรรมที่ค่อนข้างลึกซึ้งแตกต่างกัน แต่แท้จริงแล้วหลักธรรมคำสอนของทุกศาสดาทู่นักปราชญ์ ล้วนแล้วแต่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อยกระดับจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข, 2545:23-24)

สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่กล่าวว่า “จุดเริ่มต้นของการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คือ การเริ่มที่รากของต้นไม้จริยธรรมซึ่งเป็นการสร้างพื้นฐานทางจิตใจเป็นเบื้องต้น” (2538:58) ด้วยจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ คือ สติปัญญา สุขภาพจิต และประสบการณ์ทางสังคม ในทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้น จัดเป็นปัจจัยภายในของการเกิดจริยธรรมของบุคคล มีประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยสร้างปัจจัยภายในเพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กผ่านการชี้แนะจากผู้ใหญ่ในสังคม เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาจิตลักษณะที่ดี

การพัฒนาเริ่มต้นจากด้านสติปัญญา คือ การมีความเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับวัย คนที่จะเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ได้ดี โดยเฉพาะเรื่องของจริยธรรมอันเป็นเรื่องของนามธรรมนั้น ต้องเป็นผู้มีสติปัญญาดีพอสมควร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสามารถเรียนรู้เหตุและผลของการกระทำที่เหมาะสมกับวัย ที่จะสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน รับรู้และเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างสันติ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:29) เพราะเมื่อคนเราได้เรียนรู้ และรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันแล้ว จะเกิดการสะสมความรู้ที่เพิ่มขึ้นจนกลายเป็นกฎและหลักปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ เมื่อได้พบเจอซ้ำๆ ผู้มีสติปัญญาดีจะสามารถรับรู้ และเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ เช่น การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การมีความเข้าใจเรื่องนามธรรม โดยเฉพาะด้านจริยธรรม ซึ่งต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่ดีหรือทำซ้ำต่อไป

มีงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่แสดงถึงความสามารถทางการคิดที่มีความสัมพันธ์อย่างมากต่อการตัดสินใจทางจริยธรรมของบุคคล โดยมีผลการวิจัยตรงกันว่า นักเรียนวัย 9-15 ปี เมื่อมีความสามารถทางความคิดสูงขึ้นเท่าใด จะสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นเท่ากับความคิดนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524:34-35) ฉะนั้นผู้ที่มีสติปัญญาต่ำหรือมีสติปัญญาไม่สมวัย จะไม่สามารถรับรู้ หรือเรียนรู้ได้ตามวัย ไม่สามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา หรือกระทำพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน อาจจะทำอะไรไปตามสัญชาตญาณ มักมีสาเหตุมาจากพื้นฐานความต้องการทางร่างกาย ตัวอย่างเช่น เมื่อหิวก็ต้องหาอาหาร จึงแย่งชิง หรือทำร้ายผู้อื่น เพื่อให้ได้อาหารมา รวมทั้งการสนองความต้องการทางร่างกายในด้านอื่นๆ เช่น ความต้องการทางเพศ อาจทำให้เกิดการทำร้าย หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นได้

เพราะมิได้ใช้เหตุผลยังคิดว่าควรกระทำหรือไม่ควรกระทำสิ่งใด สติปัญญาจึงเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของบุคคลที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตเต็มที่พร้อมที่จะได้รับการปลูกฝังจริยธรรมในการพัฒนาสุขภาพจิตต่อไป (สุขุมาล เกษมสุข, 2548:18-19)

ผู้มีสุขภาพจิตดี คือ ผู้ที่มีจิตใจสมบูรณ์เข้มแข็ง มีความสุข ความพอใจในตนเอง ไม่วิตกกังวลมากเกินไป และไม่มีปัญหาทางอารมณ์ จะช่วยให้รับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้ถูกต้องตามความเป็นจริง และเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมได้ดี ช่วยให้ปรับตัวได้ ยอมรับความเป็นจริงและเข้าใจผู้อื่น ดังนั้น ผู้มีสุขภาพจิตดีจึงสามารถพัฒนาจริยธรรมได้ดีกว่าผู้มีปัญหาทางสุขภาพจิต ซึ่งอาจเกิดปัญหาจากสุขภาพร่างกายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตก็เป็นได้ เนื่องจากทั้งสองสิ่งนี้ มีความสัมพันธ์และมีผลต่อกัน เมื่อร่างกายเจ็บป่วยก็จะทำให้สุขภาพจิตแย่ลงตามไป แต่หากสุขภาพจิตที่ดีจะมีส่วนช่วยให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงมีภูมิคุ้มกันโรค มีรายงานทางการแพทย์ว่า เมื่อบุคคลมีความสุข ร่างกายจะหลั่งสารเอนโดฟินและสารเซโรโทนิน⁵ ที่ช่วยให้ร่างกายสดชื่นแข็งแรง ในขณะที่เมื่อเกิดความเครียด สุขภาพจิตไม่ดี ร่างกายจะหลั่งสารคอร์ติซอลและสารอาดรีนาลีน⁶ ที่มีฤทธิ์ร้ายก่อโรคภัยต่างๆ เช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เป็นต้น ผู้มีความเครียด ความทุกข์อยู่บ่อยและเป็นเวลานาน อาจทำให้รับประทานอาหารไม่ได้ หรือมีปัญหาของระบบย่อยอาหารเป็นเหตุให้ร่างกายไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และไม่มีภูมิคุ้มกันทาน สุขภาพจิตที่ดีจึงมีผลดีต่อสุขภาพทางด้านร่างกายด้วยเช่นกัน

สุขภาพจิตที่ดี ยังมีผลดีต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็กอีกด้วย โดยเด็กที่มีสุขภาพจิตไม่ดีจะไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เพราะจะหยุดยั้งกระบวนการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเด็กที่มีความเครียด วิตกกังวล ย่อมไม่สามารถจะรับรู้ประสบการณ์ หรือเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมตนเองได้ถูกต้องแม่นยำ และไม่ได้รับประโยชน์จากประสบการณ์นั้นๆ ได้อย่างเต็มที่ เด็กที่มีสุขภาพจิตดีมักเป็นผู้ปรับตัวได้ดี รู้จักการประนีประนอม ยอมรับความจริง และมีเหตุผลเรื่องจริยธรรมสูง

⁵สารเอนโดฟิน: ทำให้จิตใจชุ่มชื่น เบิกบาน มีความสุข สร้างกำลังใจ สมองทุกส่วนเปิดรับการเรียนรู้ การถ่ายทอดค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม

สารเซโรโทนิน: ทำหน้าที่ยับยั้งพฤติกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความคิดไตร่ตรอง หรือคิดก่อนทำ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สารยับยั้ง”

⁶สารคอร์ติซอล: ทำให้เกิดความเครียดความหวาดกลัว ต่ำหนืดตนเอง ซึมเศร้าสิ้นหวัง หรือคับข้องใจ โกรธเกลียด และก้าวร้าว ล้วนทำให้บุคคลควบคุมการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของตนได้น้อยลง อาจทำลายบุคลิกภาพบางส่วนหรือทั้งหมด โดยเฉพาะจะปิดกั้นการเรียนรู้ทั้งวิชาการและจริยธรรม

สารอาดรีนาลีน: ทำให้เกิดความทุกข์ กระสับกระส่าย ปวดคัน สร้างโดยต่อมหมวกไต ส่งผลให้การทำงานของอวัยวะภายในลดสมรรถภาพลง

ด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:90) ดังนั้นการมีสุขภาพจิตดีจึงเป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล เพื่อการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข (สุชมาล เกษมสุข, 2548:21-22)

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมในชนบท เนื่องจากระบบเศรษฐกิจ การเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บุคคลที่มีประสบการณ์ทางสังคมสูง ที่ได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้เห็นตัวอย่างสถานการณ์ต่างๆหลากหลาย ยิ่งช่วยให้มีประสบการณ์มาก ผู้มีประสบการณ์ทางสังคมสูง จะสามารถเข้าใจสถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้อื่นได้ดี เช่นเดียวกับแนวคิดของเพียเจท์ ที่กล่าวว่า ผู้มีประสบการณ์ทางสังคมจะสามารถเข้าใจผู้อื่น ช่วยหยุดยั้งความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นผลดีต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กด้วย ทำให้สามารถเข้าใจมนุษย์และสังคม สามารถคิดและเข้าใจเหตุการณ์ สถานการณ์ สภาพปัญหาของตนและผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักเปรียบเทียบแยกแยะความแตกต่างของสิ่งต่างๆ รวมทั้งความดี ความชั่ว หรือการกระทำของตนจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร ดังนั้นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมสูงจึงสามารถพัฒนาจริยธรรมได้ดีกว่าผู้มีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ

มีผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการสวมบทบาท ซึ่งเป็นลักษณะการรู้คิดทางสังคม เป็นประสบการณ์ทางสังคม ว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเฉลียวฉลาด และความสำเร็จในการเรียนของเด็ก ประสบการณ์ทางสังคมช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เพราะเด็กจะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การที่เด็กได้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้รับการตอบสนองหรือรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น เกิดเป็นประสบการณ์ทางสังคม ช่วยกล่อมเกล่าให้เด็กรู้จักคิดพิจารณาสถานการณ์ต่างๆ จากแง่มุมหรือสายตาของผู้อื่น ผู้มีประสบการณ์ทางสังคมสูงจึงสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสถานการณ์ต่างๆ สามารถเข้าใจสังคมและเห็นใจผู้อื่นได้ดี เป็นสาเหตุสำคัญที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาจริยธรรมในขั้นสูง ดังนั้นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมสูง จึงสามารถพัฒนาจริยธรรมได้ดี (สุชมาล เกษมสุข, 2548:25)

ภาพยนตร์สำหรับเด็ก

ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมที่เป็นเด็กเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นสื่อที่มีการเคลื่อนไหว มีสีสันสวยงาม มีเสียงและเพลงประกอบ ทำให้กระตุ้นความรู้อยากเห็น เสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ง่าย ปัจจุบันมีการผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กออกมาหลายเรื่องทั้งของไทยและของต่างประเทศ ซึ่งหากจะ

ย้อนกลับไปประเทศทางยุโรปเริ่มให้ความสนใจกับภาพยนตร์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ตลอดจนการจัดตั้งชมรมภาพยนตร์เยาวชน โดยมีการจัดให้เด็กลงคะแนนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ภาพยนตร์กลายมาเป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับเด็กนักเรียน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ในหมู่เด็กปกติและเด็กไม่ปกติ และภาพยนตร์สำหรับเยาวชน เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับภาพยนตร์สำหรับเด็ก ยังมิได้มีการคบคิด และแก้ไขอย่างจริงจัง ปัญหาจากงบประมาณที่จะผลิตสื่อสำหรับเด็ก อย่างไรก็ตาม ช่วงที่การผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กยังมีไม่เพียงพอนี้ ทำให้ผู้เชี่ยวชาญต้องพิจารณาถึงการใช้ภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่บางเรื่อง ซึ่งอาจจะเหมาะสมสำหรับผู้ชมที่เป็นเยาวชน

การผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กยังมีน้อย มีเพียงสองถึงสามประเทศที่สามารถจัดสร้างภาพยนตร์ เช่นนี้ออกมาได้มากพอที่จะให้เด็กได้ดูสม่ำเสมอตลอดไปอาทิ ประเทศอังกฤษ เริ่มต้นเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลง เจ.อาเธอร์ แรงค์ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมสโมสรโกมอนท์และโอเดียน ได้จัดตั้งแผนกผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กขึ้น ภาพยนตร์นี้เรียกกันว่า ภาพยนตร์บันเทิงสำหรับเยาวชน ในปี ค.ศ. 1945 และ 1949 ตามลำดับโดยมีนางสาวแมรี ฟิลด์ เป็นหัวหน้าแผนก ระหว่างนั้นแผนกภาพยนตร์บันเทิงสำหรับเด็ก ได้ผลิตภาพยนตร์ออกมาถึง 181 เรื่อง เป็นเรื่องละคร 27 เรื่อง เรื่องยาวต่อกัน 27 เรื่อง ภาพยนตร์เกี่ยวกับความรู้ 7 เรื่อง ข่าวสั้น 60 ชุด ภาพยนตร์ท่องเที่ยว 17 เรื่อง ธรรมชาติศึกษา 27 เรื่อง การ์ตูน 7 เรื่อง และเรื่องเกี่ยวกับการร้องเพลงในชุมชน 7 เรื่อง และในปี ค.ศ. 1950 ก็เลิกผลิตภาพยนตร์ประเภทนี้

หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งองค์การซึ่งไม่คิดเห็นแก่กำไรขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1951 เรียกว่า “มูลนิธิภาพยนตร์สำหรับเยาวชน” มูลินิธีนี้ประกอบไปด้วยคณะกรรมการอำนวยการ โดยมี เจ. อาเธอร์ แรงค์ เป็นประธาน และผู้แทนจากสมาคมต่างๆ สมาคมละ 3 คน เป็นกรรมการ สมาคมเหล่านี้ ได้แก่ สมาคมผู้ผลิตภาพยนตร์พิเศษ สมาคมผู้ผลิตภาพยนตร์ในอังกฤษ สมาคมซิเนมาโตกราฟ เอ็กซิبيเตอร์ สมาคมคิเนมาโตกราฟเร็นเตอร์ มิสแมรี ฟิลด์ เป็นผู้ดำเนินงานองค์การใหม่นี้ มีผู้แทนของผู้ฉาย ผู้ผลิต และผู้จำหน่าย ภาพยนตร์รวมอยู่ด้วย องค์การนี้ได้รับเงินส่วนแบ่งสม่ำเสมอจากกองทุนสำหรับการผลิตภาพยนตร์ของอังกฤษโรงฉายภาพยนตร์จะต้องเสียอากรภาพยนตร์ตามที่นั่ง กองทุนการผลิตภาพยนตร์ได้เงินเพื่อดำเนินการ และแบ่งเงินไว้ 50 เปอร์เซ็นต์จากรายได้ เพื่อนำมาผลิตภาพยนตร์สำหรับเยาวชน มูลินิธีสำหรับผลิตภาพยนตร์เยาวชนนี้ได้ ทำการแจกจ่าย ภาพยนตร์สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ด้วย รัฐบาลของสหราชอาณาจักรได้มีความสนใจมูลนิธิและองค์การใหม่นี้มาก แต่องค์การนี้ก็มิได้เข้าไปเป็นของรัฐบาล (ฟิลิป โบชาร์ด, 1952; แม้นมาศ ขวลิขิต, สุระปะนิย์ นาคทรพร, แปล, 2503:88-90)

ประเทศฝรั่งเศส มีบริษัทที่ผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กอยู่ 3 แห่ง ได้แก่ เอเกรง เดส์ เจนส์, โซนิค้า โย และเฟร็ด โอแวง ซึ่งบริษัทเอเกรง เดส์ เจนส์ โดยสร้างภาพยนตร์หลากหลายแนวที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เช่น ภาพยนตร์ที่ใช้หุ่นเป็นตัวละคร เทพนิยาย ภาพยนตร์เรื่องยาว ภาพยนตร์จินตนาการพิสดาร ภาพยนตร์สีและภาพขาวดำเกี่ยวกับตุ๊กตา ภาพยนตร์บทละคร และเรื่องสั้นจำนวนหนึ่ง ส่วนบริษัทโซนิค้า โย สร้างภาพยนตร์สำหรับเด็กเล็กจำนวน 3 เรื่อง นับแต่ปี ค.ศ.1949 โซนิค้าโยได้ผลิตภาพยนตร์สั้นอีก 3 เรื่อง และสุดท้าย บริษัทเฟร็ด โอแวง สร้างภาพยนตร์สำหรับเด็กอายุระหว่าง 6-11 ปี โดยเฉพาะ และใช้เด็กเป็นผู้แสดง และมีการผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ประเทศสวีเดนมีการสร้างภาพยนตร์สำหรับเด็กเป็นจำนวนมาก แต่ผู้ผลิตไม่เห็นว่าการผลิตประเภทนี้จะนำรายได้มาให้คุ้มค่ากับรายจ่าย จึงลดการผลิตลง คงเหลือแต่บริษัทแซนด์รูว์ โบแมนที่ยังคงสร้างภาพยนตร์เยาวชนและมีจำนวนมากที่สุด (ฟิลิป โบซาร์ด, 1952; แม้นมาศ ขวาลิต, สุระปะนิย์ นาคกรทรรพ, แปล, 2503:90-91)

ส่วนประเทศเยอรมันมีการผลิตและจำหน่ายภาพยนตร์บันเทิงแก่เยาวชนจัดอยู่ในขั้นเริ่มต้น ชาวเยอรมันเองก็ให้สนใจในเรื่องนี้มาก เช่นเดียวกับที่เขาได้แสดงความเอาใจใส่ต่อปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับอิทธิพลของภาพยนตร์ที่มีต่อเยาวชน ซึ่งในด้านการผลิตตั้งแต่ปี ค.ศ.1948 บริษัทซอนเทอฟิล์มที่เมืองมุนิคได้สร้างภาพยนตร์สั้นสำหรับเด็กประมาณ 20 เรื่อง ส่วนมากเป็นภาพยนตร์การ์ตูน และภาพยนตร์ที่ใช้หุ่นเป็นตัวละคร มีเรื่องเทพนิยายและที่ทำจากบทละครอยู่ประมาณ 2-3 เรื่องนอกจากนั้นเมืองมุนิคยังมีบริษัทภาพยนตร์สำหรับเด็กอีก ได้แก่ บริษัทดิฮัลฟิล์ม เมืองวิสเบลิค บริษัทบอฮันเนอร์ฟิล์ม ที่เบอร์ลิน และบริษัทเซนเกอร์ลิง ฟิล์ม-โปรดักชั่น ซึ่งบริษัทเหล่านี้ได้สร้างเพียงแต่ภาพยนตร์การ์ตูนและภาพยนตร์หุ่น ไม่มีรายใดสร้างภาพยนตร์เรื่องยาวสำหรับเด็กขึ้นเลย คงมีแต่บริษัทจุงเก้นดฟิล์ม แห่งเมืองมุนิค ที่กำลังดำเนินการสร้างภาพยนตร์เรื่องยาวขึ้น และบริษัทบอฮันเนอร์ฟิล์ม ได้สร้างภาพยนตร์หุ่นเรื่องยาวขึ้นเช่นกัน ตั้งแต่ปี ค.ศ.1951 ได้มีการตั้งองค์การเพื่อสนับสนุนการสร้างภาพยนตร์เยาวชนขึ้นในเมืองมุนิค (German Corporation for the Promotion of Films for Young People) องค์การนี้ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของเยาวชนและไม่หวังผลกำไร มีการจัดสร้างและจำหน่ายภาพยนตร์สำหรับเด็กในโครงการผลิตภาพยนตร์ขององค์การเพื่อหาทุนเอาองค์การ โดยมีการผลิตภาพยนตร์สารคดีสั้น อาทิ นิยาย ภาพยนตร์เพื่อการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้เงินช่วยเหลือการจัดพิมพ์ฟิล์มภาพยนตร์ต่างประเทศซึ่งได้เลือกซื้อมาซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหุ้นส่วนในองค์การนี้ อันได้แก่ ธนาคารแห่งชาติเยอรมัน ธนาคารเบเยอริช สตัดต์แบงก์ และเอกชนอีกเป็นจำนวนมาก

คณะกรรมการอำนวยการขององค์การ ประกอบด้วยบุคคล 15 คน จะมีผู้เป็นตัวแทนของสมาคม และองค์การต่างๆของเยาวชน และคนที่สนใจปัญหาของเด็กวัยรุ่น ตลอดจนคนที่เกี่ยวข้องในวงการ ภาพยนตร์ของประเทศร่วมด้วย องค์การนี้มีได้ทำการผลิตภาพยนตร์โดยตรง แต่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการผลิตภาพยนตร์ตามโครงการขององค์การ และได้มอบงานเกี่ยวกับการสร้างให้แก่ผู้ผลิต ภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงในด้านนี้โดยตรงดูแล ภาพยนตร์ที่ได้รับการส่งเสริมนี้มีใช้ภาพยนตร์สอนศีลธรรม จรรยาแต่ประการใด หากแต่เป็นภาพยนตร์ที่ให้คติ และมีอิทธิพลในด้านดีแก่เด็กและเด็กในวัยรุ่น

ประเทศอิตาลีไม่ได้ทำการผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กมากนักตามรายงานของนายมาริโอ แวร์ตัน แห่ง Rome International Centre of the International Committee for the Diffusion of Artistic and Literary Works by the Cinematograph (CIDALC) ปรากฏว่า การผลิตที่พอจะเรียกได้ว่าเป็นภาพยนตร์ สำหรับเยาวชนจริงนั้น มีเพียง 2-3 เรื่องเท่านั้น โดยเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยมจากเด็กๆ คือ เรื่องโปรบิโต รู บาเร สร้างขึ้นในปี ค.ศ.1946 โดย นิโน ปากิออต นอกจากนี้ยังมีภาพยนตร์เรื่องโรซ่า ดี แบกแดด สร้างโดย โดมินิ-กินิ ในปี ค.ศ.1949 ได้รับความสำเร็จเยี่ยมยอดเช่นกัน

ภาพยนตร์การ์ตูนชีวิตจำนวนมากที่จัดสร้างขึ้นในสหภาพอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสนั้น ผู้ผลิต มิได้สร้างสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะเช่นเดียวกันภาพยนตร์การ์ตูนชุดซีลลี ซิมโฟนี และภาพยนตร์ในเครือ ของ วอลท์ ดิสนีย์ ที่มีลักษณะผลิตเป็นภาพยนตร์สำหรับการ์ตูนหรือเรื่องยาวสำหรับเด็กนั้น ผู้เชี่ยวชาญ ทางภาพยนตร์สำหรับเยาวชนในประเทศทางยุโรปได้ลงความเห็นสอดคล้องกันว่าไม่ใช่ภาพยนตร์ของเด็ก ในวัยรุ่นเช่นเดียวกัน

ทางประเทศแถบเอเชียก็มีการผลิตภาพยนตร์เยาวชนเช่นกัน โดยเริ่มต้นจากประเทศญี่ปุ่นที่มี บริษัทจัดทำภาพยนตร์ที่เหมาะสมสำหรับจัดฉายให้เด็กอยู่ 2 บริษัท คือ บริษัทภาพยนตร์การศึกษาโตโฮ ซึ่งมี โรงถ่ายของตนเอง และบริษัทนิปปอน เออิกาซา จำกัด บริษัทนี้มีการผลิตภาพยนตร์ข่าวด้วย นับจนถึง ปัจจุบันได้นำภาพยนตร์ออกฉายจำนวนมาก และมีหลากหลายแนว อาทิ ภาพยนตร์บันเทิงสั้นๆ และเรื่อง ยาว ภาพประกอบข่าว การ์ตูน และกีฬา ตลอดจนภาพยนตร์การศึกษาสำหรับเด็ก โดยมีเนื้อหาต่างๆ เช่น ชีวิตสัตว์ พฤษศาสตร์ หน้าที่พลเมือง สุขวิทยา กวีนิพนธ์ การรถไฟ และออมสิน (ฟิลิป โบซาร์ด, 1952; แม้นมาศ ขวลิต, รัฐประณีย์ นาครทรรพ, แปล, 2503:90-95)

การจัดฉายภาพยนตร์แก่เยาวชน

องรี สติ๊อค กล่าวไว้ว่า การจัดฉายภาพยนตร์แก่เยาวชนนั้น เป็นการยาก เพราะว่าภาพยนตร์ บันเทิงที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กนั้นมีจำนวนไม่มากพอ และในขณะเดียวกันการผลิตภาพยนตร์เช่นนี้ ก็ยากที่

จะก้าวหน้าไปได้ เพราะช่องทางขายมีน้อย การสร้างภาพยนตร์สำหรับเด็กจึงไม่คุ้มแก่การลงทุน ทางที่จะแก้ปัญหาগুলินี้อย่างนี้ได้ คือจำเป็นต้องทำให้ฟิล์ม ภาพยนตร์สำหรับเด็กมีทางจำหน่ายไปได้ทั่วโลก หากมีการจัดฉายภาพยนตร์แก่เด็กเป็นประจำ และขายสำหรับเด็กจำนวนมากในประเทศต่างๆแล้ว การจำหน่ายฟิล์มไปทั่วโลกก็จะเป็นไปได้ แม้ว่าในระยะแรกจะมีการผลิตภาพยนตร์โดยเฉพาะสำหรับเด็กมีเพียงเล็กน้อย แผนการนี้ก็ควรจะดำเนินไปได้ อาจเริ่มด้วยการเลือกเอาภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่ที่เด็กก็พอดูได้ก่อนนำมาฉายเริ่มต้น

ประเทศที่ได้เริ่มวิธีนี้แล้วพบว่า มีภาพยนตร์ของผู้ใหญ่อยู่หลายเรื่องที่เหมาะสมแก่เยาวชน ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาเรื่องการสอนความต้องการก็ลดน้อยลง เพราะว่า ทุกๆสามปีจะมีเด็กรุ่นใหม่เกิดขึ้น เด็กผู้ชมภาพยนตร์เหล่านี้ เกิดขึ้นรวดเร็วกว่าผู้ชมภาพยนตร์ที่เป็นผู้ใหญ่เป็นจำนวนมาก ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า แม้ว่าต่อไปจะมีการผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กออกมาอย่างเพียงพอแล้ว ก็หาควรไม่ที่จะจัดฉายภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่ที่เลือกแล้วว่าเหมาะสมแก่ผู้ชมในวัยรุ่น ท่านเหล่านี้เห็นว่า **การกีดกันเด็กออกไปจากโลกของผู้ใหญ่นั้นเป็นอันตรายอย่างหนึ่ง ทางที่ดีควรช่วยเหลือให้เด็กได้รู้ว่าตนมีบทบาทใดในโลกนี้ โดยการฉายภาพยนตร์ให้ชม** แม้ว่าจะมีอุปสรรคอยู่บ้าง ก็พอจะนับได้ว่า การจัดฉายภาพยนตร์แก่เด็กได้มีความก้าวหน้าไปอย่างสม่ำเสมอ

สโมสรภาพยนตร์สำหรับเด็ก คือ สโมสร โอเดียน แชนซันแนล และโกมอนด์ บริติช คลับ ทั้งสองแห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของบริษัทภาพยนตร์ เจ.อาเธอร์ แรงค์ มีสมาชิกรวมกันแล้วประมาณสี่แสนคน โดยระเบียบของสโมสรมีอยู่ว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 7-15 ปี มีสิทธิ์สมัครเป็นสมาชิกได้ และเมื่อได้รับบัตรประชาชนแล้วก็จะเข้าชมภาพยนตร์ และเข้าร่วมในการประชุมของสโมสรได้ ซึ่งการประชุมจะจัดให้มีขึ้นหลังจากการฉายภาพยนตร์ทุกครั้ง ในการฉายภาพยนตร์จะจัดการฉายภาพยนตร์ในรอบเข้าขึ้นสำหรับเด็ก

CEDOC (บริการภาพยนตร์การศึกษา บันทึกรายการเท็จจริงและวัฒนธรรม)เป็นองค์การสหกรณ์ ได้ดำเนินการจัดหาวิธีการจำหน่ายภาพยนตร์ไปตามที่ต่างๆ เพื่อให้การฉายได้คุ้มค่า องค์การนี้ได้จัดหาเครื่องฉายภาพยนตร์แก่โรงเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ดังนั้นเมื่อมีที่ฉายภาพยนตร์หลายแห่งจนมีจำนวนมากพอที่จะเก็บเงิน เพื่อนำไปใช้หนี้ที่เกิดจากการซื้อเครื่องอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการฉายภาพยนตร์ และการเช่าฟิล์มภาพยนตร์โดยครุผู้เข้าร่วมโครงการจะได้ประโยชน์ อันได้แก่ประการแรก ครูสามารถวางใจในเรื่องศีลธรรมจรรยาของภาพยนตร์ได้ เพราะ ผู้เชี่ยวชาญทางภาพยนตร์เป็นผู้เลือกและจัดรายการภาพยนตร์ให้ ประการที่สอง ค่าเช่าภาพยนตร์และค่าอุปกรณ์ต่างๆ อยู่ในราคาถูก และจะมีการขยายกิจกรรมออกไปทั่วทุกๆโรงเรียนในวัดประเทศเบลเยียม อาจจะขอถือสิทธิ์ในการ

จำหน่ายและฉายภาพยนตร์สารคดีสั้นๆ ซึ่งมีคุณค่าในทางการศึกษา นอกจากโครงการของ CEDOC จะช่วยให้มีการฉายภาพยนตร์อันไม่แสดงศีลธรรมแก่เยาวชนผู้ชมแล้ว ยังช่วยให้เด็กดูภาพยนตร์โดยเกิดความคิดอย่างมีเหตุผลอีกด้วย (ฟิลิป โบชาร์ด, 1952; แม้นมาศ ขวลิต, ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, แปล, 2503:95-100)

ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็กผู้ชมภาพยนตร์

ผู้เชี่ยวชาญทางภาพยนตร์ นักศึกษา และนักจิตวิทยาสำหรับเด็กหลายท่าน ได้ทำการศึกษาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็กอันเกิดแก่การชมภาพยนตร์จากประเทศแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยส่วนใหญ่จะศึกษาเด็กในกลุ่มที่ผิดปกติโดยเฉพาะ เช่น อัมพาตวัยรุ่น เด็กกลุ่มล้าหลัง เป็นต้น และเป็นการเก็บข้อมูลจากการชมภาพยนตร์ทั่วไป ข้อสรุปได้จากการทำการสอบถามโดยใช้วิธีวิจัยตามหลัก และสอบถามจากเด็กซึ่งมีจำนวนมากพอที่จะถือได้ว่าอาจแทนเด็กทั้งหมดได้ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ แม้มีข้อจำกัดอยู่มาก แต่ก็สามารถทำให้เราทำความเข้าใจอย่างกว้างๆ ของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็กได้

งานวิจัยของนางบาร์บารา เกรย์ และรายงานของคณะกรรมการ ประจำกรมว่าด้วยเด็กและภาพยนตร์ (Report of the Departmental Committee on Children and the Cinema) ประจำประเทศอังกฤษ แสดงผลพ้องในการชอบภาพยนตร์ของผู้เยาว์ จากผลของการสอบถามเด็กประมาณ 15,000 คน โดยเด็กส่วนมากชอบภาพยนตร์เพราะเรื่องเป็นสำคัญ เด็กผู้ชายถึงร้อยละ 28 ถือว่าเรื่องเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของภาพยนตร์ เด็กผู้หญิงประมาณร้อยละ 17 ชอบภาพยนตร์เพราะตัวละครแต่งกายงดงาม มีดนตรีและการเต้นระบำ เด็กผู้หญิงมักจะไวต่อเหตุผลและความเป็นจริงของเรื่องมากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กผู้ชายชอบเรื่องสงคราม ผู้ร้าย นักสืบ และการบิน เด็กผู้หญิงจะมีสนิยมในเรื่องมรยาบทที่เรียบร้อย และชีวิตในบ้าน ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับการวิจัยในประเทศอิตาลี ฝรั่งเศส เบลเยียม เยอรมัน และสวีเดน กล่าวคือ เด็กอายุน้อยชอบภาพยนตร์ที่มีเรื่องชวนหัวเราะ ประวัติศาสตร์ และเรื่องราวที่มีสัตว์ปรากฏตัวอยู่ ส่วนเด็กวัยตอนกลางถึงวัยรุ่น จะชอบภาพยนตร์ผจญภัยและภาพยนตร์ที่มีการกระทำหรือการเคลื่อนไหวมากๆ จะจดจำจุดเร้าสูงสุดของเรื่องได้ดีกว่าการจดจำเรื่องราวทั้งเรื่อง

นอกจากนี้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ อาทิ นักรบ โจรสลัด สงคราม เทพนิยาย ฯลฯ เด็กชอบที่ดูเมื่อเป็นภาพยนตร์มากกว่าการอ่านหนังสือ เด็กจะเริ่มเข้าใจแนวคิดของเรื่องตั้งแต่อายุประมาณ 6-7 ปี เด็กจะเข้าใจเรื่องโดยย่อ แต่จะจำตัวละครสับสน และลำดับเหตุการณ์ไม่ถูก ต่อเมื่ออายุย่างเข้า 11 ปี เด็กส่วนมากจึงจะเข้าใจเรื่องโดยละเอียด จดจำเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ตามลำดับเวลาและสถานที่ เด็กชอบ

ช่วงวัยตอนกลางจะเริ่มสนใจเรื่องการสอบสวน แต่เรื่องจะต้องไม่ซับซ้อนมากเกินไป ภาพยนตร์เรื่องรักทำให้เด็กเบื่อและมักจะเจี้ยวจ้าวเมื่อเห็นคนจูบกันในจอ ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์และเรื่องความรักชาติ ถ้าเรื่องดำเนินไปรวดเร็วพอสมควร เด็กก็จะชอบและเข้าใจได้ง่าย ส่วนในหมู่เด็กกลุ่มล้าหลังหรือในชนบทโดยเฮอเยท์และเบอตาญา ได้สรุปไว้ว่า เด็กเหล่านี้จะชอบภาพยนตร์ที่มีสัตว์แสดงร่วมอยู่ด้วย และการเล่นกีฬา แต่ไม่สนใจเรื่องรัก และเมื่อนำภาพยนตร์ที่ไม่โดดเด่นและน่าหวาดเสียวมากไปฉายให้เด็กที่เป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลชม ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในเด็กที่เจ็บป่วยได้เป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยแสดงพบว่า เด็กผู้ชายร้อยละ 9 ไม่ชอบบทรักเกินไป เด็กผู้หญิงเพียงร้อยละ 3 ไม่ชอบเรื่องเช่นนี้ ในจำนวนเด็กผู้ชายที่สอบถามร้อยละ 4 ไม่ชอบภาพยนตร์ที่มีการต่อสู้และการฆ่ากันมากเกินไปเพราะรู้สึกโหดร้าย ร้อยละ 11 ของเด็กหญิงไม่ชอบภาพยนตร์เช่นนี้ เด็กผู้ชายร้อยละ 22 และเด็กผู้หญิงร้อยละ 37 ชอบตัวละครซึ่งแต่งกายดี และมีลักษณะเคลิ้มฝัน เด็กผู้ชายร้อยละ 11 และเด็กผู้หญิงร้อยละ 9 ชอบนางเอกซึ่งมีความสวยงามชวนพิศवास ส่วนเด็กวัยรุ่นชอบภาพยนตร์ที่มีดารารูปร่างดี และเรื่องที่เกิดจากความคิดฝัน แม้โครงเรื่องจะไม่น่าสนใจเลย ภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องอิสรภาพของวัยรุ่นยังไม่เป็นที่สนใจของเด็กอายุ 11 แต่เด็กอายุ 15-16 ถึงร้อยละ 20 จะชอบเรื่องเช่นนี้ และภาพยนตร์กีฬาไม่เป็นที่ถูกใจของเด็กอายุน้อย แต่เป็นที่ดึงดูดความสนใจของเด็กวัยรุ่นอายุ 15 ปี

เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กที่ยากจนมักจะชอบภาพยนตร์ที่แสดงถึงความมั่งคั่ง เด็กผู้ชายชอบพระเอกที่เป็นวีรบุรุษ หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพ แพทย์ ทหาร หรือบุคคลในเครื่องแบบ ส่วนเด็กผู้หญิงชอบครู หรือนางพยาบาล ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของสหรัฐอเมริกาในเรื่องที่เด็กเกิดความรู้สึกชอบภาพยนตร์แบบชีวิตแสนสบาย เพราะได้ดูบทรัก และได้เห็นตัวละครในภาพยนตร์มีชีวิตอยู่ด้วยความฟุ่มเฟือยเฉิดฉายต่างๆ นอกจากนี้ผลสำรวจมีผลตรงกันว่า เด็กจะดูภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องยาวด้วยความอยากรู้อยากเห็น แต่เรื่องจะต้องไม่ยาวเกินไป เด็กจะสนใจภาพยนตร์สารคดี ถ้าภาพยนตร์นั้นแสดงให้เห็นภูมิประเทศที่เขาเหล่านั้นใฝ่ฝันถึง เด็กผู้ชายตื่นเต้นและติดใจภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นถึงกำลังทางร่างกาย ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นจะชอบภาพยนตร์ที่แสดงความรู้สึกของจิตใจ และชอบบทรักมากกว่าเด็กผู้ชายที่ชอบฉากผจญภัยมากกว่า และยังถือว่าการแต่งงานคือผลเกิดสืบเนื่องจากความรัก หรือเคารพในสติปัญญาของกันและกัน แต่เด็กส่วนมากไม่เห็นว่าการแต่งงานเป็นสิ่งที่จำเป็นนัก

ส่วนใหญ่เด็กมักจะเปรียบเทียบพระเอกหรือนางเอกในเรื่องกับตนเอง หากแต่ตัวละครมีบุคลิกลักษณะซับซ้อนเกินไปจะไม่เป็นที่น่าสนใจของเด็ก และเมื่อเด็กได้ดูภาพยนตร์ที่แสดงถึง พ่อแม่ ผู้รักลูก และใจดีต่อลูกผิดธรรมดา เด็กมักจะเกิดความรู้สึกเชิงกระด้างต่อพ่อแม่ของตน ที่มีการปฏิบัติตรงกัน

ข้ามกับในภาพยนตร์ เนื่องจากรู้สึกว่ามันเองไม่ได้รับความใส่ใจเช่นนั้นตลอดจนมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก จากอิทธิพลของดาราผู้แสดง เพราะเมื่อเด็กชมภาพยนตร์และมีการติดตามข่าวสารเรื่องราวส่วนตัวของ ดาราเหล่านั้นแล้ว เด็กมักอยากเลียนแบบหรือเอาอย่างดาราเหล่านั้นมากขึ้น ภาพยนตร์บางเรื่องอาจสร้าง ปัญหาทางสังคม แต่ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน หากแต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ ภาพยนตร์สามารถทำให้เกิด ความสับสนขึ้นในใจเด็ก หากไม่ได้รับการแนะนำที่ดี อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์คงจัดได้ว่าเป็นศิลปะชนิด หนึ่งที่จูงใจคนทุกวัยที่มีมาตรฐานของสติปัญญาทัดเทียมกัน ให้ชม วิเคราะห์ และเข้าใจไปพร้อมๆ กัน

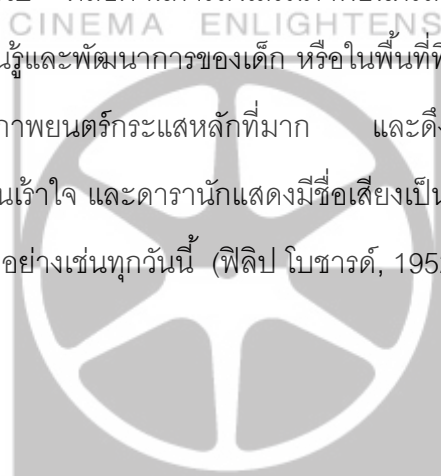
ภาพยนตร์กับพฤติกรรมเด็ก

ภาพยนตร์มีส่วนเพียงเล็กน้อยในการกระทำให้เด็กมีใจอยากประพฤติตนไม่ดี นอกเสียจากเด็กมี ความโน้มเอียงที่จะประพฤติผิดในใจอยู่แล้ว ภาพยนตร์จึงเป็นเพียงสิ่งเสริมให้เด็กแสดงออกซึ่งความ โน้มเอียงนั้น แต่จะนับว่าภาพยนตร์เป็นตัวการให้เด็กกระทำผิดนั้นไม่ได้ แต่ก็ต้องยอมรับว่ามีบ้างส่วนที่ทำให้ เด็กคิดผิด และกระทบกระเทือนเด็กนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ ภาพยนตร์ประเภทสรรเสริญ อาชญากรรม ภาพยนตร์เกี่ยวกับตำรวจ สงคราม และการก่อการร้าย ซึ่งมีบ่อยครั้งที่ภาพยนตร์ทำให้เด็ก สร้างโลกขึ้นในใจของตัวเอง และจินตนาการนั้นนำเด็กไปสู่ความประพฤติผิด แต่ภาพยนตร์บันทึกเรื่องที่ แสดงให้เห็นชีวิตที่แสนสายนั่น อาจเป็นภัยแก่เด็กได้ไม่แพ้กัน เนื่องจากจะทำให้เด็กหลงใหลในวัตถุนิยม ค่านิยมฟุ่มเฟือย ต้องการชีวิตที่สะดวกสบาย อยากได้และอยากเป็นอย่างตัวละครในภาพยนตร์ ด้วยความ ต้องการเช่นนี้ ส่งผลให้เด็กสามารถทำทุกทางให้ตนเองเป็นเช่นนั้น อาจทำให้เด็กคิดขโมย และฆ่าโดยไม่ คำนึงถึงชีวิตจริง ภาพยนตร์เกี่ยวกับอาชญากรรมต่างๆ เข้ามาช่วยสอนเด็กเหล่านั้นให้รู้จักวิธีการกระทำผิด โดยที่เขาไม่รู้ตัวว่าได้เรียนรู้วิธีการเหล่านั้นอยู่ อาจกล่าวได้ว่า ภาพยนตร์ก่อให้เกิดความเสื่อมศีลธรรมสอง ระยะ คือ ระยะแรก เริ่มสร้างความสับสนเรื่องคุณค่าของชีวิตแก่เด็ก ระยะหลังจบลงด้วยการสอนให้รู้จักวิธี การกระทำผิดต่างๆ อย่างไม่รู้ตัว

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยของนักวิจัยหลายสำนัก ทำการสำรวจและยืนยันข้อคิดเห็นนี้ เพื่อจัดข้อ ได้แย้งต่างๆ เกี่ยวกับอิทธิพลโดยตรงของของภาพยนตร์ที่มีต่อเด็กและวัยรุ่น อาทิกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงาน Home Office ของสหราชอาณาจักร เวลส์ และสกอตแลนด์ มีผลสอดคล้องกันความว่า ภาพยนตร์ มีอิทธิพลต่อเด็กอายุ 12-13 ปี อย่างรุนแรงและเป็นอันตราย ในการประพฤติผิดและหละหลวมทางศีลธรรม ซึ่งเด็กที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำผิดไปชมภาพยนตร์บ่อยครั้งกว่าเด็กธรรมดา แต่รายงานของมิชเชล นักวิจัยชาวอเมริกัน เชื่อว่า เด็กต้องออกแสวงหาความเพลิดเพลินด้วยตนเอง ก็เพราะขาดการดูแลเอาใจใส่

จากครอบครัวและโรงเรียน ตลอดจนอิทธิพลของศาสนา หรือสภาพสิ่งแวดล้อมรอบข้างเด็ก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาอย่างแท้จริง ภาพยนตร์ไม่เป็นสาเหตุหรือจะเป็นเครื่องอธิบายได้ว่า ทำให้เด็กประพฤติเสื่อมเสีย ภาพยนตร์จะทำให้เด็กประพฤติผิดได้ก็ต่อเมื่อเด็กนั้นมีความโน้มเอียงไปในทางเสียอยู่แล้ว และพร้อมที่จะทำผิดแล้วเท่านั้น สิ่งที่เคยมีเด็กให้เป็นอาชญากร ตัวอย่างเช่น การที่พ่อแม่แตกร้างกัน วิกฤตการณ์ในครอบครัวพ่อแม่ไม่ดูแลความประพฤติของลูก เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในโรงเรียน หรือสภาพสังคมแวดล้อมเด็กเสื่อมโทรม สิ่งเหล่านี้ช่วยกระตุ้นให้อาชญากรรมของเด็กขยายตัวไปอย่างรวดเร็วกว่าภาพยนตร์

อุปสรรคของพัฒนาการภาพยนตร์สำหรับเด็ก คือ การผลิตได้ไม่เพียงพอ เนื่องจากการผลิตภาพยนตร์สำหรับเด็กยังไม่เป็นที่สนใจในวงการผู้ผลิต เพราะตลาดของผู้บริโภคยังไม่กว้างเท่าที่ควร ส่งผลให้ผลที่ได้รับไม่คุ้มค่าใช้จ่ายที่เสียไป ตลอดจนการส่งเสริมภาพยนตร์สำหรับเด็กให้กระจายไปยังโรงเรียน สังคม ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก หรือในพื้นที่ที่ห่างไกล ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร อีกทั้งกระแสของการประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์กระแสหลักที่มาก และดึงดูดความสนใจของเด็กจากภาพที่เคลื่อนไหวรวดเร็ว เนื้อเรื่องตื่นเต้นเร้าใจ และดารานักแสดงมีชื่อเสียงเป็นที่ชื่นชอบของเด็กได้มากกว่า ทำให้ภาพยนตร์กระแสหลักครองตลาดอย่างเช่นทุกวันนี้ (ฟิลิป โบซาร์ด, 1952; แม้นมาศ ขวลิขิต, สุระปะนิย์ นาคธรรพ, แปล, 2503:101-125)

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

บทที่3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะวิจัยมีความต้องการศึกษานักเรียนในช่วงวัย 9 – 12 ปี ที่เข้ารับการศึกษิตตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ในเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตาการุณาการให้อภัย การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ด้วยการใช้สื่อทางภาพยนตร์ จึงสามารถแบ่งวิธีการดำเนินงานเป็น 2 วิธีหลัก คือ

วิธีดำเนินการศึกษาจากการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

การเก็บและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อภาพยนตร์ โดยกล่าวถึง ความหมาย ประเภท และบริบทของสื่อภาพยนตร์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อภาพยนตร์สำหรับเด็ก (2) กลุ่มเอกสารและงานวิจัยด้านแนวคิดทฤษฎีด้านจิตวิทยาเด็กที่กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ และหลักปรัชญาการเรียนรู้แบบพุทธรปัญญานิยม (Constructivism) เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษาด้านข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนามนี้ จะเป็นการสร้างกิจกรรม เพื่อเก็บข้อมูล โดยการฉายภาพยนตร์ 3 เรื่อง ได้แก่ โทโทโร่ (ภาพยนตร์ญี่ปุ่น) ไอซ์ บาร์ ICE BAR (ภาพยนตร์เกาหลี) และ กะปิลิงจ๋อไม่หลอกเจ้า (ภาพยนตร์ไทย) ที่มีเนื้อหาสาระความรู้ในด้านความเมตตาการุณา ภายในระยะเวลา 2 เดือน ซึ่งมีการเก็บข้อมูลผ่านการทำกิจกรรมหลังการชมภาพยนตร์ในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียนและที่บ้านประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงที่สุด

โดยมีการแบ่งการศึกษาออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร สังเกตที่เกี่ยวข้องกับชุมชน วิถีชีวิต การรับการศึกษา ตลอดจนการรับชมสื่อภาพยนตร์ของนักเรียนในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาการสื่อภาพยนตร์ พร้อมทั้งสร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตาการุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ช่วงวัย 9-12 ปี

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการฉายสื่อภาพยนตร์ สัปดาห์ละ 1 เรื่องๆละ 2 รอบให้กับกลุ่มตัวอย่างได้เข้าชม เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตาการุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ช่วงวัย 9-12 ปี ก่อนและหลังเข้ารับชมภาพยนตร์

โดยการศึกษาในครั้งนี้ประกอบไปด้วยกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาการใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ช่วงวัย 9-12 ปี ในอำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ประกอบไปด้วยประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1. ประชากร หมายถึง นักเรียนที่เข้ารับการศึกษในช่วงชั้นการเรียนรู้ที่ 2 ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน อายุ 9 – 12 ปี ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก ในพื้นที่อำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 90คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง นักเรียนที่เข้ารับการศึกษในช่วงชั้นการเรียนรู้ที่ 2 ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน อายุ 9 – 12 ปี ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก ในพื้นที่อำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 60คน

2. เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาการใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ช่วงวัย 9-12 ปี ในอำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมินี้ ใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อศึกษาหาข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

แบบทดสอบก่อนและหลังเข้าชมสื่อภาพยนตร์เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเรื่องความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยแบบทดสอบเป็นคำถามปรนัย 3 ตัวเลือกจำนวน 25 ข้อ โดยมีการตรวจสอบของความจริง(Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ .761

2.2. สื่อภาพยนตร์

ภาพยนตร์สำหรับเยาวชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจำนวน 3 เรื่องซึ่งได้แก่ โทโทโร่เพื่อนรัก ไอซ์บาร์ (Ice Bar) และ กะปิ ซึ่งทำการ

ตรวจสอบของความตรง (Validity) ด้วยวิธีการหาความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ก่อนนำออกไปใช้รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.3. สมุดใบงาน

ใบงานกิจกรรมการชมภาพยนตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าชมในแต่ละเรื่อง โดยมีข้อคำถามจากการยกสถานการณ์ในภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น และทำการตรวจสอบของความตรง (Validity) ด้วยวิธีการหาความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านก่อนนำออกไปใช้รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในเรื่องเกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยคณะวิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์เอง

2.5. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการชมภาพยนตร์

แบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์ โดยแบ่งแบบวัดความพึงพอใจต่อการชมภาพยนตร์ โดยข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการชมสื่อภาพยนตร์ โดยมีการแบ่งระดับความพึงพอใจ 3 ระดับได้แก่

ดีมาก	หมายถึง	มีค่าระดับความพึงพอใจระหว่าง 2.34 – 3.00
พอใช้	หมายถึง	มีค่าระดับความพึงพอใจระหว่าง 1.67 – 2.33
ปรับปรุง	หมายถึง	มีค่าระดับความพึงพอใจระหว่าง 1.00 – 1.66

โดยแบบวัดความพึงพอใจมีการตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC : Index of Consistency) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ .650

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics)

ใช้ค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ยในการพรรณนาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการชมสื่อภาพยนตร์ที่ส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ตลอดจนระดับความพึงพอใจต่อการชมสื่อภาพยนตร์

3.2. สถิติวิเคราะห์ (Analytical statistics)

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ของกลุ่มตัวอย่างในเรื่อง ความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน ด้วยสถิติ Dependent t-test

3.3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive)

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการถอดความตีความและแปลความหมายของ แบบสัมภาษณ์ ใบบงาน จากเครื่องบันทึกเสียง และบรรยายประเด็นสำคัญ ตลอดจนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 สภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมเรื่องความเมตตา กรุณา การให้อภัย และการคิดอย่างมีเหตุผล

1. บริบทและพื้นฐานทางครอบครัว

บ้านพักอาศัยของกลุ่มประชากรในโครงการวิจัยอยู่ภายในพื้นที่ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิโดยมีการแบ่งเขตการปกครองเป็น 14 หมู่บ้าน อันได้แก่ หมู่1 บ้านนาระยะ , หมู่2 บ้านห้วยร่วม , หมู่3 บ้านปรางค์มะค่า , หมู่4 บ้านวังใหญ่ , หมู่5 บ้านหนองตะเคียน , หมู่6 บ้านนาอุดม , หมู่6 บ้านชัยชุมภู , หมู่7 บ้านนาทุ่งใหญ่ , หมู่8 บ้านหนองกระทุ่มทอง , หมู่9 บ้านเนินทราย , หมู่10 บ้านห้วยหินลาด , หมู่11 บ้านผาทอง , หมู่12 บ้านป่าคาและ หมู่12 บ้านน้ำตกนางคำ โดยมีประชากรจำนวนทั้งหมด 9,831 คน ใน 2,701 หลังคาเรือน⁷ ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลวังทองเป็นประชากรจากที่อื่นย้ายถิ่นฐานเข้ามาในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา บ้านเรือนของชุมชนจะอยู่แบบกระจายเป็นกลุ่ม ตั้งอยู่บนที่ราบในเชิงเขาและตามหุบเขา

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอภักดีชุมพล เป็นป่าไม้สลับกับที่ราบเชิงเขา พื้นที่บางส่วนอยู่ในการดูแลของกรมป่าไม้ เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับป่าต้นน้ำลำสนธิ และเขตป่าสงวน พื้นที่ที่เหลือจึงกลายเป็นพื้นที่กสิกรรม ประชากรจะประกอบอาชีพทำนาข้าว ทำสวน และทำไร่ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา ลำไย มะขาม แก้วมังกร มะม่วง และสวนพืชผักสวนครัว นอกจากนี้ยังมีอาชีพหาของป่าขาย (จากพื้นที่ป่าชุมชนและบนภูเขาใกล้บ้านเรือน) แต่มีจำนวนไม่มากนัก ชาวบ้านมีการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูก 2 แบบ คือ ปลูกในพื้นที่ของตนเอง และเช่าพื้นที่เพื่อทำไร่ อีกทั้งยังมีการกู้ยืมเงินมาจากทั้งในและนอกระบบเพื่อนำมาลงทุนทำไร่ ชาวบ้านจะนิยมปลูกมันสำปะหลัง และนาข้าว เนื่องจากมีตลาดรองรับมากกว่าพืชชนิดอื่น นอกจากนี้ยังมีการรับจ้างทำสวนยางของนายทุนทางใต้ที่เข้ามาดำเนินกิจการภายในตำบลวังทองอีกด้วย

พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างก็ประกอบอาชีพเช่นเดียวกับชาวบ้านคนอื่นๆ เช่นที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พ่อแม่ผู้ปกครองจะออกไปทำงานในช่วงเช้า ซึ่งทุกหลังคาเรือนจะจัดการกิจวัตรประจำวันช่วงเช้าของครอบครัวเสร็จประมาณ 6.00 น. -8.00 น. แล้วจึงออกไปทำไร่ไถนา และจะ

⁷

ข้อมูลจาก Thailand Information Center วันที่ 15 สิงหาคม 2555

กลับเข้าบ้านอีกครั้งในช่วงเย็นประมาณ 18.00 น. ซึ่งช่วงเวลาที่เด็กนักเรียนเลิกเรียนนั้น บางคนตรงกลับบ้าน บางคนก็อยู่เล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมกับเพื่อนที่โรงเรียน อาทิ ทำเวรทำความสะอาด ซ้อมการแข่งขันกิจกรรมกับครูผู้สอน เป็นต้น แต่บางส่วนต้องรีบกลับไปช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองทำงานในไร่หรือแปลงนาข้าวของตน แต่ส่วนใหญ่เด็กนักเรียนจะต้องรีบกลับบ้านเพื่อไปทำงานบ้านอันเป็นหน้าที่รับผิดชอบของตนให้เสร็จก่อนที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะกลับมาจากการทำงาน

อย่างไรก็ดี ยังมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนบางส่วนที่มีได้ทำงานอยู่ในพื้นที่วังทอง แต่เข้าไปทำงานในตัวเมืองชัยภูมิหรือจังหวัดใกล้เคียง ตลอดจนเข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และตามเมืองท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพ เช่น ทำงานโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ขับรถแท็กซี่ พนักงานเสิร์ฟ แม่บ้าน ช่างเย็บผ้า ช่างเครื่องยนต์ ฯลฯ ซึ่งจะฝากบุตรหลานไว้กับพ่อแม่ของตน เด็กๆ จึงต้องอยู่ในความดูแลของปู่ย่าตายาย หรือญาติที่พ่อแม่ไว้ใจให้ดูแลลูกของตนเอง โดยบ้างรายจะส่งเงินค่าเลี้ยงดูมาให้ บ้างก็กลับมาเยี่ยมเยือนในช่วงวันหยุด แต่ก็มีบางส่วนที่มีได้กลับมาและปล่อยให้เด็กอยู่กับปู่ย่าตายายตั้งแต่เกิดจนถึงทุกวันนี้

ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงนิยมให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนโรงเรียนใกล้บ้าน เพื่อสะดวกในการเดินทางไปและกลับได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และเพื่อความสบายใจของผู้ใหญ่จะได้ไม่เป็นห่วงบุตรหลานของตน เนื่องจากบ้านเรือนและพื้นที่ชุมชนแต่ละแห่ง ไม่ว่าจะเป็นวัดหรือโรงเรียนนั้น มีระยะทางห่างไกลกัน เพราะส่วนใหญ่เด็กๆ จะเดินทางมาโรงเรียนด้วยตนเอง บ้างเดินเท้า บ้างขี่จักรยาน หรือขับมอเตอร์ไซด์มาโรงเรียนเอง หากเด็กนักเรียนที่อยู่ห่างไกลมากพ่อแม่ผู้ปกครองจึงจะมารับส่งด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังมีการโดยสารรถรับส่งของครูผู้สอนที่มีบ้านพักใกล้เคียงกับเด็กนักเรียน โดยครูผู้สอนจะแวะรับเด็กๆ จากข้างทางระหว่างระยะทางจากบ้านของครูมายังโรงเรียน และรับกลับไปส่งที่เดิมเมื่อโรงเรียนเลิกในตอนเย็น หากแต่มีได้เป็นทุกโรงเรียน ในกลุ่มตัวอย่างของโครงการวิจัยฯ มีโรงเรียนบ้านหัวร่วมที่คุณครูนำนักเรียนโดยสารมาด้วยในตอนเช้าและพาส่งกลับบ้านในตอนเย็น ส่วนโรงเรียนบ้านเจาเหนือ และโรงเรียนสหประชาธรรมนั้น เด็กนักเรียนจะเดินทางมาเอง หรือมีผู้ปกครองมาส่งเท่านั้น

นอกจากการเดินทางที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในหมู่บ้านยังมีรถโรงเรียนรับจ้างไม่ประจำทาง ซึ่งจะรับส่งเด็กนักเรียนจากในหมู่บ้านเข้าไปส่งยังโรงเรียนที่ห่างไกล ส่วนใหญ่รับส่งเด็กนักเรียนที่เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ เช่น โรงเรียนบ้านเจาทอง และโรงเรียนภักดีชุมพลวิทยา เป็นโรงเรียนประถมศึกษามัธยมศึกษาตามลำดับ ที่อยู่ใกล้กับเขตชุมชน และสถานที่ราชการต่างๆ ของอำเภอ โดยพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน เนื่องด้วยรถโดยสารประจำทางที่วิ่งระหว่างอำเภอมียานวนน้อย และมาไม่

สม่ำเสมอ ทำให้ต้องรอนาน นักเรียนอาจไปโรงเรียนไม่ทันเวลา จึงจำเป็นต้องใช้รถโรงเรียนไม่ประจำทาง เหล่านี้ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง

เมื่อว่างเว้นจากการเรียนเด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะต้องช่วยทางบ้านทำงานในเรือสวนไร่ นา และงานบ้านเท่าที่กำลังของเด็กจะทำได้ เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวจะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ออกไป เด็กนักเรียนต้องมีหน้าที่ของตนเช่นกัน มากน้อยแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น ทำความสะอาดบ้าน กรองน้ำ ตักน้ำ ล้างจาน ซักเสื้อผ้าของตนเอง ทำกับข้าว เลี้ยงน้อง รดน้ำต้นไม้และพืชผัก เสียบมัน ลำปะหลัง ขายของ ดำนา ไถนา ไปทำไร่ทำสวนกับผู้ปกครอง หรือเฝ้าบ้าน ซึ่งภาระหน้าที่ต่างๆจะขึ้นอยู่กับว่าผู้ปกครองจะสั่งให้ทำอะไร เป็นต้น หากทำงานที่ตนรับผิดชอบเสร็จก็จะสามารถออกไปเล่นนอกบ้าน กับเพื่อนๆได้ โดยเด็กจะไปเล่นที่บ้านเพื่อนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน หรือที่สนามกีฬาของโรงเรียนตน มีเด็กนักเรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ต้องทำงานเหล่านี้ เพราะทางครอบครัวเห็นว่ายังอายุน้อย ตัวเล็ก ยังไม่สามารถทำงานได้ดีเท่าที่ควร และเป็นห่วงไม่อย่างให้เกิดอันตรายขึ้นกับบุตรหลานของตน

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์พฤติกรรมของเด็กนักเรียน และพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูว่า บางครอบครัวเลี้ยงดู บุตรหลานหรือเด็กในปกครองอย่างทะนุถนอม ไม่ให้ทำงานบ้านที่หนักเกินไป หรือมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ มากนัก ตามใจและไม่ค่อยดุว่ากล่าวในเรื่องเล็กน้อย เพราะเห็นว่าเด็กยังเล็ก ไม่สามารถรับผิดชอบ ภาระหน้าที่เหล่านั้นได้ แต่หากเด็กทำผิดพลาดก็จะมีบทลงโทษบ้างตามแต่ลักษณะของการกระทำผิด เป็นการว่ากล่าวตักเตือนและการตีให้เด็กรู้สึกหลบจำ หรือการลงโทษโดยให้เด็กจัดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น เด็กหารองเท้านักเรียนของตนเองไม่เจอ เนื่องจากรองเท้านักเรียนหายหรือถูกสลับ กับนักเรียนคนอื่น เมื่อผู้ปกครองไปรับที่โรงเรียน ผู้ปกครองจะยังไม่รับเด็กกลับบ้าน แต่จะให้เด็กแก้ปัญหา นั้นด้วยตนเอง แล้วจึงจะไปรับกลับบ้านอีกครั้งหนึ่งเมื่อเด็กหารองเท้าพบแล้ว เป็นต้น ซึ่งการเลี้ยงดูใน ลักษณะนี้จะเกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนที่อยู่กับปู่ย่าตายายหรือผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่

ส่วนเด็กที่อยู่กับพ่อแม่ของตน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ที่แท้จริง หรือพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงก็ตาม จะ มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าเด็กนักเรียนที่ผู้สูงอายุดูแลเลี้ยงดู โดยเด็กจะต้องทำงานบ้านเกือบทุก อย่าง และต้องดูแลความเรียบร้อยของบ้านเรือนก่อนที่พ่อแม่จะกลับจากทำงานในตอนเย็น นอกจากนี้ยัง ต้องช่วยทำงานในไร่หรือสวนด้วย ในตอนเย็นหลังเลิกเรียนหรือวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ตัวอย่างเช่น เด็ก จะต้องรดน้ำต้นไม้พืชผักที่ครอบครัวปลูกไว้เพื่อขายและใช้ภายในครอบครัว ต้องไปไร่เพื่อช่วยพ่อแม่เสียบ มัน (ปลูกมันลำปะหลัง) เก็บผลไม้ในสวนเพื่อนำไปขายที่ตลาด หรือต้องนำผลผลิตของที่บ้านไปช่วยพ่อ

แม่ขาย หากครอบครัวใดทำนาข้าว เด็กก็ต้องไปนาด้วย เพื่อช่วยทำงาน หรือเพื่อผู้ใหญ่ต้องการใช้สอย จะได้เรียกตัวได้สะดวก ซึ่งสาเหตุหลักที่พ่อแม่ผู้ปกครองพาบุตรหลานไปที่เรือกสวนไร่นาด่วนนั้น ก็เพื่อให้เด็กให้เด็กอยู่ในสายตา ไม่อยากให้ไปเล่นชน เพราะหากเกิดอุบัติเหตุจะได้ช่วยเหลือแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง

เด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่เลี้ยงแม่เลี้ยง เนื่องจากปัญหาครอบครัวพ่อแม่แยกทางกัน บางส่วนเข้ากับพ่อแม่ใหม่หรือแม่ใหม่ได้เป็นอย่างดี แต่บางส่วนเกิดปัญหาเข้ากันไม่ได้ ไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กแสดงออกในลักษณะเก็บกดและรู้สึกแปลกแยก หรือไม่ยอมพูดถึงครอบครัวของตนเมื่อถูกถาม หรือพาดพิงถึงทางบ้าน ซึ่งปัญหาเช่นนี้พบน้อยในเด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่กับญาติอย่างลุง ป้า น้า อา พี่ หรือคู่สมรสของญาติ เด็กนักเรียนบางคนรู้สึกแปลกแยกออกจากครอบครัวของตน แต่ยังคงรับผิดชอบภาระหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี

โดยส่วนใหญ่พ่อแม่ผู้ปกครองมักไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรหลานหรือเด็กในปกครองมากนัก เนื่องจากจะให้ความสนใจกับเรื่องปากท้องและความเป็นอยู่มาเป็นอันดับแรก จึงให้ความสำคัญกับเรื่องการทำงานก่อนการดูแลเอาใจใส่กับเด็ก โดยมองว่า เด็กในระดับอายุ 9-12 ปี สามารถดูแลตนเองได้แล้ว และสามารถแบ่งเบาภาระเล็กๆน้อยๆของครอบครัวได้ การดำเนินชีวิตในแต่ละวันจึงหมดไปกับการทำงาน ขาดการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ผลักภาระหน้าที่นี้ไปยังโรงเรียน และลูกหลานที่มีอายุมากกว่าแต่กันไล่เลี่ยกับเด็กแทน แม้แต่การพักผ่อนหย่อนใจยามว่างของพ่อแม่ผู้ปกครอง ก็คือการนอนหลับพักผ่อนได้ ถูกรื้อหรือพักผ่อนอยู่ในบ้านมิได้พาเด็กๆออกไปไหน อย่างไรก็ดีครอบครัวของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างยังคงมีการพาบุตรหลานของตนไปร่วมกิจกรรมของชุมชนที่จัดขึ้นในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ตลอดจนการพาเด็กๆไปไหว้พระทำบุญที่วัดทุกวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา หากตนเองติดภาระกิจไปไม่ได้ก็จะให้หลานไปแทนตนเอง

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังสามารถสรุปความเหมือนทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของเด็กนักเรียนทั้งสองโรงเรียนได้จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์เด็กกลุ่มตัวอย่างภายในโรงเรียนและที่บ้าน รวมทั้งการสอบถามข้อมูลจากครูผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครองที่บ้าน พบว่า โดยภาพรวมสามารถแบ่งกลุ่มเด็กนักเรียนจากพื้นฐานทางครอบครัวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ 2) กลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่เลี้ยงหรือแม่เลี้ยง และ 3) กลุ่มที่อาศัยอยู่กับญาติ ซึ่งเด็กในแต่ละกลุ่มจะมีทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1) กลุ่มที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เด็กกลุ่มนี้จะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมว่าเร่ร่อนไล่ กล้าคิดกล้าแสดงออกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ขณะอยู่ภายในโรงเรียน จะเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตน

ได้รับมอบหมาย สนใจและใส่ใจกับผู้อื่น แต่เมื่ออยู่ที่บ้านพ่อแม่จะต้องคอยเตือนถึงหน้าที่ที่เขาเหล่านั้นได้รับมอบหมายให้ทำอย่างสม่ำเสมอ

2) กลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง จะเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งที่บ้านและโรงเรียน แต่จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองเมื่ออยู่ที่บ้าน หรือต่อหน้าพ่อแม่ผู้ปกครอง ในขณะที่เด็กจะกล้าแสดงออกเวลาอยู่ในโรงเรียนหรือที่สาธารณะ ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลรอบข้าง

3) กลุ่มที่อาศัยอยู่กับญาติเด็กที่อยู่ภายในกลุ่มนี้จะครอบคลุมไปถึง เด็กที่อาศัยอยู่กับญาติอย่างเดียว หรือเด็กที่อยู่กับพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งแต่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับญาติของตน เด็กเหล่านี้จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกขณะอยู่ที่บ้านและโรงเรียนไม่แตกต่างกัน มีความรับผิดชอบ และปรับตัวได้ง่าย

จากพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกันทำให้เด็กนักเรียนแต่ละคนมีลักษณะการแสดงออกที่ต่างกันออกไป ตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู รวมถึงการปลูกฝังความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมต่างๆ ซึ่งการตัดสินใจจะเชื่อหรือรับสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการปลูกฝังมาหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับตัวของเด็กเองว่าจะเลือกประพฤติปฏิบัติแบบใด เด็กนักเรียนบางคนจึงมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่บ้านและที่โรงเรียนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าพื้นที่โดยรอบมีการกระทำแบบใดของเขาเหล่านั้นได้ โดยที่ตัวเขาเองยังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกปฏิบัติแบบใดอย่างถาวร เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้จากการลอกเลียนแบบจากแบบอย่างที่ตนเห็นและจำนวนมากกว่า การกระทำไปตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ หน้าที่ที่จะต้องขัดเกลาเด็กๆ ให้มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกปลูกฝังจึงมาอยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนและครูผู้สอนต่อไป

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

2. ลักษณะการเรียนการสอนและบริบทภายในโรงเรียน

โรงเรียนเป็นอีกพื้นที่อีกแห่งหนึ่งที่เด็กนักเรียนใช้เวลาอยู่เพื่อเรียนรู้ ทั้งด้านวิชาการ ประสพการณ์ชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยโรงเรียนในโครงการวิจัยฯ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 120 คน ประกอบด้วย 3 โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนบ้านเขาเหนือ โรงเรียนสหประชาสรรค์และโรงเรียนบ้านห้วยร่วม⁸ ซึ่งทั้งสามโรงเรียนนี้มีบรรยากาศและวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

โรงเรียนบ้านเขาเหนือ

เป็นโรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านเขาเหนือ โดยรอบของบริเวณโรงเรียนเป็นบ้านเรือนของชาวบ้าน ด้านหลังโรงเรียนติดกับคลองและบ่อน้ำขนาดใหญ่ ทำให้มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่มากเป็นป่ารก เด็กนักเรียนมักเข้าไปตกปลาและป็นต้นไม้เล่น เด็กนักเรียนเริ่มต้นวันด้วยกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า และเข้าสู่การเรียนการสอนภาคปกติ จากนั้นพักกลางวันในช่วงเที่ยง เด็กนักเรียนอนุบาลจะได้รับประทานอาหารก่อน และตามด้วยเด็กนักเรียนประถมทั้ง 6 ชั้นปี นักเรียนจะนั่งรับประทานอาหารเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน โดยแล้วแต่ว่านักเรียนอยากนั่งที่กลุ่มไหน ไม่มีการกำหนดแน่นอน นักเรียนจะมีเวลาพักกลางวันเป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วกลับเข้าเรียนตามปกติ และเลิกเรียนในตอนเย็น เด็กนักเรียนบางส่วนทยอยกลับบ้านด้วยตนเอง หรือมีพ่อแม่ผู้ปกครองมารับ แต่บางส่วนจะอยู่ทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ เช่น เล่นฟุตบอล ทรายกระโดดพื้น กระโดดห้อยยาง ฯลฯ

ด้านการเรียนการสอน เด็กนักเรียนจะได้เรียนเนื้อหาทั้ง 8 กลุ่มวิชาการตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด หากแต่ทางโรงเรียนจะเน้นหนักวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก จากการสอบถามและสังเกตการณ์พบว่า ห้องเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ร่วมอาคารเดียวกับนักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษาปีที่ 1-3 ส่วนห้องเรียนของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จะแยกออกมาอยู่อีกอาคาร ซึ่งเป็นอาคารที่มีห้องคอมพิวเตอร์และห้องพักรวมอยู่ด้วย นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จะเรียนเพียงสองวิชาเท่านั้นในแต่ละวัน โดยช่วงเช้าจะเรียนวิชาคณิตศาสตร์และช่วงบ่ายจะเรียนวิชาภาษาไทย หรืออาจสลับช่วงเวลากันในบางวัน นอกจากนี้นักเรียนยังได้เรียนวิชาพลศึกษาและศิลปะ สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน ซึ่งอาจารย์ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เหตุผลว่า จะมีการสอดแทรกเนื้อหาทั้งแปดกลุ่มวิชาการเข้าไปในการสอนวิชาหลัก 2 วิชาที่อยู่แล้ว จะให้แยกออกมาเป็นแต่ละวิชาจะเป็นการยาก เนื่องจากบุคคลครูผู้สอนไม่เพียงพอ เพราะแต่ละชั้นปีจะมีเพียงอาจารย์ประจำชั้นเป็นครูผู้สอนเพียงคนเดียวแต่สอนทุกวิชา หากครูผู้สอนต้องไปราชการหรือมีภาระกิจอื่น เด็ก

⁸ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน มาวัดความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเมื่อทีมวิจัยลงสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลพื้นฐานพบว่า เด็กนักเรียนภายในโรงเรียนแห่งนี้ มีความพร้อมทั้งทางวุฒิ⁹ ภาวะอารมณ์และสติปัญญาปกติ จึงได้นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับวัดค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยข้อมูลรายละเอียดของโรงเรียนและพฤติกรรมเด็กนักเรียนสามารถอ่านได้ในภาคผนวก

นักเรียนก็จะว่างในคาบเรียนนั้นนั้น ตลอดจนวิธีการสอนแบบให้นักเรียนท่องจำ คัดลอกตาม และให้ทำแบบฝึกหัดแต่ละวิชา มิได้เป็นวิธีการที่สามารถตรึงเด็กให้สนใจหรือสนุกไปกับการเรียนหนังสือแต่อย่างใด เนื่องจากขาดความกระตือรือร้น สนใจ และตั้งใจเรียนบทเรียนแต่ละวิชา ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนที่สามารถอ่านออกเขียนได้อย่างคล่องแคล่วนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะไม่สามารถสะกดคำได้อย่างถูกต้อง ขาดการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งขาดแรงจูงใจ และแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้พัฒนาตนเองและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 1 บรรยากาศในห้องเรียน

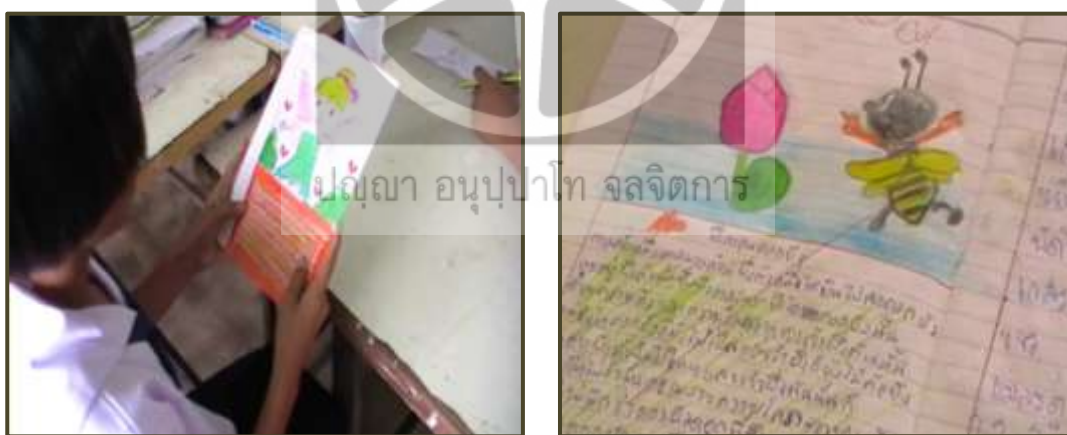
ภาพที่ 2 นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดโรงเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ

ก่อนเริ่มกิจกรรมเคารพธงชาติ

นอกจากนี้เด็กยังขาดทักษะทางสังคม เนื่องจากเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนในที่สาธารณะ ตลอดจนยังไม่สามารถประมวลผลความคิดอย่างมีเหตุผลได้มากนัก เพราะ

การส่งเสริมและฝึกฝนการคิดและการตัดสินใจมีระยะเวลาจำกัดอยู่ในกรอบของเวลาเรียนภาคปกติเท่านั้น จึงทำให้เด็กนักเรียนใช้ความสามารถของตนเองได้ไม่เต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตามทางโรงเรียนพยายามจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ อาทิ วันสุนทรภู่ วันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพื้นที่ในการแสดงออกและร่วมกิจกรรมกับส่วนรวม นอกจากการการเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นจากการเรียน การสอนและการร่วมกิจกรรมแล้ว ยังต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอนอีกด้วย

จากการเก็บข้อมูล พบว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีคาบว่างระหว่างการเรียน ภาคเช้าและบ่ายมากกว่านักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่อีกอาคารเรียน นักเรียนที่มีคาบว่างบ้างส่วนจะลงมาเล่นที่สนามกีฬาด้านล่างอาคาร บ้างเข้าห้องสมุด แต่บ้างส่วนจะนั่งทำกิจกรรมอยู่บนห้อง ตัวอย่างเช่น เด็กนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวมกลุ่มกันทำหนังสือเล่มเล็ก คือ การเขียนนิทาน หรือเรื่องราวที่แต่งขึ้นตามจินตนาการของตนพร้อมวาดรูปประกอบ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันอ่านเพื่อให้คะแนนซึ่งกันและกัน ส่วนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อว่างจะเล่นอยู่ในห้องเรียน หรือสอนหนังสือให้กับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากใช้ห้องเรียนร่วมกัน โดยหันโต๊ะเรียนไปคนละด้าน ตลอดจนใช้ครูประจำชั้น (ครูผู้สอน) คนเดียวกัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะอยู่ประจำห้องเรียน เพราะต้องสอนนักเรียนทั้งสองระดับชั้นในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 3 – 4 กิจกรรมสมุดเล่มเล็ก

นักเรียนทั้งสามระดับชั้นมีพฤติกรรมการเรียนรู้ใกล้เคียงกัน โดยผ่านการลอกเลียนแบบ และจดจำการกระทำของครูผู้สอนหรือผู้ใหญ่ที่พบเจอในการดำเนินชีวิตเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้คนในชุมชน ดารา นักร้อง หรือบุคคลที่เด็กนักเรียนชื่นชอบ ตลอดจนผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม ผ่านการใช้ชีวิตประจำวัน และจากสื่อประเภทต่างๆ ที่รายรอบอยู่รอบตัว อาทิเช่น การพูดจาอย่างสุภาพ หรือการพูดคำหยาบคาย นักเรียนจะเลือกเรียนรู้และลอกเลียนแบบจากบุคคลใกล้ชิด เช่น ครูผู้สอน พ่อแม่

หรือผู้ใหญ่ภายในครอบครัว จากความสม่ำเสมอที่ได้เห็นและได้ยิน ทำให้เด็กรู้สึกว่าการพูดจาหยาบคาย เป็นเรื่องปกติ ตลอดจนการลงโทษ โดยการตบหัว ตีด้วยมือเปล่า หรือการดูดำดูขาวแล้วเด็กด้วยคำหยาบ คายของครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง โดยไม่อธิบายถึงเหตุผลก่อนการลงโทษจะทำให้เด็กนักเรียนไม่ทราบว่าตน ถูกลงโทษจากสาเหตุใด เด็กอาจเกิดความเคยชินกับการลงโทษหรือการใช้ความรุนแรงอย่างไร้เหตุผลได้ใน อนาคต แต่สิ่งที่เกิดขึ้นต่อเหตุการณ์นั้นทันทีคือ เด็กเกิดความรู้สึกต่อต้านผู้ที่กระทำกับตนอย่างไร้เหตุผล สร้างกำแพงและปิดกั้นตนเองจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างตนเองกับครูผู้สอนหรือพ่อแม่ผู้ปกครองทันที เป็นต้น

ภาพที่ 5 เด็กนักเรียนร่วมกิจกรรมภายในโฮงหนึ่งบ้านต้นตาล

การอบรมสั่งสอนจึงต้องเป็นการใช้เหตุผลพูดคุยกันมากกว่าการใช้กำลังกับเด็กช่วงวัยนี้ “เด็กเล็กๆสอนง่าย เด็กโตต้องคุยแบบตรงไปตรงมา ยอมรับอะไรที่เป็นเรื่องจริงได้ ก็พูดไม่ยากนะ ถ้าจะ สอนเขาไม่มีปัญหา งานก็จะออกมาค่อนข้างดี ครูก็จะบอกกับเขาว่าครูเป็นคนเขาก็เป็นคนนะเหมือนการ เปรียบเทียบแค่นี้เขาก็จะเข้าใจคนกับคนคุยกันรู้เรื่องใช้ไหม พฤติกรรมเกลียดไลก็จะลดลง”(บัวแก้ว คุ่มคง, สัมภาษณ์) ทั้งนี้การเรียนรู้โดยการลอกเลียนแบบ ยังรวมไปถึงการเรียนรู้และซึมซับทัศนคติเรื่องความ เมตตากรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผลให้กับนักเรียนเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของครูประจำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเจาเหนือ ให้ความเห็นว่า

“มันก็ต้องดูที่พื้นฐานครอบครัวของเด็กด้วย สำหรับเด็กเล็กที่สอนก็เอื้อพ่อแม่เฝ้า กันอยู่แล้ว ต้องเริ่มจากครูก่อนอย่างครูมีสี มีอะไร ให้เด็กได้ยืมเด็กก็จะมาของยืม...มันต้อง มาจากการปฏิบัติจริง อย่างเช่น ถ้าเขาสืมดินสอเขาก็จะนั่งเฉย ก็เลยถามเขาว่าทำไมไม่ทำ เพราะเขาไม่เอามาเขาก็เลยนั่งเฉยๆ เราก็จะแนะนำเขาให้ไปยืมเพื่อนแล้วก็บอกกับเขาว่าเรา

ยืมของเขาได้เราก็ต้องให้เขายืมกลับด้วย แต่ถ้าทั้งห้องไม่มี ถ้าครูมีเด็กๆ เขาก็จะมาขอยืมกัน แต่ต้องคืน...ถ้าได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องอย่าง 1.1 2 3 4 เราจะดูแลต่อเนื่องไปถ้ามีปัญหาอะไรเราก็จะแจ้งไปเพื่อจะปรึกษากันในการแก้ปัญหาและจะรับรู้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องกันไป”
(บัวแก้ว คุ่มคง, สัมภาษณ์)

กล่าวคือ การจะสอนให้เด็กรู้จักเรื่องความเมตตากรุณาและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ครูจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง และแนะนำวิธีการที่ถูกต้องให้กับนักเรียน และต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจึงจะประสบผลสำเร็จซึ่งเห็นได้จากช่วงพักกลางวันที่เด็กจะต้องห่อข้าวมารับประทานร่วมกันที่โรงเรียน หากมีเพื่อนนักเรียนเอาจ่องข้าวมา เพื่อนนักเรียนคนอื่นก็จะแบ่งข้าวให้เพื่อนตนได้รับประทานด้วย หรือรับประทานข้าวของตนเองแค่เพียงครึ่งกล่องแล้วตักกับข้าวใส่กล่องแล้วนำไปให้เพื่อนที่ลืมนำกล่องข้าวมารับประทาน

อย่างไรก็ดีโดยภาพรวมของเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาเหนือ นั้น การแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กนักเรียนทางด้านจิตใจและทัศนคติ เด็กจะมีความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ซื่อสัตย์ และรักพวกพ้องส่วนด้านการศึกษาและความคิดนั้น เด็กส่วนใหญ่อ่านและเขียนหนังสือไม่คล่อง ไม่สามารถสะกดคำได้ถูกต้อง แต่เด็กนักเรียนทุกคนมีอิสระทางความคิดมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ แม้ยังขาดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผลสร้าง ความมั่นใจและเปิดโอกาสให้กับเด็กได้แสดงออกต่อสาธารณชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติ จริยธรรมที่ดีให้กับเด็ก สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้จากการลอกเลียนแบบเป็นหลัก หากเด็กนักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดี และได้รับคำแนะนำที่ดีที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เด็กนักเรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อออกมาใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข

โรงเรียนสหประชาสาร

โรงเรียนตั้งอยู่บ้านหนองตะเคียน ตำบลวังทอง สภาพแวดล้อมโดยรอบรายล้อมด้วยนาข้าว ไร่มันสำปะหลัง สวนผลไม้ และบ้านเรือนของชาวบ้านที่ตั้งกระจายเป็นกลุ่มๆ โรงเรียนมีรั้วรอบขอบชิด ประตูโรงเรียนจะปิดและลงกลอนมิให้ผู้ใดเข้าออกนอกเวลาราชการ ลักษณะการเรียนการสอนจะแยกออกเป็นชั้นปีมีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาการที่เด็กต้องเรียนแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มสาระเช่นเดียวกัน แต่มีการแบ่งวิชาต่างๆ ออกจากกันอย่างชัดเจน เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคม การงาน และเสริมเสริมประสบการณ์ชีวิต นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จะ

เรียนอยู่ภายในอาคารเรียนเดียวกันทุกชั้นเรียนจะมีการเรียนการสอนเต็มทุกคาบเรียน จึงทำให้ไม่เห็นเด็กนักเรียนออกมาวิ่งเล่นในคาบว่างแม้แต่คนเดียว แต่จะมีการเล่นกีฬาหรือกิจกรรมอื่นๆ ในช่วงเวลาพักกลางวันเท่านั้น เนื่องจากช่วงเช้า เด็กๆ ต้องมีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณรอบๆ โรงเรียน และในช่วงเย็น นักเรียนทุกคนต้องรีบกลับบ้าน เพื่อไปปฏิบัติภาระหน้าที่ของตน

กฎระเบียบของโรงเรียนแห่งนี้จะเข้มงวดกว่าโรงเรียนบ้านเขาเหนือ โดยจะมีบทลงโทษที่ชัดเจน ครูผู้สอนจะให้นักเรียนเป็นคนถือกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อควบคุมดูแลเพื่อนนักเรียนด้วยกัน แต่อยู่ในการดูแลของครูผู้สอนอีกชั้นหนึ่ง ทำให้เด็กนักเรียนมีระเบียบวินัยและอยู่ในกรอบแบบแผนที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ โดยมีคำเปรียบเปรยของครูผู้สอนคนหนึ่งว่า “เด็กกลัวครูมากกว่าพ่อแม่ ถ้าครูสั่งก็ต้องทำ ครูเหมือนพัสติที่มาดูแล” ตัวอย่างการปฏิบัติตัวตามกฎของเด็กนักเรียน เช่น เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จะ มีหน้าที่กอดอดตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ ประกาศเสียงตามสายให้นักเรียนทุกคนมาเข้าแถว หากใครไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษ ส่วนตอนเที่ยงหลังพักกลางวันจะมีการกอดอดอีกครั้งเพื่อให้นักเรียนทุกคนมาเข้าแถวแบ่งปัน โดยจะมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาเช่นเดียวกัน เดินถือไม้เรียวตรวจเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เพื่อให้ปฏิบัติตาม หากไม่ทำตามก็จะจดชื่อนำไปส่งให้ครูผู้สอน ซึ่งบางครั้งเด็กนักเรียนก็จะมี การโต้เถียงหรือตีเพื่อนด้วยไม้เรียวก่อนที่จะนำรายชื่อไปส่งครู โดยจะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าที่กันไปตาม ตารางเวรประจำวันที่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำ และติดประกาศไว้ที่บอร์ดกลางของโรงเรียน หากผู้ที่เป็นเวรไม่ ปฏิบัติหน้าที่ตรงตามเวลาก็จะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 6-7 นักเรียนทำกิจกรรมช่วงเช้าหน้าเสาธง

จากการเก็บข้อมูลพบว่า เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะกลัวการถูกลงโทษมากกว่าการจะอธิบายถึงสาเหตุหรือเหตุผลของการไปร่วมกิจกรรมช้า ตัวอย่างเช่น ขณะนั่งให้สัมภาษณ์อยู่นั้นเสียงออก หลังพักกลางวันดังขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่นั่งให้สัมภาษณ์อยู่ทุกคนจะไม่มีสมาธิในการให้สัมภาษณ์หรือร่วม

กิจกรรมกับกลุ่มผู้วิจัย (ผู้วิจัยได้ทำเรื่องของอนุญาตครูผู้สอนแล้วแต่ไม่ได้แจ้งให้เด็กนักเรียนทราบเพื่อสังเกตพฤติกรรม) เด็กนักเรียนจะพูดกันเองถึงการจะต้องถูกลงโทษจากเพื่อนนักเรียนที่เป็นเวรดูแลแถว หากตนไปเข้าแถวช้ากว่ากำหนด หรือการข่มขู่เพื่อนนักเรียนด้วยกันของนักเรียนที่มีหน้าที่กวดออกและดูแลแถวว่าจะฟ้องครูว่าเพื่อนของตนไม่ยอมไปเข้าแถวแปรงฟัน ทำเสียงดังบนอาคารเรียน หรือไม่ยอมไปกดสัญญาณออก เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นทุกครั้งที่ทีมผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์ภายในโรงเรียน

ภาพที่ 8 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยครูผู้สอนดูแลเด็กอนุบาล

ในช่วงการรับประทานอาหารกลางวันภายในโรงอาหาร เด็กนักเรียนจะนำห่อข้าวที่นำมาจากบ้านมานั่งแยกเป็นกลุ่มตามชั้นปีการศึกษา และลงมือรับประทานอาหารพร้อมกันเมื่อนักเรียนทุกระดับชั้นนั่งประจำที่ในโรงอาหาร โดยมีครูผู้สอนนำกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนรับประทานอาหาร (มีลักษณะเช่นเดียวกับการตบมือในโรงฝึกทหาร) กล่าวคำปฏิญาณ และรับประทานอาหารพร้อมกัน เด็กๆ นักเรียนนั่งรับประทานอาหารกันอย่างเรียบร้อยจนแต่ละโต๊ะรับประทานอาหารเสร็จ จึงจะลุกออกมาจากโต๊ะอาหารได้ ไปเล่นกีฬาที่สนาม หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกับเพื่อนนักเรียน นอกจากนี้ จากการสังเกตพบว่าการอบรมสั่งสอนของครูผู้สอนจะเป็นการยกตัวอย่างของบุคคลต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จมาเป็นตัวอย่างให้นักเรียนดู มีการเปรียบเทียบระหว่างบุคคล โรงเรียนและองค์กรต่างๆ ให้นักเรียนเห็นเป็นภาพ และสร้างพลังให้นักเรียนรู้จักการแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งนี้กล่าวไว้ว่า

“วิธีการกระตุ้นส่วนมากผมก็จะยกตัวอย่างที่เห็นๆ เช่นรุ่นพี่ที่ไปเรียนแล้วไม่ประสบความสำเร็จกับรุ่นพี่ที่เขาไปเรียนแล้วประสบความสำเร็จเอามาเปรียบเทียบให้ฟัง ว่ามันแตกต่างกันอย่างไร เธอไปทำงานตากแดด ตากร้อน อยู่กลางไร่ร้อนไหม เคยไปไร่กับพ่อแม่ลำบากไหม ยากไหม ถ้าเธอไม่ตั้งใจเรียน เธอก็จะไม่สบายเธอต้องตั้งใจเรียนก็เปรียบเทียบเพื่อจุด

“ประกายจุดเล็กๆในสมองน้อยให้เขากียังดี เพื่อเป็นแรงดึงตัวเองของเขา” (เพ็ญ ลามมาก, สัมภาษณ์)

เนื่องจากเด็กนักเรียนมีการเรียนรู้จากการลอกเลียนแบบเช่นเดียวกับอีกสองโรงเรียนในโครงการวิจัยฯ หากแตกต่างกันที่เด็กนักเรียนของที่นี่มีความกล้าแสดงออก โดยแสดงออกมาในรูปของการปฏิบัติตาม การออกคำสั่ง การปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนในสิ่งที่เขาเหล่านั้นเชื่อว่าถูกต้อง เด็กนักเรียนจึงอยู่ในความสงบเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในโรงเรียน แต่จากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม นั้นพบว่า นักเรียนจะอยู่ในภาวะสงบเรียบร้อยเฉพาะเวลาต่อหน้าครูผู้สอนเท่านั้น หากนักเรียนอยู่กันเอง หรืออยู่กับผู้อื่น (ทีมผู้วิจัย) ตัวอย่างเช่น ในขณะที่ทำกิจกรรมในโครงการวิจัยฯ การสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หรือกิจกรรมในห้องเรียนขณะที่ไม่มีครูผู้สอนอยู่ด้วย นักเรียนจะไม่ยอมฟังใครหรือแม้แต่จะฟังเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง เเถียงกันทะเลาะกันอย่างไม่สนใจหรือเกรงใจใคร และไม่สนใจในคำห้ามปราม ตลอดจนการพูดว่าร้ายเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง

ส่วนในเรื่องของการแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้น ทางโรงเรียนได้มีการอบรมสั่งสอนไว้เป็นอย่างดี มีการปลูกฝังความเมตตากรุณาและความซื่อสัตย์ให้เด็กนักเรียนตั้งแต่ยังเล็ก ผ่านการแนะนำสั่งสอน และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อส่วนรวม ตัวอย่างเช่น การยืมของและการเก็บเงินของผู้อื่นได้แล้วต้องส่งคืนเจ้าของ เช่นคำบอกเล่าของครูผู้สอน “ส่วนมากเด็กก็เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันดีมีอะไรก็แบ่งปันกันเองง่ายๆเลยอยู่ในห้องก็จะให้ยืมของกันอย่างยืมปากกา ตามภาษาเด็กก็ไม่ได้คิดอะไรมาก บางทีเขาไม่รู้ด้วยซ้ำว่านั่นคือการเผื่อแผ่ซึ่งเขาแสดงออกมาชื่อๆ ลิขวิสเปเปอร์ไม่มียืมกันก็ให้ยืมจะมีบ้างเป็นบางคนที่ไม่ชอบอะไรประมาณนี้ ขี้นหวงของ แต่ก็ไม่ได้แสดงออกว่าไม่ให้ยืมของ เจออะไรก็มาแจ้งคุณครูตามภาษาเด็กน้อยโดยเฉพาะเด็กเล็ก ป.2 ป.3 เด็กเจอของตกก็จะมาแจ้งคุณครูด้วยความซื่อสัตย์ด้วยความเป็นเด็กของเขาก็จะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องอะไรแบบนี้” (เพ็ญ ลามมาก, สัมภาษณ์) ซึ่งบางส่วนก็ปฏิบัติตามนั้นจริง แต่ก็ต้องยอมรับว่าบางส่วนมิได้เป็นเช่นนั้น อาจขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางจิตใจของตัวนักเรียนเองด้วย หากแต่ภาพรวมจากการสังเกตการณ์และร่วมทำกิจกรรมพบว่า เด็กมีความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวมอย่างเต็มใจแข็งขัน แต่ต้องมีการร้องขอความช่วยเหลือนั้นๆก่อน จึงจะเข้ามาช่วยทำในสิ่งที่ถูกร้องขอ

จึงสามารถสรุปภาพรวมของเด็กนักเรียนโรงเรียนสหประชาสวรรค์ว่า เด็กนักเรียนมีการแสดงออกทางพฤติกรรมดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และอยู่ในกฎเกณฑ์ข้อบังคับของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี แต่หากอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ครูผู้สอนหรืออยู่นอกโรงเรียน เด็กนักเรียนจะมีความเป็นตัวของตัวเอง

ตัวเองสูง ไม่ฟังใคร และเอาแต่ใจตนเอง ส่วนใหญ่จะไม่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหากไม่มีการร้องขอ แต่หากเข้ามาช่วยเหลือแล้วจะทำอย่างเต็มที่ที่สุดกำลังของตน และมีมั่นใจในตนเองสูง กล้าแสดงออกทั้งทางกาย และความคิดเห็นของตนต่อที่สาธารณะ มีการใช้อำนาจในการข่มขู่เพื่อให้เพื่อนนักเรียนเกิดความเกรงกลัว และเชื่อฟังตน เพื่อให้ทุกคนอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน ตลอดจนการให้เกียรติเพื่อนนักเรียนด้วยกันยังมีน้อย สังเกตได้จากคำพูดและการปฏิบัติต่อกัน ส่วนด้านการศึกษาและความคิด เด็กนักเรียนส่วนใหญ่อ่านออกเขียนได้อยู่ในเกณฑ์ดี แต่จะมีความคิดอยู่ในกรอบความคิดที่ได้รับการปลูกฝังมาว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง ไม่ชอบทดลองปฏิบัติในสิ่งใหม่ๆ และนิยมปฏิบัติตามกระแสคนหมู่มาก เพื่อไม่ให้ตนเองแปลกแยกออกจากผู้คนในสังคมของตน

4.2 ทักษะ และพฤติกรรมด้านความเมตตาการุณาการให้อภัย และการคิดอย่างมีเหตุผล

กิจกรรม “โรงหนังโรงเรียน” ที่โครงการวิจัย ได้นำมาจัดขึ้นภายในพื้นที่ “โฮงหนังบ้านต้นตาล” อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ เพื่อเก็บข้อมูลศึกษาวิจัยได้จัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนมาเข้าชมภาพยนตร์จำนวน 3 เรื่อง ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องความเมตตาการุณา และจัดกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากเข้าชมภาพยนตร์จบในแต่ละรอบ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบทดสอบเชิงจิตวิทยา และแบบสอบถามแบบใบงาน เพื่อสำรวจทัศนคติเรื่องความเมตตาการุณา และดูพัฒนาการแนวคิดทัศนคติและพฤติกรรมเดิม และที่เกิดขึ้นใหม่หลังการชมภาพยนตร์ ตลอดจนการแสดงออกทางความคิดของเด็กกลุ่มตัวอย่างว่ามีพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นไปในทิศทางใด โดยได้ผลการสำรวจทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพดังต่อไปนี้

1) แบบทดสอบทัศนคติเรื่องความเมตตาการุณา การให้อภัยและการคิดอย่างมีเหตุผล

แบบทดสอบทัศนคติเรื่องความเมตตาการุณา การให้อภัยและการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นคำถามเชิงจิตวิทยาสำหรับเด็กจำนวน 25 ข้อ⁹ โดยมีการทำแบบทดสอบนี้ก่อนเริ่มต้นดำเนินกิจกรรมการชมภาพยนตร์จากนั้นทำแบบสอบถามหลังชมภาพยนตร์แบบใบงาน (Worksheet) หลังการชมภาพยนตร์แต่ละเรื่อง และทำแบบทดสอบฉบับนี้อีกครั้งหลังเสร็จสิ้นการชมภาพยนตร์ครั้งสุดท้าย เพื่อหาค่าทางสถิติ ความเปลี่ยนแปลงจากค่าความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยทางค่าสถิติทัศนคติจริยธรรมเรื่องความเมตตาการุณา การให้อภัย และการคิดอย่างมีเหตุผลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ซึ่งได้ผลการวิจัยที่สามารถนำมาประกอบการเก็บข้อมูลเชิงลึกต่อไปได้เป็น 3 ตาราง ดังนี้

⁹ อยู่ในภาคผนวก ข

ตารางที่ 2 ค่าสถิติทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตาก่อนและหลังชมภาพยนตร์ (จำนวน 60 คน)

	คะแนนแบบทดสอบก่อน		คะแนนแบบทดสอบหลัง	
	ถูก	ผิด	ถูก	ผิด
	ความถี่ (%)	ความถี่ (%)	ความถี่ (%)	ความถี่ (%)
1	55(91.7)	5(8.3)	59(98.3)	1(1.7)
2	43(71.7)	17(28.3)	45(75.0)	15(25.0)
3	53(88.3)	7(11.7)	54(90.0)	6 (10.0)
4	49(81.7)	11(18.3)	56(93.3)	4(6.7)
5	48(80.0)	12(20.0)	49(81.7)	11(18.3)
6	44(73.3)	16(26.7)	42(70.0)	18(30.0)
7	53(88.3)	7(11.7)	50(83.3)	10(16.7)
8	54(90.0)	6(10.0)	59(98.3)	1(1.7)
9	55(91.7)	5(8.3)	51(85.0)	9(15.0)
10	53(88.3)	7(11.7)	57(95.0)	3(5.0)
11	21(35.0)	39(65.0)	30(50.0)	30(50.0)
12	51(85.0)	9(15.0)	51(85.0)	9(15.0)
13	29(48.3)	31(51.7)	25(41.7)	35(58.3)
14	30(50.0)	30(50.0)	35(58.3)	25(41.7)
15	57(95.0)	3(5.0)	58(96.7)	2(3.3)
16	49(81.7)	11(18.3)	52(86.7)	8(13.3)
17	36(60.0)	24(40.0)	45(75.0)	15(25.0)
18	48(80.0)	12(20.0)	47(78.3)	13(21.7)
19	55(91.7)	5(8.3)	56(93.3)	4(6.7)
20	53(88.3)	7(11.7)	53(88.3)	7(11.7)
21	59(98.3)	1(1.7)	53(88.3)	7(11.7)
22	24(40.0)	36(60.0)	17(28.3)	43(71.7)
23	32(53.3)	28(46.7)	38(63.3)	22(36.7)
24	15(25.0)	45(75.0)	17(28.3)	43(71.7)
25	58(96.7)	2(3.3)	57(95.0)	3(5.0)
รวม(n)	60		60	

ตารางที่ 3 ความถี่ระดับคะแนนก่อน-หลัง ชมภาพยนตร์ (จำนวน 60 คน)

คะแนน	ทดสอบก่อน	ทดสอบหลัง
	ความถี่(ร้อยละ)	ความถี่(ร้อยละ)
8	-	1(1.7)
9	1(1.7)	-
10	-	-
11	-	-
12	2(3.3)	-
13	3(5.0)	2(3.3)
14	1(1.7)	1(1.7)
15	1(1.7)	2(3.3)
16	4(6.7)	4(6.7)
17	5(8.3)	8(13.3)
18	5(8.3)	2(3.3)
19	10(16.7)	4(6.7)
20	10(16.7)	12(20.0)
21	6(10.0)	11(18.3)
22	8(13.3)	5(8.3)
23	3(5.0)	8(13.3)
24	1(1.7)	-
รวม(n)	60	60

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎา และการคิดอย่างมีเหตุผลก่อนและหลังชมภาพยนตร์ (จำนวน 60 คน)

	ทดสอบก่อนชมภาพยนตร์	ทดสอบหลังชมภาพยนตร์
ค่าเฉลี่ย	18.75	19.25
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3.144	3.040
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)	60	60

ตารางที่ 4 แสดงถึงการเปรียบเทียบทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎนา และการคิดอย่างมีเหตุผล ด้วยแบบทดสอบเรื่องดังกล่าว ก่อนและหลังการเข้าชมภาพยนตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยในเรื่องทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎนา และการคิดอย่างมีเหตุผลที่แตกต่างกันระหว่างก่อนชมภาพยนตร์และหลังชมภาพยนตร์ โดยก่อนชมภาพยนตร์กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎนา และการคิดอย่างมีเหตุผล เท่ากับ 18.75 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.144 หลังจากชมภาพยนตร์แล้วกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎนา และการคิดอย่างมีเหตุผลที่ดีขึ้น เท่ากับ 19.25 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.040 แม้จะมีจำนวนการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่ก็พอจะบ่งชี้ได้ว่าเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและเริ่มมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากเดิมไปในแนวทางที่ดี ซึ่งหากตรวจสอบเป็นรายข้อ จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการดีขึ้น ตัวอย่างเช่น คำถามในข้อ 14 และ 17 ว่าด้วยเรื่องความเมตตากฎนา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ข้อ 14 ในวิชาศิลปะเอมีทำงานแกะสลักได้ดี แต่แพนเค้กทำได้ไม่สวยและกลัวว่าตนเองจะได้คะแนนน้อย ถ้านักเรียนเป็นเอมีนักเรียนจะทำอย่างไร ?

- ก. บอกแพนเค้กว่าทำได้แค่นี้ก็ควรได้คะแนนแค่นั้น
- ข. ปลอบใจแพนเค้กว่าไม่เป็นไรอย่าคิดมาก เธอทำเต็มที่แล้ว
- ค. ช่วยสอนแพนเค้กแกะสลัก

ข้อ 17 กันต์และเพื่อนนั่งรถประจำทางกลับบ้านด้วยกัน เมื่อขึ้นรถมีที่ว่าง 1 ที่ เพื่อนจึงให้กันต์ไปนั่งหากนักเรียนเป็นกันต์จะทำอย่างไรต่อไป?

- ก. กลับ
- ข. คอยกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน
- ค. บอกเพื่อนๆ ให้เอากะเป๋ามาวางที่ตนเอง

ผลสำรวจจากแบบทดสอบก่อนการชมภาพยนตร์และหลังการชมภาพยนตร์จากตารางที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 50 และ 60 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 58 และ 75 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เด็กจะต้องพบเจอในการใช้ชีวิตประจำวัน ความเมตตากฎนา จึงเป็นสิ่งสำคัญการดำรงชีวิตในสังคม เช่น เด็กนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ให้ความเห็นโดยสรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะต้องรู้จักการแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่น และการเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยยกตัวอย่างสิ่งที่ตนเองได้กระทำ อาทิเช่น สอนการบ้านให้เพื่อน สอนเพื่อนคัดลายมือ ให้เพื่อนยืมของ ช่วยงานพ่อแม่ผู้ปกครอง ฯลฯ โดยให้เหตุผลว่าการที่พวกเขาเหล่านั้นกระทำแบบนั้น จะทำให้ตนเองจะรู้สึก

สบายใจ ภูมิใจ เบิกบานใจ และหากตนเองประสบปัญหาเช่นเดียวกันนี้ ทุกคนก็จะกลับมาช่วยเหลือตน หากเขาสามารถทำได้ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนและเพิ่มขึ้นหลังจากจบโครงการวิจัยฯ แม้จะเพียงเล็กน้อยจากการเข้าสังเกตการณ์ แต่จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเด็กนักเรียนในโครงการวิจัยฯ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กนักเรียน ได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็กนักเรียนจากการร่วมกิจกรรมภายในโรงเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ“จากพฤติกรรมในโรงเรียน เขามีสิ่งของก็มีการแบ่งปันกัน อย่างเมื่อวันที่มีการเดินรณรงค์พัฒนามาก็จะมีการเอื้อเฟื้อต่อเพื่อน ช่วยเพื่อน ให้ของเพื่อนกิน อะไรพวกนี้”(วันดี บุตรศรี, สัมภาษณ์) และให้ความเห็นต่อไปอีกว่า การปลูกฝังทัศนคติด้านจริยธรรมให้เด็กจะต้องมีความต่อเนื่อง จึงจะเห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน เนื่องจากเด็กเสกสือมากมาย ทำให้การควบคุมดูแลด้านแนวคิดและทัศนคติเป็นไปได้ยาก หากขาดช่วงไป หรือไม่มีการพูดคุยให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง

2) แบบสอบถามแบบใบงาน

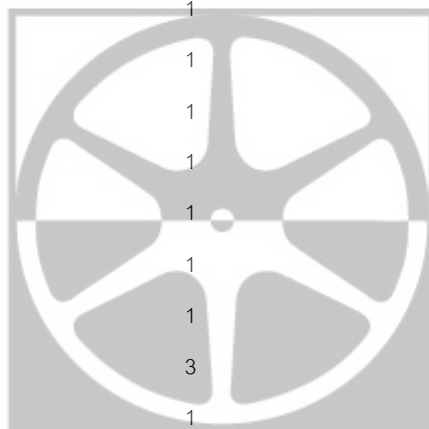
ภาพที่ 9 กิจกรรมแบบสอบถามแบบใบงาน

แบบสอบถามแบบใบงานมีความเหมาะสมกับลักษณะการทำกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ ที่ต้องการทราบถึงสื่อที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดทัศนคติของเด็กนักเรียนก่อนชมภาพยนตร์ และหลังชมภาพยนตร์ โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นด้านค่านิยมและทัศนคติต่อพฤติกรรมแบบอย่างที่ได้แก่นักเรียนยึดถือปฏิบัติ หรือต้องการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน สืบจากการตอบคำถามแบบสอบถามแบบใบงาน โดยให้เด็กนักเรียนเลือกเป็นตัวละครที่ตนชื่นชอบจากสื่อประเภทต่างๆ ที่ได้รับจากสื่อมวลชนทั่วไป และจากโครงการวิจัยฯ ให้ออกถึงพฤติกรรมของตัวละครที่ตนชื่นชอบ สาเหตุที่ตนอยากเป็นตัวละครนั้นๆ สามารถสรุปเป็นตารางคิดเป็นร้อยละได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ตัวละครที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบ และมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตัวในช่วงระยะเวลาที่ได้รับ
สื่อนั้นอย่างต่อเนื่อง (จากกลุ่มตัวอย่าง 68 คน)

ตัวละคร / จากเรื่อง	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ	โรงเรียนสหประชาสาร	ผลรวมร้อยละ (%)
1. ขุนเดช (ขุนเดช)	9	4	8.84
2. ลอรา (นางแบบโคกกระโดน)	4	2	4.08
3. แนนนี่ (อสูรน้อยในตะเกียงแก้ว)	1	1	1.36
4. โทโทโร่ (โทโทโร่เพื่อนรัก)		17	11.56
5. ขุนศึก (ขุนศึก)		1	0.68
6. สติส (สติส)	1	1	1.36
7. โดเรมอน (โดเรมอน)		5	3.4
8. เมย์จิง (โทโทโร่เพื่อนรัก)		7	4.76
9. ปอย (นางแบบโคกกระโดน)	1		0.68
10. แม็ค (คนเหล็ก2)	1		0.68
11. มัดหมี่ (แม่ยายที่รัก)	1		0.68
12. เตี้ยว (เสาร์ 5)	1		0.68
13. พระเอก (วันพีซ)	1		0.68
14. แพรไหม (ภูผา-แพรไหม)	1		0.68
15. อบเชย (ลูกชายไม้ดาพด)	1		0.68
16. พระเอก (ลูกชายไม้ดาพด)	1		0.68
17. เดือนแรม (มาหยาวิเศษ)	3		2.04
18. จิ้งหรีด (คุณชายดำระเบิด)	1		0.68
19. ต๋อง (นางแบบโคกกระโดน)	1		0.68
20. ยงยุทธ (ขุนเดช)	1		0.68
21. พระเอกรุ่นที่ 10 (ลิบออล)	1		0.68

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุป้าโท จลจิตการ

ผลจากการสำรวจพบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 68 คน มีนักเรียนชื่นชอบตัวละคร “โทโทโร่” จากภาพยนตร์เรื่องโทโทโร่เพื่อนรัก ซึ่งเป็นภาพยนตร์ในโครงการวิจัยฯ คิดเป็น 10.2% รองลงมาคือละครเรื่อง ขุนเดช¹⁰ คิดเป็น 7.8% และ “เมย์” จากเรื่องโทโทโร่เพื่อนรัก 4.2% ตามมลำดับ โดยให้เหตุผลหลักว่า โทโทโร่ มีนิสัยใจดีชอบช่วยเหลือผู้อื่น เช่นเดียวกันกับขุนเดชที่เป็นคนดี และเป็นวีรบุรุษในสายตาของเด็กกลุ่มนี้ เนื่องจากขุนเดชมีความสามารถพิเศษในด้านการต่อสู้ เด็กมองว่าเขาเป็นคนปกป้องวัดอุโบสถของบ้านเมือง ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชาย ส่วนเด็กผู้หญิงจะชื่นชอบเมย์จิง เนื่องจากเป็นตัวละคร

เด็กผู้หญิง มีความเป็นเด็กสูง ซึ่งนักเรียนจะเห็นว่าเหมือนน้องของตนเอง นอกจากนี้จากผลสำรวจจะเห็นว่านักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลเป็นอิสระแตกต่างกัน สังเกตได้จากการตอบคำถามแบบเดียวกันในระยะเวลาการทำแบบสอบถามที่เท่ากัน เด็กนักเรียนของโรงเรียนสหประชาสรวจะเลือกตัวละครที่อยู่ในช่วงระยเวลานั้นเป็นส่วนใหญ่ ส่วนโรงเรียนบ้านเขาเหนือจะตอบแตกต่างกันไปตามความคิดของตน ไม่ยึดติดกับเรื่องที่ชมอยู่ขณะเวลานั้น แต่จะเลือกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบแทน

จากการทำแบบสอบถามแบบใบงานครั้งที่ 1 หลังการชมภาพยนตร์เรื่องไทไทโร่เพื่อนรัก สิ่งทีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับจากการชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 63 คน

ตารางที่ 6 สิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์เรื่อง ไทไทโร่เพื่อนรัก

สิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ	โรงเรียนสหประชาสรว	ผลรวมร้อยละ (%)
1. ความรู้/ความคิด	CINEMA 7 ENLIGHTENS		4.41
2. ความสุข	2	2	2.52
3. ความสนุก	3	2	3.15
4. รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น		4	2.52
5. ตื่นเต้น		1	0.63
6. ความเมตตากรุณา, คิดอย่างมีเหตุผล		1	0.63
7. น้ำใจ		4	2.52
8. ความกตัญญู		2	1.36
9. ไม่ตอบคำถาม	16	19	22.05

จะเห็นว่าจำนวนเด็กที่ไม่ตอบคำถามมีมากถึง 22.05% นับว่าเป็นจำนวนที่มากที่สุดของคำตอบทั้งหมดของทั้งสองโรงเรียน อนุมานได้ว่า เด็กทั้งสองโรงเรียนยังไม่สามารถคิดวิเคราะห์ และประมวลผลสิ่งต่างๆอย่างมีเหตุผลมีผลได้ เพราะนอกจากการไม่ตอบคำถามแล้ว คำตอบมีตอบมากเป็นอันดับรองมา คือ การได้ความรู้และความคิดจากการชมภาพยนตร์ครั้งที่ 1 แต่เมื่อสอบถามเชิงลึกแล้ว กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถตอบได้ว่าเขาเหล่านั้นได้ความรู้หรือความคิดเรื่องอะไรจากการชมภาพยนตร์ มีเพียง 0.63% ที่สามารถตอบได้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้มีสาระเรื่องความเมตตากรุณาแฝงอยู่ อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งทีคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทราบว่าตนได้รับอะไรจากการชมภาพยนตร์ในครั้งนี้ จากความคิดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น การมีน้ำใจ และความกตัญญูตามลำดับ นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนจากการแสดงออกและการตอบแบบสอบถาม คือ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความสุข สนุกสนาน และตื่นเต้น เมื่อได้มาชมภาพยนตร์ในครั้งนี้ อันเป็นสัญญาณที่ดีในการ

เริ่มต้นการเรียนรู้ เนื่องจาก การเรียนรู้ที่จะให้ผลดีและรวดเร็วขึ้น ผู้เรียนจะต้องรู้สึกผ่อนคลายมีความสุข และพร้อมที่จะได้รับข้อมูลใหม่ๆ เพื่อคิดวิเคราะห์ต่อไป

ซึ่งในการตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง โทโทโร่เพื่อนรัก¹¹ ฉากที่ตัวละครเอกที่เป็นเด็กกล้าให้คนแปลกหน้าเข้ามาชมขณะยืนรอรถประจำทางตอนฝนตก ทำให้ทราบว่า เด็กจำนวนมากแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าเป็นตนเองก็จะทำเช่นเดียวกับตัวละครเอกเช่นเดียวกัน จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง 63 คน โดยแสดงผลเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 7 การให้คนแปลกหน้าเข้ามาชมของ (สถานการณ์จำลองเช่นเดียวกับในภาพยนตร์)

หัวข้อ	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ	โรงเรียนสหประชาสาร	ผลรวมร้อยละ (%)
ไม่ให้ชม	1	1	1.26
ให้ชม	27	34	38.43
ไม่ตอบคำถาม	0	0	0

ตารางที่ 8 สาเหตุของการให้คนแปลกหน้าเข้ามาชมของ (สถานการณ์จำลองเช่นเดียวกับในภาพยนตร์)

สาเหตุ	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ	โรงเรียนสหประชาสาร	ผลรวมร้อยละ(%)
1. กลัวเปียกฝน	7	7	8.82
2. ไม่มีร่วม	3	11	8.82
3. กลัวเป็นไข้/ไม่สบาย	3	2	3.15
4. ฝนตก		6	3.78
5. แบ่งปัน		5	3.15
6. อื่นๆ	8		5.04
7. ไม่บอกเหตุผล	4	7	6.93

¹¹ อ่านเรื่องย่อที่ภาคผนวก ข

ตารางที่ 9 สาเหตุที่โทโทโร่ตัวตามหาเมย์ (สถานการณ์จำลองเช่นเดียวกับในภาพยนตร์)

สาเหตุ	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ	โรงเรียนสหประชาสรร	ผลรวม (%)
1. กลัวเป็นอันตราย	1		0.63
2. ตอบแทนบุญคุณ	5	11	10.08
3. เป็นห่วง/รัก	8	7	9.45
4. เป็นเพื่อนกัน	5	11	10.08
5. กลัวหลงทาง	2		2.52
6. มีน้ำใจ	3	3	3.78
7. ขอร้อง		4	2.52
8. อื่นๆ	3		1.89

จากตารางจะเห็นว่าในกลุ่มตัวอย่าง มีเด็กจำนวน 2% เท่านั้นที่ไม่ยอมให้คนแปลกหน้า ยืมสิ่งของ โดยเด็กเหล่านั้นให้เหตุผลว่า กลัวคนแปลกหน้า และกลัวพ่อของตนจะไม่มีร่วมใช้เมื่อพ่อมาถึงที่ ป้ายจอดรถประจำทาง ส่วนที่เหลือยินดีให้ยืมร่วมด้วยเหตุผลเช่นที่แสดงไว้ในตารางที่ 8 และยังมองว่าฉากนี้เป็นฉากที่มีการแสดงถึงความเมตตาากรุณา เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น รวมถึงฉากที่คันตะเพื่อนของซึกซึกให้ร่วมกับ ซึกซึกและเมย์ยืมเพื่อใช้เดินกลับบ้านขณะฝนตก ฉากโทโทโร่ช่วยซึกซึกติดตามหาเมย์ และการที่เมย์อยากจะทำเอาข้าวโพดไปให้แม่ของตนที่โรงพยาบาลเนื่องจากได้ยินจากคุณยายข้างบ้านว่าถ้าคนป่วยรับประทานผัก จะทำให้ร่างกายแข็งแรง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นวิธีการแสดงออกด้านความเมตตาากรุณาที่ชัดเจนที่สุด ภายในภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นเรื่องนี้ อีกทั้งยังแสดงความคิดเห็นผ่านฉากต่างๆ ในภาพยนตร์ อาทิ เรื่อง การให้อภัยจากฉากที่ซึกซึกและเมย์ทะเลาะกัน กล่าวคำขอโทษ และให้อภัยซึ่งกันและกัน

ภาพที่ 10 นักเรียนชมภาพยนตร์เรื่อง โทโทโร่เพื่อนรัก

สาเหตุที่โทโทโร่ช่วยตามหาเมย์เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เด็กนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนมีความคิดเห็นตรงกัน แต่มีประเด็นหนึ่งที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจน คือ การขอความช่วยเหลือหรือการร้องขอความช่วยเหลือ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนสหประชาสรวจะช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีการร้องขอ แต่โรงเรียนบ้านเจาเหนือมองแตกต่างออกไป โดยเห็นว่า เป็นเรื่องของการต้องให้ความช่วยเหลือเพราะกลัวเพื่อนหรือคนที่ตนรู้จักประสบเหตุอันตรายต่างๆ เช่น ถูกจับตัวไป หลงทาง ถูกทำร้าย เป็นต้น ความแตกต่างที่เกิดขึ้น นั้นบางส่วนอาจเป็นอิทธิพลมาจากพื้นฐานความคิดที่ได้รับการปลูกฝังมา เนื่องจากความแตกต่างทางบริบทของกลุ่มตัวอย่าง ดังที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องลักษณะพื้นฐานครอบครัวและบริบทภายในโรงเรียนแล้ว นอกจากนี้ยังคงมีการไม่แสดงความคิดเห็นและตอบคำถามอยู่จำนวนใกล้เคียงกับคำถามเรื่องสิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์

CINEMA ENLIGHTENS
ภาพที่ 11 นักเรียนชมภาพยนตร์เรื่อง ไอซ์บาร์ ไอติมอีม่อน

ภาพยนตร์เรื่องที่สอง คือ ไอซ์บาร์ (Ice Bar) ไอติมอีม่อน เป็นภาพยนตร์เกาหลี เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กชายคนหนึ่งต้องการเก็บเงินเพื่อไปตามหาพ่อของตนที่เมืองหลวง แต่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานับประการ ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นการใช้ตัวละครเด็กช่วงวัย 9-12 ปี ในตัวละครหลักทั้งสิ้น เด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจและทำกิจกรรมหลังการชมภาพยนตร์เช่นเดียวกับครั้งแรก โดยตอบคำถามดังนี้

ตารางที่ 10 สิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์(จากกลุ่มตัวอย่าง 68 คน)

สิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ(คน)	โรงเรียนสหประชาสาร(คน)	ผลรวม %
1.ความกตัญญู	7	5	8.16
2.ได้ความรู้/ความคิด	2	1	1.91
3.น้ำใจและการแบ่งปัน	5	11	10.88
4.ความรักที่มีต่อเพื่อน	3		2.04
5.การช่วยเหลือผู้อื่น	4	4	5.44
6.เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3	2	3.15
7.การให้อภัยกัน	2		1.36
8.ความสนุก	1		0.68
9.ความขยันและความอดทน	1		0.68
10.ความสุข		1	0.68
11.ไม่ตอบ		7	4.41
12.ไม่ได้มาชมภาพยนตร์	2	1	2.04

ตารางที่ 11 หากนักเรียนเป็นเพื่อนของยังเร่ไต่โดนแย่งพื้นที่ขายของจะทำอย่างไร

สาเหตุ	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ (คน)	โรงเรียนสหประชาสาร(คน)	ผลรวม (%)
1.ตักเตือน	4	6	6.8
2.ให้แบ่งกันขาย	12	4	10.88
3.ขายด้วยกัน	1	5	4.08
4.ให้ไปขายที่อื่น	11	17	19.04
5.ทะเลาะกัน		2	1.36
6.ให้อภัย		3	6.12
7.ไม่ได้มาชมภาพยนตร์	2	1	2.04

ตารางที่ 12 หากนักเรียนเป็นยังเรที่ไปแย่งพื้นที่เพื่อนชายของจะอย่างไร

สาเหตุ	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ(คน)	โรงเรียนสหประชาสรร(คน)	ผลรวม (%)
1.มีข้อต่อลง	3		2.04
2.ขอร้อง	2	1	2.04
3.ให้แบ่งพื้นที่กันขาย	6	4	6.8
4.ขอโทษเพื่อน	18	3	14.28
5. ทำเป็นไม่สนใจ		2	1.36
6. ทะเลาะกัน		5	3.4
7.ไม่เข้าไปขายตรงนั้นอีก		7	4.76
8.ไปขายที่อื่น/หาที่ใหม่		12	8.16
9.ช่วยกันขาย		1	0.68
10. ขายด้วยกัน		1	0.68
11.ไม่ได้ชมภาพยนตร์	2	1	2.04

จากการทำกิจกรรมครั้งที่ 2 หลังชมภาพยนตร์เรื่อง “ไอซ์บาร์ ไอติมอิมมูน” กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนคนที่ไม่ตอบคำถามเรื่องสิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ลดลงเกินครึ่งจากการทำกิจกรรมในครั้งแรก (ตารางที่ 10) และสามารถจับประเด็นสาระสำคัญของภาพยนตร์ได้มากขึ้น แม้ว่าจะมิได้ตอบคำถามปลายเปิดในใบงานตรงตามประเด็นหลักของการชมภาพยนตร์ แต่ทุกคำตอบล้วนแต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องความเมตตากรุณาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น เรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือผู้อื่น การมีน้ำใจ การแบ่งปัน และการให้อภัย ตลอดจนสามารถให้เหตุผลของการกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครได้ว่า มีสาเหตุของการแสดงออกจากสิ่งใด (ตารางที่ 11-12) นอกจากนั้นยังคงประเด็นเรื่องความกตัญญูไว้เช่นเดียวกับการทำกิจกรรมในครั้งแรก และมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากครั้งแรก

การให้เหตุผลในเรื่องของสาเหตุการแย่งพื้นที่ขายของจากสถานการณ์จำลองจากภาพยนตร์นั้น (ตารางที่ 11) ทำให้ทราบว่า หากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ถูกระทำ (คนที่ถูกแย่งพื้นที่ขายของ) ความเห็นส่วนใหญ่จะไม่ยินยอมให้ผู้อื่นเข้ามาขายในพื้นที่ของตน แต่รองลงมาคือการเจรจาต่อรอง เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจกัน ในทางกลับกันผลสำรวจจากตารางที่ 12 เมื่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต้องกลายเป็นผู้กระทำ (เป็นคนแย่งพื้นที่ขายของของผู้อื่น) นักเรียนจะมีการเจรจาต่อรองเช่นเดียวกัน และยอมรับความผิดของตนเอง กล่าวคำขอโทษ และพร้อมหาทางแก้ไข แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่ว่าขณะนั้นจะเป็นผู้ถูกระทำหรือผู้กระทำก็จะใช้กำลังในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามผลสัมฤทธิ์จากการทำกิจกรรมครั้งที่สอง คือ เด็กนักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ประเด็นสาระสำคัญต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ใน

ภาพยนตร์อย่างมีเหตุมีผลมากขึ้น เห็นได้จากผลการวิจัยที่มีนักเรียนไม่ออกความคิดเห็นลดจำนวนลง และวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำต่างๆ ของตัวละครได้หลากหลายมากขึ้นจากการชมภาพยนตร์ครั้งแรก นับได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างเริ่มมีพัฒนาการในการคิดอย่างมีเหตุผลขึ้น

กิจกรรมครั้งที่ 3 จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อศึกษาพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังจากชมภาพยนตร์รอบสุดท้าย เรื่อง “กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว” ภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ความผูกพันระหว่างเด็ก ผู้ใหญ่ สัตว์เลี้ยง และเพื่อน ในพื้นที่ริมชายหาดที่สวยงาม

ตารางที่ 13 สิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ (กลุ่มตัวอย่าง 66 คน)

สิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ(คน)	โรงเรียนสหประชาสาร(คน)	ผลรวมร้อยละ %
1.ความตื่นเต้น	4	1	14.88
2.ได้ความรู้/ความคิด	5	7	7.92
3.การช่วยเหลือผู้อื่น	1	2	1.98
4.การให้อภัยกัน	2		1.32
5.ความสนุก	4	12	10.56
6.ความสามัคคี	5		3.3
7.ความสุข	1	8	5.94
8.ความเมตตากรุณา	1		0.66
9.ความมีน้ำใจ		1	0.66
10.จะไม่แกล้งเพื่อน		1	0.66
11. ไม่ตอบคำถาม	6	5	7.26

การทำกิจกรรมหลังการชมภาพยนตร์ในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลครั้งสุดท้ายของโครงการวิจัยฯ ทำให้ทราบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการคิดเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างมีเหตุมีผลมากขึ้น แม้ว่าเด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะได้รับชมภาพยนตร์ไทยเรื่องนี้จากสื่ออื่นมาแล้วก็ตาม แต่ยังคงให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี กลุ่มตัวอย่างยังคงให้น้ำหนักกับการได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และความสุขอยู่เช่นเดิม แต่เพิ่มมุมมองประเด็นและสาระสำคัญอื่นๆ ที่สอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์มากขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจคือ คำตอบว่า “จะไม่แกล้งเพื่อน” เนื่องจากคำตอบในลักษณะเช่นนี้ เป็นลักษณะแนวทางการปฏิบัติไม่เคยเกิดขึ้นในการทำกิจกรรมครั้งแรกและครั้งที่ 2 ซึ่งการตอบคำถามลักษณะนี้เป็นการสังเคราะห์มากกว่าการวิเคราะห์จากเรื่องราวเพียงอย่างเดียว แม้ว่าจะเป็นจำนวนไม่มากนัก แต่ก็สามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางกระบวนการคิดของเด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ดี และเมื่อนำมาประกอบกับผลสรุปตารางที่ 14 ในการแสดงความคิดเห็นว่าเขาเหล่านั้นอยากเป็นตัวละครใดจากเรื่อง กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว พร้อมเหตุผลประกอบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 นักเรียนอยากเป็นตัวละครใดจากเรื่อง กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว พร้อมเหตุผล

ตัวละคร	เหตุผล	โรงเรียนบ้านเขาเหนือ (คน)	โรงเรียนสหประชาสาร (คน)	ผลรวมร้อยละ(%)
1.กะปิ	ฉลาด	3	3	3.96
	ปิ่นต้นไม้เก่ง	1	3	2.64
	นิสัยดี	3	1	2.64
	ความซุกซน	2		1.36
	ตลก	1	1	1.32
	น่ารัก	2	2	2.64
	เก่ง	8		5.28
2.ต๋อง	นิสัยดี	12	14	17.16
3.หงส์	น่ารักและนิสัยดี	2	1	1.98
	เป็นคนดี	1	3	2.64
	มีน้ำใจ	2		1.32
4.เพื่อนต๋อง (ผู้หญิง)	น่ารักและนิสัยดี	1		0.66

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

จะเห็นได้ว่าการแสดงผลในตารางที่ 14 ไม่มีผู้ไม่ตอบคำถามหลงเหลืออยู่เช่นการทำกิจกรรมใน 2 ครั้งที่ผ่านมา แม้ว่าในตารางที่ 13 จะยังปรากฏการไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องสิ่งที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ แต่ก็มีปริมาณลดลง

จากการจัดกิจกรรม 3 ครั้ง ในระยะเวลา 6 สัปดาห์ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทางด้านกระบวนการคิด ทักษะคิด และการประพฤติปฏิบัติตัวต่อผู้อื่น หรือการปฏิบัติตัวในที่สาธารณะได้ในระดับหนึ่ง จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมภายในห้องเรียนบ้านต้นตาลในช่วงเวลาการชมภาพยนตร์ และการทำกิจกรรมร่วมกันนั้น จะเห็นได้ว่า เด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีพัฒนาการทางด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์หรืออย่างมีเหตุผลเพิ่มมากขึ้น มีสมาธิ และวิธีการประมวลความคิด เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อที่สาธารณะได้ กล้าแสดงออกทั้งทางกายและความคิดเห็นส่วนตัวมากขึ้น มีการนำเสนอความคิดเห็นต่างๆ

ที่เห็นหรือได้รับการชมภาพยนตร์มาวิเคราะห์ด้วยตนเอง และนำมาปรับใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในเรื่องของการยาทางสังคม เช่น มารยาทในโรงภาพยนตร์ มารยาทการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อาทิ เด็กๆมีการแสดงออกว่าไม่พอใจกับผู้ที่ขาดมารยาทในโรงภาพยนตร์ เช่น การพูดคุยกันเสียงดัง การรับโทรศัพท์ หรือแม้แต่การเข้าออกจากโรงภาพยนตร์ในขณะฉายภาพยนตร์ และเมื่อตนเองจำเป็นต้องทำเช่นนั้นบ้าง เด็กๆจะกล่าวขอโทษและปฏิบัติตัวให้ไม่เป็นที่รบกวนสมาธิของผู้อื่น

อย่างไรก็ดี การปฏิบัติตัวยังคงเป็นรูปธรรมให้เห็นได้มากกว่าการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทัศนคติเดิม อาจยังคงไม่เห็นการแสดงออกเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แต่สามารถเกิดขึ้นได้จากการกระตุ้นและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างถูกวิธี

3. การเปรียบเทียบแบบทดสอบทัศนคติเรื่องความเมตตา กรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผล หลังชมภาพยนตร์ของ 3 โรงเรียน

	บ้านเจ้าเหนือ	สหประชาสาร	บ้านห้วยร่วม
ค่าเฉลี่ย	18.77	19.73	19.07
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.648	3.362	3.877
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)	30	30	30

ตารางที่ 15 แสดงถึงการเปรียบเทียบทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผล ด้วยแบบทดสอบเรื่องดังกล่าว หลังการเข้าชมภาพยนตร์ ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยในเรื่องทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผลที่ใกล้เคียงกันหลังชมภาพยนตร์ โดย กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนบ้านเจ้าเหนือ มีค่าเฉลี่ยทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผล เท่ากับ 18.77 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.648 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสหประชาสาร ที่มีค่าเฉลี่ยเรื่องทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตา กรุณา และการคิดอย่างมีเหตุผล เท่ากับ 19.75 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.362 นอกจากนี้ กลุ่มควบคุม

คือ โรงเรียนบ้านห้วยร่วมที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์ มีค่าเฉลี่ยเรื่องทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎา และการคิดอย่างมีเหตุผล เท่ากับ 19.07 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.877 ซึ่งค่าเฉลี่ยเรื่องทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎา และการคิดอย่างมีเหตุผล ของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสหประชาธรรมมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันเล็กน้อยกับโรงเรียนบ้านห้วยร่วม

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมโรงเรียน

ตารางที่ 16 สถิติความพึงพอใจต่อกิจกรรมของโครงการวิจัยของเด็กนักเรียนอายุ 9-12 ปี

ที่เข้าร่วมโครงการ (จำนวน 60 คน)

	ดีมาก	พอใช้	ปรับปรุง	ค่าเฉลี่ย
	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	(ตามเกณฑ์)
ประโยชน์ที่ได้รับ	98.3		1.7	2.98
ความบันเทิง	78.3	21.7	-	2.78
กิจกรรม	78.3	18.3	3.3	2.75
เวลา	63.3	30.0	6.7	2.57
สถานที่	71.7	25.0	3.3	2.68
สิ่งอำนวยความสะดวก	76.7	18.3	5.0	2.72
เจ้าหน้าที่	88.3	11.7	-	2.88
พึงพอใจโดยรวม	60	-	-	3.00
เกณฑ์ความพึงพอใจ ปรับปรุง 1.00 – 1.66				
พอใช้ 1.67 – 2.33				
ดีมาก 2.34 – 3.00				

ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจที่ได้ประโยชน์จากการเข้าชมภาพยนตร์ โดย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 98.3 และพึงพอใจในระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.98 กล่าวคือมีความพึงพอใจด้านการได้รับประโยชน์อยู่ในระดับ ดีมาก การได้รับความบันเทิงมาเป็นลำดับ คิดเป็นร้อยละ 78.3 และพึงพอใจในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 21.7 และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.78 ตลอดจนผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมหลังเข้าชมภาพยนตร์และได้รับประโยชน์จากการทำกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 78.3 และความพึงพอใจในระดับพอใช้ 18.3 คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.78

ความพึงพอใจกับระยะเวลาจากการเข้าชมภาพยนตร์และการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 63.3 ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 30.0 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ โดยมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.57 นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจกับสถานที่ฉายชมภาพยนตร์ โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 71.7 ความพึงพอใจในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 25.0 และพึงพอใจระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับและมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.68 กล่าวคือ มีความพึงพอใจในด้านสถานที่ฉายภาพยนตร์และการทำกิจกรรมอยู่ในระดับ ดีมาก

สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงภาพยนตร์และการทำกิจกรรมทำให้ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 76.7 ความพึงพอใจในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 18.3 และพึงพอใจในระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตามลำดับและมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.72 กล่าวคือมีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับ ดีมาก ด้านการให้บริการและเจ้าหน้าที่ดำเนินกิจกรรม ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 88.3 ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.7 และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.88 สรุปได้ว่ามีความพึงพอใจเจ้าหน้าที่และการบริการอยู่ในระดับ ดีมาก รวมทั้งมีความพึงพอใจโดยรวมจากกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากมีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 60 และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่คะแนนเต็ม

อย่างไรก็ดี ค่าความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ในระดับปรับปรุงนั้น แม้ว่าจะเป็นจำนวนเล็กน้อย แต่แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการครั้งต่อไปควรต้องปรับปรุงในสองประเด็นนี้ให้อยู่ในเกณฑ์ดี เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และลักษณะที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าชมที่เป็นเด็กนักเรียนให้มากขึ้น ตลอดจนเพื่อพัฒนาการดกิจกรรมครั้งต่อไปในอนาคตของโครงการโรงหนังโรงเรียนสัจจ

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 9-12 ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 จากพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จากกลุ่มประชากรจำนวน 90 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน อันได้แก่ โรงเรียนบ้านเขาเหนือ โรงเรียนสหประชาสรว และโรงเรียนบ้านห้วยร่วม ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐขนาดเล็ก การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองพัฒนาตามกรอบแนวคิดทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม และหลักปราชญ์การเรียนรู้แบบพุทธปัญญานิยม โดยการใช้สื่อภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับช่วงวัยและมีเนื้อหาแฝงด้วยเรื่องจริยธรรมมากระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมดีที่อยู่ในส่วนลำต้นของต้นไม้อันประกอบไปด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) มุ่งเน้นอนาคตและการควบคุมตนเอง 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) ทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม ในการวิจัยเชิงทดลองพัฒนานี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) จึงจัดให้กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานที่ สถานการณ์ และสภาวะสังคมเดียวกันหรือให้เท่าเทียมกันมากที่สุด เพื่อขจัดอิทธิพลของสถานการณ์จากปรากฏการณ์ที่กำลังจะศึกษาออกไป และวัดผลสัมฤทธิ์จากพัฒนาการด้านทัศนคติและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในระยะเวลา 8 สัปดาห์

โดยวัดผลจากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังร่วมโครงการวิจัยฯ เพื่อหาผลสัมฤทธิ์จากการใช้สื่อภาพยนตร์ในการส่งเสริมทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผนวกกับการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากกิจกรรมการฉายภาพยนตร์จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งเป็นภาพยนตร์ชุดเดียวกับที่จัดฉายในโครงการโรงหนังโรงเรียน ที่โรงภาพยนตร์ศรีศาลายา หอภาพยนตร์ จังหวัดนครปฐม และการทำกิจกรรมใบงานหลังการชมภาพยนตร์ในแต่ละครั้ง เพื่อหาผลสัมฤทธิ์พัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล อีกทั้งวิเคราะห์ความสามารถของการใช้สื่อภาพยนตร์เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ และการพัฒนาจิตลักษณะส่วนรากของต้นไม้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิต อันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมด้านดีของมนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถประมวลผลสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ได้เป็น 3 ประเด็นหลักดังนี้

5. สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมเรื่องความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของเด็กนักเรียน วัย 9-12 ปี
6. การเรียนรู้และพัฒนาการด้านทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

7. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมภาพยนตร์และที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์

5.1 สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของเด็กวัย 9-12 ปี

ลักษณะสภาวะแวดล้อมหรือบริบททางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกันของเด็กคือ พื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมโดยรวม ครอบครัว และสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ ของเด็กนักเรียน ผ่านทางการอบรมเลี้ยงดู และการเรียนรู้จากการลอกเลียนแบบ ซึ่งส่งผลถึงการสร้างบุคลิกลักษณะ ตลอดจนการการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้กับเด็กได้ในอนาคต โดยสามารถแบ่งตามพื้นฐานการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ที่ก่อร่างเป็นจิตใจอารมณ์อันเป็นปัจจัยภายในตัวเด็กเอง ได้แก่

1.1) กลุ่มที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่

เด็กจะมีพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์และทางความคิดอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ มีลักษณะนิสัยว่าใจใส กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออกต่อสาธารณชนไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน หรือกิจกรรมภายในโครงการวิจัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น สนใจและให้ความใส่ใจผู้อื่นอยู่เป็นนิจ ทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติตนเหล่านี้ ส่วนใหญ่เกิดจากการปลูกฝังจากทางครอบครัว ที่ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน มีโอกาสได้พูดคุยสอบถามเรื่องต่างๆ ที่ประสบพบเจอในชีวิตประจำวันของเด็ก ให้ความสำคัญกับเรื่อง que เด็กได้บอกเล่าให้ฟัง เมื่อเด็กสามารถพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองได้ในทุกเรื่อง เด็กจะเล่าเรื่องราว และเปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ หรือคำแนะนำอบรมสั่งสอนด้วยความสมัครใจ

พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะได้รับฟังเรื่องราวความประทับใจ หรือเรื่องราวของภาพยนตร์ที่เด็กได้รับชมในช่วงเวลารับประทานอาหารเย็น และก่อนเข้านอน เด็กๆ จะเล่าสิ่งที่ตนได้สัมผัส ได้เห็น และได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับพ่อแม่ฟังและชักชวนให้มาชมภาพยนตร์ด้วยกัน ส่วนทางพ่อแม่ผู้ปกครองจะแนะนำบุตรให้ปฏิบัติตัวให้ดีเมื่อมาร่วมกิจกรรม อาทิ ต้องช่วยเหลือผู้อื่น อย่าดื้อหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น อย่าล้าขโมยของผู้อื่นต้องมีความซื่อสัตย์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นต้องรู้จักการแบ่งปัน ตลอดจนการรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่บ้าน หรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อยดีก่อน จึงจะออกไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ในส่วนของตนเองได้ หากแต่เด็กกลุ่มนี้จะเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ยึดถือความคิดเห็นของตนเป็นสำคัญ

1.2) กลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่เลี้ยงหรือแม่เลี้ยง

เด็กในกลุ่มนี้จะมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูงทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลที่ตนเองรักและผู้อื่น แต่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองเมื่ออยู่ที่บ้านต่อหน้าพ่อแม่ผู้ปกครองหรือครูผู้สอน ในขณะที่เด็กจะกล้าแสดงความคิดเห็นของตนกับเพื่อนและที่สาธารณะ เนื่องจากต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลรอบข้าง แต่ขาดความเชื่อมั่นในใจตนเอง มีอาการกดดันหรือเก็บกดในบางราย บางคนมีการแสดงออกแบบสุดโต่งทางใดทางหนึ่ง ตัวอย่างเช่น แสดงอาการเศร้า หวาดกลัวกับผู้ที่มีความอำนาจเหนือกว่า มีปฏิภยารนรานเวลากระทำบางสิ่งบางอย่างผิดพลาด หรือถูกผู้ใหญ่หรือเพื่อน ดุหรือล้อเลียน การแสดงอาการก้าวร้าว ช่มชู้เพื่อน ๆ ที่มีอายุเท่ากันหรือน้อยกว่าตน และไม่ค่อยกล่าวพาดพิงถึงเรื่องครอบครัวของตนในวงสนทนา

1.3) กลุ่มที่อาศัยอยู่กับญาติ

การอาศัยร่วมกับญาตินี้จะครอบคลุมไปถึงการอาศัยอยู่กับญาติอย่างเดี่ยว หรืออาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียวคนหนึ่งแต่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับญาติของตน เด็กเหล่านี้บางกลุ่มจะมีพฤติกรรมการแสดงออกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนไม่แตกต่างกัน แต่บางกลุ่มแสดงออกแตกต่างกัน เช่น เมื่ออยู่บ้านกับปู่ย่าตายายจะกลายเป็นเด็กขี้อ้อน พุดจาไพเราะ เชื้อฟุ้งผู้ใหญ่ ปฏิบัติตัวดี แต่พออยู่ที่โรงเรียนหรือสาธารณะ เด็กจะกลายเป็นแกนนำเพื่อน ๆ ปฏิบัตินอกกฎเกณฑ์ต่างๆ แก่งและปวนเพื่อนเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ แต่เด็กกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบสูง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

เด็ก ๆ จะมีเวลาพูดคุยหรืออยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มากนักในแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงก่อนเข้านอน เด็ก ๆ จะเล่าเรื่องราวต่างๆ อาทิ เล่าเรื่องราวในภาพยนตร์ที่ได้รับชมมา กิจกรรมต่างๆ ที่ตนทำในแต่ละวัน ความประทับใจต่างๆ และสิ่งที่ได้สัมผัสหรือรับรู้ในสิ่งแปลกใหม่ หรือข่าวสารที่ได้รับทราบมาให้พ่อแม่ผู้ปกครองฟังและพูดคุยซักถามในสิ่งที่ตนสงสัยใคร่รู้ ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองบางส่วนยินดีรับฟัง ตอบข้อซักถาม และอบรมสั่งสอนควบคู่ไปด้วย

นอกจากลักษณะพื้นฐานการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวที่มีความคล้ายคลึงกันแล้ว เด็ก ๆ ยังคงใช้เวลาอยู่นอกบ้านกับผู้ใหญ่อื่น และสภาวะแวดล้อมภายนอก ตลอดระยะเวลา 5 วันที่ได้มาโรงเรียน ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียน ครูผู้สอน และผู้อื่นตลอดทั้งวัน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เด็กนักเรียนมีเหมือนกัน โรงเรียนจึงเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่อิทธิพลต่อกระบวนการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ครูผู้สอน เพื่อน และชุมชน อันเป็นเหตุปัจจัยหลักภายนอกต่อการหล่อหลอมเด็กให้มีพฤติกรรม บุคลิกภาพ และทัศนคติที่แตกต่างกันตามการปลูกฝัง เช่นเดียวกับเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากสองโรงเรียน แม้ว่าจะมีพื้นฐานครอบครัว ฐานะทางสังคม ลักษณะชุมชนที่เหมือนกัน เรียนอยู่โรงเรียนประเภท และระดับชั้น

เรียนเดียวกัน แต่ก็มีสภาวะแวดล้อม (บริบท) ภายในโรงเรียนที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่ต่างกันนี้มีผลทำให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ต่างกันออกไป จากการอบรมสั่งสอน และการปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติต่างๆ ที่มาจากครูผู้สอนและผู้ใหญ่อื่นที่เด็กต้องพบปะพูดคุยด้วยเช่นกัน

ดังที่ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในเรื่องของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเด็ก (บทที่ 4) ขอยกตัวอย่างเพิ่มเติมดังนี้ กิจกรรมประจำวันที่**เด็กนักเรียนโรงเรียนสหประชาสาร**ต้องปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกันในโรงเรียน เริ่มตั้งแต่เช้าเมื่อเด็กนักเรียนเข้ามายังพื้นที่โรงเรียน ตั้งแต่เวลา 7.45 น. ทุกคนต้องร่วมกันทำความสะอาดโรงเรียน บริเวณพื้นที่ต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายโดยการแบ่งกลุ่มเป็นเวรทำความสะอาด เวลา 8.15 น. มีเสียงฮอดและเสียงตามสายให้นักเรียนลงมาเข้าแถวประกาศโดยนักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นเวร เวลา 8.30 น. ทำกิจกรรมหน้าเสาธงโดยครูผู้สอนนำกิจกรรม หลังจากร้องเพลงเคารพธงชาติเสร็จแล้วก็จะเป็นการสวดมนต์ไหว้พระ มีผู้นำสวดมนต์และปฏิญาณตนเป็นนักเรียนที่มีหน้าที่เป็นเวรในวันนั้น นอกจากนี้มีการเรียนรู้ศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ การรายงานผลการทำความสะอาดของเวรประจำวันตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีหัวหน้าเวรเป็นผู้รายงานผลการทำงาน สุดท้ายจะเป็นการพูดคุยกับนักเรียนโดยครูผู้สอนเพื่อแจ้งข่าวสารตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อมาบอกเล่าให้นักเรียนได้รับทราบเหมือนเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

หลังจากทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จสิ้น นักเรียนทุกคนจะไปรวมตัวกันที่หน้าห้องน้ำหรือหน้าโรงอาหารเพื่อแปรงฟันก่อนขึ้นเรียน พอเสร็จจากการแปรงฟันโดยมีครูผู้สอนนั่งควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด จากนั้นนักเรียนทุกคนก็จะแยกย้ายเข้าห้องเรียนของตัวเองเพื่อเข้าเรียนตามปกติตั้งแต่เวลา 9.00-12.00 น. ไม่มีนักเรียนคนใดออกมาเดินไปมาหน้าอาคารเรียน ภายในห้องเรียนครูจะสอนเด็กนักเรียนด้วยความเข้มงวดกวดขัน เช่น วิชาภาษาไทยที่จะดูเข้มงวดเป็นพิเศษ แต่นักเรียนทุกคนก็ตั้งใจทำกิจกรรมดังกล่าวด้วยความกระตือรือร้น กิจกรรมในห้องเรียนภาษาอังกฤษ เป็นการเต้น และร้องเพลงเป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งการกระตุ้นการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ

ถึงช่วงเวลาพักเที่ยงนักเรียนทุกคนจะนำกล่องข้าวของตัวเองมาเพื่อรับประทานอาหารกลางวันที่โรงอาหาร ซึ่งเด็กนักเรียนจะห่อข้าวกันมาเองจากที่บ้าน โดยทางโรงเรียนจะมีการทำกับข้าวไว้ให้นักเรียนหนึ่งอย่าง นักเรียนสามารถนำกับข้าวมาเองจากบ้านเพื่อมารับประทานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ นอกจากนี้แล้วยังมีของหวานบ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งเมนูแล้วแต่ทางแม่ครัวจะจัดทำ เมื่อเสร็จภาระกิจจากโรงอาหารทุกคนจะแยกย้ายไปพักผ่อนตามอัธยาศัย อาทิเช่น เล่นฟุตบอล รับประทานอาหารนม พูดคุยกับเพื่อน เข้าห้องสมุด ฯลฯ

เป็นต้น และก่อนที่จะขึ้นเรียน 5 นาที นักเรียนทุกคนจะต้องแปรงฟันของตัวเองให้สะอาดก่อนขึ้นเรียนตามคาบปกติ โดยมีนักเรียนเวรที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบ และรายงานให้ครูผู้สอนทราบเพื่อดำเนินการลงโทษต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็กนักเรียน จึงมีลักษณะห่างเหินไม่ค่อยสนิทสนมกันมากนัก แต่ยังคงให้ความเคารพ และเชื่อฟังครูผู้สอน อาจเพราะกลัวการถูกลงโทษ อันเนื่องมาจากการมีนักเรียนคนกลาง (นักเรียนเวรประจำวัน) ที่ครูผู้สอนมอบอำนาจหน้าที่เป็นตัวแทนให้ดูแลจัดการเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เด็กจึงมีการแสดงพฤติกรรมดื้อรั้น และก้าวร้าวในบางครั้ง อาจเนื่องจากภาวะถูกกดดันจากการเรียนการสอนและกฎระเบียบที่เข้มงวด ส่วนการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนนั้น มีลักษณะเป็นทางการ จึงทำให้เด็กเกรงกลัวที่จะเข้าไปรับคำปรึกษาปัญหาต่างๆ ของตนเอง หรือกลัวการกระทำผิด เพราะจะทำให้ถูกลงโทษได้

ในขณะที่กิจวัตรประจำวันของ**เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านเขาเหนือ** เริ่มต้นตอนแปดนาฬิกาตรง นักเรียนเริ่มทยอยทำความสะอาดบริเวณต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มสี่ (หนึ่งกลุ่มสี่ประกอบด้วยนักเรียนในทุกระดับชั้น) และมีครูผู้สอนควบคุมดูแลการทำทำความสะอาดในทุกๆ เช้า จากนั้นเวลา 8.20 น. เมื่อเสียงออกดังกังขึ้น นักเรียนจะเตรียมตัวทยอยมารวมกันที่บริเวณสนาม เพื่อเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมหน้าเสาธงเริ่มจากการร้องเพลงเคารพธงชาติ สวดมนต์ ออกกำลังกาย และนั่งสมาธิ แล้วจึงเดินแถวเข้าห้องเรียน เพื่อดำเนินการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อเสียงออกดังกังขึ้นอีกครั้งเพื่อเป็นสัญญาณช่วงพักกลางวันเวลา 12.00 น. นักเรียนจะนำกล่องข้าวที่ติดตัวมาจากบ้านมาที่โรงอาหารเพื่อรับประทานอาหารร่วมกัน นักเรียนบางส่วนจะนำข้าวและอาหารมารับประทานร่วมกับเพื่อนๆ ที่โรงเรียน แต่ส่วนใหญ่จะนำข้าวเปล่าทั้งข้าวสวยและข้าวเหนียว เพื่อนำมารับประทานกับกับข้าวที่ทางโรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ทุกวัน วันละหนึ่งอย่าง แม่ครัวประจำโรงเรียนจะตักแบ่งใส่ชามวางไว้ให้นักเรียนบนโต๊ะอาหารของแต่ละกลุ่ม โดยนักเรียนจะนั่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 4-6 คน รอจนกว่าคนในกลุ่มจะครบแล้วจึงมีรับประทานพร้อมกัน หากมีเพื่อนนักเรียนลืมนำกล่องข้าวมาก็จะแบ่งปันกัน

ด้านการเรียนการสอน จะแบ่งเป็นตามลำดับชั้นการศึกษา โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บริหารจัดการการดำเนินงานของโรงเรียน แต่ไม่มีหน้าที่เข้าสอนแทนครูประจำชั้น ส่วนครูประจำการจะประจำอยู่ทุกชั้นปี ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ที่ใช้ห้องเรียนและครูประจำชั้นร่วมกัน เนื่องจากจำนวนครูไม่เพียงพอ ครูประจำชั้นของแต่ละห้องจะเป็นผู้สอนทุกรายวิชาให้กับนักเรียนในห้องนั้นๆ นั้นเพียงผู้เดียว นอกจากนี้วิชาที่สอนจะเน้นเฉพาะวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก สาเหตุเกิดจากการขาดแคลน

ครูผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชา วิธีการสอนของครูประจำชั้นหรืออาจารย์แต่ละท่าน โดยส่วนใหญ่จะเน้น การทำแบบฝึกหัดตามแบบเรียน ท่องและเขียนตามที่ครูสั่งให้ทำตาม และทำกิจกรรมเสริมในแต่ละวิชา เช่น การทำสมุดเล่มเล็ก คือ การให้นักเรียนวาดภาพ และเขียนเรื่องราวทั้งร้อยแก้วหรือร้อยกรองเพื่อ บรรยายประกอบภาพ การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแฟ้มใบงานพิเศษ เป็นต้น ตลอดจนการทำ กิจกรรมพิเศษตามเทศกาล อาทิ งานวันสุนทรภู่ งานไหว้ครู ฯลฯ เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการนำเด็กนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนอื่นๆ ที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน ซึ่งเป็นการ แข่งขันทางวิชาการประจำปี¹² เพื่อเป็นการประเมินความรู้และศักยภาพของวิธีการเรียนการสอนของแต่ละ โรงเรียน และยังเป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในแต่ละโรงเรียนของส่วนกลางอีกด้วย

การเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านเจาเหนือ ยังคงใช้หลักสูตรและสาระการเรียนรู้แบบเดียวกับที่ ส่วนกลางบังคับใช้ แต่เทคนิคการสอนต่างๆ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน ที่จะนำมาใช้ในการสอนให้มี ประสิทธิภาพ โดยประสิทธิผลจะแสดงออกมาจากพัฒนาการการเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียน ซึ่ง ทางผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านทำ ความเข้าใจคำถามได้ และไม่สามารถเขียนหรือสะกดภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผลและการแสดงความคิดเห็นของตนเองนั้น ทราบได้จากการทำกิจกรรม เพราะไม่มีการ แสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาขณะร่วมกิจกรรมในช่วงแรกของโครงการวิจัย¹³

เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ภายในโรงเรียนพบว่า ตัวแปรสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การแสดงออกและพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน คือ วิธีการเรียนการสอน และพฤติกรรมของครูผู้สอน เนื่องจากนักเรียนจะมีการเรียนรู้ผ่านการลอกเลียนแบบเป็นหลัก นอกจากนี้ ครูผู้สอนบางคนยังมีการใช้คำ ไม่สุภาพและใช้กำลังกับนักเรียน เช่น การตบหัวนักเรียนด้วยมือ การพูดถึงปมด้อยของนักเรียนแต่ละคน โดยล้อเลียนเป็นเรื่องสนุก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความอาย ขาดความ กล้าแสดงออกต่อสาธารณชน ตลอดจนส่งผลให้นักเรียนขาดการเรียนรู้วิธีการวางตัวและปรับตัวให้เข้ากับ ผู้อื่นเมื่อต้องอยู่ร่วมกัน

¹² การแข่งขันงานหัตถกรรมทางวิชาการ ศูนย์ลำน้ำเจ้า (ตำบลวังทอง และตำบลเจาทอง) ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านห้วยร่วม โรงเรียน บ้านปรางค์มะค่า โรงเรียนสหประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านซำชมพู่ โรงเรียนบ้านเจาเหนือ และโรงเรียนบ้านนาระยะพัฒนา ซึ่งการแข่งขันนี้ เป็นโครงการของสปด. และมีการจัดแข่งขันทุกปีการศึกษา ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนทุกช่วงชั้นวัย เมื่อวันที่ 19-20 มิถุนายน 2555 เพื่อหาตัวแทนไปแข่งขันในระดับจังหวัดและภูมิภาคต่อไป

¹³ ผลประเมินจากการสังเกตการณ์ การทำกิจกรรม และการให้นักเรียนอ่านและเขียนทำแบบสอบถามปลายเปิดของโครงการวิจัย ครั้งที่ 1

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูผู้สอน หรือผู้ใหญ่ที่เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยขณะอยู่ในสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางบ้าน และทางสังคม สิ่งเหล่านี้ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ของเด็กนักเรียนทั้งสิ้น เด็กนักเรียนโรงเรียนสหประชาสรวจึงมีพฤติกรรมการแสดงออกจากการอบรมสั่งสอน และปลูกฝังออกมาเป็นคนที่มีความประพฤติดีสูง เคารพกฎเกณฑ์ของส่วนรวม ซื่อสัตย์ เกรงกลัวบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าตน ต้องการมีอำนาจและเป็นจุดสนใจให้ผู้คนรอบข้างเกรงกลัวตน มีความเป็นปัจเจกสูง และไม่ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนด้อยกว่าตนก่อนจนกว่าจนจะมีการร้องขอ จนเกิดผลในประเด็นเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมความเมตตา กรุณา ก่อนชมภาพยนตร์ และทำกิจกรรมร่วมกัน ว่ามีทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกันกับเด็กจากโรงเรียนบ้านเขาเหนือในลักษณะการปฏิบัติตน

กล่าวคือ เด็กจากโรงเรียนบ้านเขาเหนือยึดถือปฏิบัติเรื่องความเมตตา กรุณา การช่วยเหลือผู้อื่น รักพวกพ้อง มีน้ำใจ และการให้อภัย โดยแสดงออกขณะอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่โรงเรียนหรือที่สาธารณะอย่างเป็นธรรมชาติ เห็นได้จากการประพฤติปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่โรงเรียน แต่จะไม่ค่อยให้เกียรติผู้ที่อาวุโสกว่าตนมากนัก ไม่สนใจเรื่องกาลเทศะไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการแสดงออก อย่างไรก็ดีเด็กนักเรียนจากโรงเรียนสหประชาสรวอาจมีความเมตตา กรุณาเป็นพื้นฐานอยู่เดิมเช่นกัน เนื่องจากเมื่อมีการร้องขอความช่วยเหลือ เด็กๆ จะช่วยเหลือผู้ร้องขอและผู้อื่นอย่างเต็มกำลังความสามารถของตน แต่ด้วยถูกปลูกฝังมาให้รับผิดชอบตนเองให้เสียก่อนที่จะสนใจผู้อื่น จึงได้แสดงพฤติกรรมออกมาเช่นนั้น

นอกจากนี้แบบอย่างที่ได้แก่นักเรียนยึดถือปฏิบัติ อาทิเช่น ครูผู้สอน บิดามารดา บุคคลที่เด็กให้ความสนใจหรือเกิดความประทับใจ และบุคคลที่มีชื่อเสียงมีอำนาจที่เด็กเคยได้พบเจอในสังคม ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กลอกเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นมาปฏิบัติตาม ไม่ว่าพฤติกรรมนั้นจะเป็นการกระทำดีหรือกระทำชั่ว เพราะเด็กจะคิดว่าการกระทำที่ผู้ใหญ่ทำและได้รับการยอมรับเป็นสิ่งที่ดีถูกต้องเสมอ ด้วยทัศนคติที่ถูกปลูกฝังเรื่องการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่เถียงผู้ใหญ่ และให้เกียรติผู้ที่อาวุโสกว่าตน เนื่องจากเด็กวัยตอนกลางนี้เป็นช่วงที่กำลังเริ่มเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาจิตลักษณะต่างๆ และจิตพิสัยที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นลักษณะบุคลิกภาพที่มั่นคง ติดตัวไปกับเด็กจนเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ต่อไป ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวเด็กเองจึงมีผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานจิตลักษณะที่เด็กนักเรียนมีติดตัวมาก่อนเข้าร่วมโครงการ

5.2 การเรียนรู้และพัฒนาการด้านทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมการฉายภาพยนตร์สำหรับเด็กนอกสถานที่ หรือโครงการรณรงค์โรงเรียนต้นแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลการวิจัยทดลองเชิงพัฒนาในการใช้สื่อภาพยนตร์ส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันเป็นหลักคุณธรรมข้อหนึ่งในหลักจริยธรรมของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมมาเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 8 ด้านของมนุษย์ตามทฤษฎีตันไม้อจริยธรรม โดยเน้นพัฒนาในส่วนรากของต้นไม้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิต อันเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการพัฒนาส่งเสริมจริยธรรมในตัวบุคคลให้ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมองว่าภาพยนตร์เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่สามารถกระตุ้นพัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ กระบวนการคิด และการเรียนรู้ควบคู่กันไป ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี เกิดสติปัญญา และเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสังคมให้มากยิ่งขึ้นได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงจรรโลงใจ สร้างความสุข สนุกสนาน ให้กับผู้ชม นอกจากนี้ยังสามารถให้สาระความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่กันไปตามแต่วัตถุประสงค์ของภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ผู้ชมจะรู้สึกผ่อนคลายมีความสุขเมื่อรับชมภาพยนตร์ได้สักระยะหนึ่ง สมองจะเริ่มปรับตัว ร่างกายจะหลั่งสารเอ็นโดฟิน และสารเซโรโทนินที่ช่วยให้ร่างกายสดชื่นแข็งแรงออกมา ทำให้สมองสามารถเปิดรับรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

เมื่อเด็กมีความสุขส่งผลให้สุขภาพจิตดีขึ้น สมองก็จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้อย่างเต็มที่ แม่นยำ แต่หากเด็กเกิดความเครียดหรือวิตกกังวล ย่อมไม่สามารถที่จะรับรู้ประสบการณ์ หรือเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ และไม่ได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ที่ได้รับอย่างเต็มที่ การจัดกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ จึงต้องคำนึงถึงการสร้างความรู้สึกผ่อนคลายให้กับเด็กก่อนที่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ต่อไปเป็นสำคัญ โดยเริ่มจากการฉายภาพยนตร์ การทำกิจกรรมแบบทดสอบ แบบสอบถาม ไปงาน และการสัมภาษณ์หลังการจากชมภาพยนตร์เสร็จสิ้น เพราะเด็กมีความทรงจำจากการรับรู้เนื้อหาสาระของภาพยนตร์ยังคงอยู่ และพร้อมพูดคุยบอกเล่าเรื่องราวที่ตนนึกคิดเอาไว้ออกมา นอกจากนั้นเด็กยังพร้อมเปิดใจรับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังให้ได้อีกด้วย

จากแบบทดสอบทางจิตวิทยากับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีต้นทุนทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับปานกลาง แสดงผลทางสถิติจากค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และมีค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.5 ภายในระยะเวลา 2 เดือน แม้ว่าจะมีค่าพัฒนาการทางสถิติเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ยังคงถือได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และเมื่อนำข้อมูลทางสถิติประกอบกับข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสามครั้ง มาวิเคราะห์ร่วมเพื่อดูพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบว่าสื่อภาพยนตร์สามารถสร้างความสุข สนุกสนานให้กับเด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากการ

แสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติตัวที่บ้าน โรงเรียน และโฮงหนึ่งบ้านต้นตาล (สถานที่จัดกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ) หลังการชมภาพยนตร์ครั้งแรก โดยเด็กจะปฏิบัติตัวดีขึ้นเพื่่อมุ่งหวังว่าอาทิตย์ถัดไปจะได้มาชมภาพยนตร์และร่วมกิจกรรมอีกครั้ง จากคำบอกเล่าของพ่อแม่ผู้ปกครองและครูผู้สอน ทำให้ทราบว่า เด็กจะประพฤติตัวดี สนใจการเรียนรู้เพิ่มขึ้น รับผิดชอบภาระหน้าที่ของตนดีขึ้น และมีการพูดคุยกันถึงภาพยนตร์ที่ได้รับชมมากับเพื่อนนักเรียนโรงเรียนเดียวกัน เพื่อนข้างบ้าน ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครองให้รับทราบถึงความสนุกสนานและความประทับใจที่ได้ไปชมภาพยนตร์

เด็กนักเรียนสามารถจดจำเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ได้ตั้งแต่การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งแรก แต่ยังไม่สามารถจับประเด็นเนื้อหาสาระในภาพยนตร์ได้มากนัก ไม่สามารถวิเคราะห์เนื้อหาหรือตอบคำถามได้ว่าสาระสำคัญของภาพยนตร์คืออะไร ทราบเพียงว่าตัวละครใดมีนิสัยเป็นอย่างไร เริ่มมีกระบวนการกระตือรือร้นได้จำได้ ประมวลผลสิ่งที่ได้รับรู้ว่ามีอะไรบ้าง ปฏิบัติตามสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า เด็กเริ่มมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการหาคำตอบที่ถูกต้องตั้งคำถามจากผู้อื่น หรือจากการตั้งคำถามด้วยตนเอง เนื่องจากอยากทราบสาเหตุของการกระทำของตัวละครในภาพยนตร์ โดยมีการสังเกตและทำนายคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเหตุการณ์ในภาพยนตร์จะดำเนินต่อไปอย่างไร พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น นั่งข้างๆ เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างเมื่อได้ทำกิจกรรมแบบสอบถามแบบใบงานหลังการชมภาพยนตร์ สร้างจินตนาการในการวาดภาพเรื่องราวที่จดจำได้จากภาพยนตร์ ตอบคำถามโดยตัดสินใจเลือกตัวละครที่ตนชื่นชอบ แก้ปัญหาจากเหตุการณ์จำลองจากภาพยนตร์ ซึ่งกระบวนการคิดเหล่านี้เป็นไปได้ซ้ำในกิจกรรมครั้งแรกนี้ เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถประมวลเรื่องราวและคิดรวบยอดสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ได้ คำตอบที่ได้รับคือความว่างเปล่าและการลอกคำตอบกันมาเป็นทอดๆ

ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในที่สาธารณะนั้น ในครั้งแรกนี้ไม่มีการชี้แจงแนะนำว่าควรทำอย่างไรในเรื่องมารยาทการชมภาพยนตร์ เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ดูแลโฮงหนึ่งบ้านต้นตาล และครูผู้สอนที่มาควบคุมดูแลนักเรียนในปกครอง แม้ว่าบางท่านจะกล่าวแทรกไปตามเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ก็ตาม เด็กจะหันมามองแล้วกระทำการกระทำนั้นๆอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการกระทำอื่นๆ ที่รบกวนสมาธิในการชมภาพยนตร์ เด็กนักเรียนก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่มารบกวนทันที นอกจากนั้นการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เด็กๆยังคงเห็นตนเองเป็นสำคัญ โดยการนำอุปกรณ์ต่างๆของส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นสี ดินสอ ปากกา ยางลบ ฯลฯ มาไว้ด้านหน้าของตนก่อนแล้วจึงแบ่งให้เพื่อนยืมใช้ ต้องมีการแจ้งเตือนอยู่เสมอว่าเป็นของส่วนรวม อย่างไรก็ตามที่แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนในกิจกรรมครั้งแรกนี้ คือ เด็กนักเรียนใส่ใจและให้ความสำคัญกับการชมสื่อภาพยนตร์ รับรู้และระลึกจดจำเนื้อเรื่อง ลักษณะกิจกรรมและบรรยากาศภายในโรงภาพยนตร์ได้ นับว่ากิจกรรมที่ออกแบบขึ้นสามารถกระตุ้นพัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนได้ในเบื้องต้น

กิจกรรมการฉายภาพยนตร์ครั้งที่สอง ทำให้เห็นพัฒนาการของเด็กนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น กล่าวคือเด็กนักเรียนสามารถจับประเด็นเนื้อหาสาระของภาพยนตร์ได้ด้วยตนเองมากขึ้น สามารถยกตัวอย่างฉาก

ต่างๆ ที่แสดงถึงความเมตตากรุณาได้อย่างชัดเจน มีการคิดวิเคราะห์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ได้ จากการตอบคำถามในใบงาน แสดงให้เห็นว่า เด็กมีกระบวนการคิดที่พัฒนาขึ้นสามารถคิดรวบยอดสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ได้ดีขึ้น โดยสามารถจัดหมวดหมู่ตัวละคร ตีความหมายของสัญลักษณ์ในเรื่องราวได้มากขึ้น อาทิ การที่เพื่อนของยองเรน่าเงินมามอบให้ยองเรไปตามหาพ่อ การที่เพื่อนของยองเรน่าไศศกรีมมาให้ยองเรเป็นการขอโทษ หรือการที่ยองเรน่าไปเยี่ยมเพื่อนที่โรงพยาบาล โดยเด็กมองว่าเป็นเรื่องของความเมตตากรุณา เพราะทำให้ผู้อื่นมีความสุข เป็นต้น และสามารถแก้ปัญหาสถานการณ์จำลองได้มากขึ้น ซึ่งวัดจากการตอบคำถามในใบงานและการสัมภาษณ์ เด็กมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ดีขึ้นจากการเป็นผู้กระทำด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเลือกคำตอบที่ตนจะปฏิบัติหากเกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันขึ้นกับตนเอง นอกจากนี้จากการทำกิจกรรมร่วมกันในครั้งที่สองนี้ เด็กเริ่มมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันมากขึ้น โดยเด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะไม่นำอุปกรณ์ส่วนตัวไปไว้ด้านหน้าตนเช่นเดิม แต่จะวิ่งเข้าไปนั่งใช้อุปกรณ์ร่วมกันตรงพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ หรือหยิบอุปกรณ์มาใช้แล้วนำไว้ไว้ที่เดิม

ด้านมารยาทในการชมภาพยนตร์ ในครั้งนี้มีการแนะนำโดยใช้วิธีตั้งคำถาม เพื่อให้เด็กนักเรียนเป็นผู้ออกกฎเกณฑ์มารยาทในการอยู่ร่วมกันด้วยตนเอง ว่าผู้เข้าร่วมชมภาพยนตร์จะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เด็กกล้าคิดและแสดงออกมากขึ้น และเมื่อมีผู้กระทำความผิดพลาดหรือละเมิดกฎเกณฑ์ที่ได้ตั้งร่วมกันไว้ เด็กๆ จะมีปฏิกิริยาแสดงออกว่าไม่พอใจส่งไปยังผู้ทำผิดทันทีไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครก็ตาม จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เด็กสามารถเป็นผู้กระทำและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองจากการกระทำตามสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากภาพยนตร์ การเข้าร่วมกิจกรรม และการอยู่ร่วมกัน การตั้งกฎเกณฑ์ข้อตกลงของเด็กนักเรียนในครั้งนี้เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ และจิตลักษณะครองคุณธรรม มีวินัย (Characters) ของจิตใจ อารมณ์ที่เป็นธรรมชาติพื้นฐานที่มีอยู่ในตัว และเมื่อมีการกระทำความผิดทำให้กระทบกระเทือนความรู้สึกหรืออารมณ์ทั่วไป (Emotion) เด็กก็จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกมาเป็นอารมณ์ โกรธ โมโห รำคาญ หรือหงุดหงิดได้ ในขณะที่ผู้ที่มีความจำเป็นต้องกระทำความผิดกฎเกณฑ์ของส่วนรวม จะพยายามกระทำโดยที่ไม่ให้รบกวนสมาธิการชมภาพยนตร์ของผู้อื่น เช่น เด็กนักเรียนที่ต้องการจะลุกไปห้องน้ำ เด็กคนนั้นจะมองไปรอบๆ แล้วค่อยๆ ขยับตัวเดินก้มไม่ให้เงาของตนเข้าไปบนจอฉาย เพื่อไม่ให้รบกวนการชมภาพยนตร์ของผู้อื่น พุดคุยกันเสียงเบาลง เป็นต้น

ลักษณะการตอบคำถามของเด็กนักเรียนมีการใช้เหตุผลมากขึ้น จากการตอบที่แต่เดิมจะตอบเพียงแคใช่หรือไม่หรือไม่ตอบเลย มีการหาเหตุผลเพิ่มเติมจากการตอบคำถามนั้นๆ ได้มากขึ้น ซึ่งนอกจากจะตอบคำถามในใบงานได้แล้ว เด็กนักเรียนยังสามารถอธิบายความรู้สึกจากภาพที่ตนวาดได้ว่าแสดงถึงสิ่งใดและอารมณ์ใดได้อีกด้วย การซึมซับและการขัดเกลาจิตใจผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบมาเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับเด็กยังสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้แสดงออกมา ผ่านตัวอักษร ภาพวาด จิตนาการ และการแสดงออกทางร่างกาย นอกเหนือจากการตอบคำถามเพียงเฉพาะใน

ในงานเท่านั้น ยังมีการนำไปแสดงออกในสังคมในโรงเรียนอีกด้วย เช่น เด็กบางกลุ่มได้นำตัวละครจากภาพยนตร์ที่ได้ชมไปเขียนเป็นนิทานที่แต่งขึ้นด้วยตนเอง นำไปแสดงบทบาทสมมุติเล่นกับเพื่อน หรือการนำลักษณะนิสัยของตัวละครไปเปรียบเทียบกับเพื่อนหรือบุคคลรอบข้างของตน ทำให้ทราบว่า การเรียนรู้ผ่านการลอกเลียนแบบยังคงอยู่ควบคู่ไปกับการเรียนรู้จากการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองที่โครงการวิจัยฯ พยายามส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมการฉายภาพยนตร์ครั้งสุดท้ายเป็นการศึกษาพัฒนาการของเด็กนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนในเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กมีการแบ่งปันเชื้อเพื่อเผื่อแผ่กันมากขึ้น เคารพและให้เกียรติผู้อื่นมากขึ้น สังเกตได้จากการพูดจาวว่าร้ายผู้อื่นลดน้อยลง สามารถปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่กำหนดขึ้นได้เป็นอย่างดี จนทำให้ครูผู้สอนหรือผู้ใหญ่บางคนต้องเคารพกฎเกณฑ์นั้นตามที่เด็กปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้จากสถานการณ์ในภาพยนตร์ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสังคมให้กับเด็กด้วยวิธีการซึมซับปลูกฝังให้เป็นทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยมด้านดี ในการประพฤติปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอีกทางหนึ่ง เช่น คำตอบของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ให้คำจำกัดความเรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการอยู่ร่วมกันในการมาชมภาพยนตร์ว่าทำให้เข้าใจการอยู่ร่วมกันว่า “ต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา” อันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน

การทำกิจกรรมหลังชมภาพยนตร์ เด็กนักเรียนสามารถตอบคำถามตามสาระสำคัญในประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ได้ เปรียบเทียบแยกแยะความแตกต่าง ความดี ความชั่ว การกระทำของตัวละคร หรือของตนเองจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร สามารถยกตัวอย่างจากต่างๆ ในภาพยนตร์ออกมาเพื่อประกอบการอธิบายคำตอบของตนเองได้อย่างชัดเจน กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองที่แตกต่างจากเพื่อน และแสดงความเห็นสนับสนุนเพื่อนที่คิดเห็นตรงกัน เปรียบเทียบเหตุการณ์ในภาพยนตร์กับชีวิตจริงของตนเอง ตลอดจนตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองได้โดยไม่ต้องอาศัยการชักนำทางความคิด และสรุปสาระประโยชน์ที่ได้รับเพื่อนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ดี และชัดเจนขึ้นกว่ากิจกรรมสองครั้งที่ผ่านมา สอดคล้องกับคำบอกเล่าของพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า ภายใน 4-6 สัปดาห์ที่ผ่านมา เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น ไม่ต้องเตือนย้ำให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเช่นที่ผ่านมา กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองภายในครอบครัว และใส่ใจให้ความสำคัญกับคนในครอบครัวเพิ่มขึ้น

แม้ว่าอัตประโยชน์หลักที่เด็กนักเรียนได้รับการชมภาพยนตร์ ยังคงเป็นเรื่องของการสร้างความสุขสนุกสนาน ความเพลิดเพลินบันเทิงใจให้กับเด็กนักเรียน เช่น วัตถุประสงค์ของภาพยนตร์ทุกเรื่อง เด็กยังคงสามารถตีความสาระประโยชน์ที่แฝงอยู่ภายใต้กรอบเนื้อหาสาระของภาพยนตร์ในประเด็นที่ภาพยนตร์สื่อออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนที่สุดได้ โดยการพูดคุยชี้แนะให้เด็กนักเรียนเห็นจุดประสงค์ของภาพยนตร์ก่อนที่จะฉาย แม้จะไม่มากนักแต่เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ภายในบรรยากาศ

และองค์ประกอบที่เหมาะสม เด็กก็จะมีกระบวนการคิด สร้างเป็นจินตนาการ และลงมือกระทำ เพื่อทดลองให้เกิดผล แล้วสิ่งที่ได้รับจะถูกประมวลให้เป็นความรู้ชุดใหม่ที่เด็กสร้างขึ้นด้วยตัวเอง ตัวอย่างเช่น การที่เด็กชื่นชอบตัวละครหนึ่งในภาพยนตร์ เด็กจะจำจดลักษณะของตัวละครนั้นๆ แล้วนำมาสร้างจินตนาการว่าตนเป็นตัวละครนั้น แล้วนำพฤติกรรมที่จดจำไว้มาปฏิบัติที่บ้านและที่โรงเรียน ปฏิกริยาตอบสนองพฤติกรรมนั้นๆ ของบุคคลรอบข้างจะเป็นคำตอบของการกระทำของตนเองว่ากระทำถูกหรือผิด เด็กนักเรียนจะเรียนรู้ เกิดปัญญา และสร้างความรู้เกี่ยวกับการกระทำนั้นขึ้นในใจตนเอง ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องมีการพูดคุยทุกครั้งที่เด็กมีการประมวลความคิดในใจตน

เนื่องจากจิตใจอารมณ์ หรือจิตลักษณะพื้นฐานที่เกิดขึ้นก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ ยังคงมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กอยู่เช่นเดิม ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน การพูดคุยและการแสดงความคิดเห็นหลังการชมภาพยนตร์ผ่านกิจกรรมต่างๆ จึงมีความจำเป็นยิ่งที่จะต้องมีผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์ทางสังคมให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสื่อทุกประเภทหรือแม้แต่ภาพยนตร์เองก็เสมือนเป็นดาบสองคม มีทั้งพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีปรากฏให้เห็นเป็นแบบอย่าง จำเป็นต้องมีการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง สอนวิธีการชมภาพยนตร์ให้เป็นประโยชน์ เพื่อปรับและส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกให้กับเด็ก ซึ่งหากต้องการให้กระบวนการเรียนรู้สัมฤทธิ์ผลสูงสุดได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจึงจะเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เนื่องจากสภาวะแวดล้อม (บริบท) ที่เด็กจะต้องประสบพบเจอทุกวันจะมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ หากขาดการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไปเพื่อกระตุ้นให้เด็กขบคิดเปรียบเทียบสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิมอย่างต่อเนื่อง ในเด็กช่วงวัย 9- 12 ปีนี้ จิตลักษณะที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมันจะกลายเป็นจิตนิสัยที่ติดตัวมันคง และฝังลึกไปกับเด็กจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ ได้ในอนาคต

ปัญญา อนุปาโต จลจิตการ

จะเห็นได้ว่าจิตลักษณะของบุคคลมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการการเรียนรู้อย่างแยกออกจากกันไม่ได้ หากบุคคลมีจิตใจอารมณ์ไม่พร้อมจะเปิดรับ หรือมีสุขภาพจิตไม่ดี การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ก็จะไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ หลักการสำคัญของการพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรม จึงต้องอาศัยสื่อหรือเครื่องมือช่วยกระตุ้นให้ตัวผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย และยินดีที่จะเปิดรับการเรียนรู้เหล่านั้นก่อน พัฒนาการของเด็กนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถบ่งชี้ได้ว่า สื่อภาพยนตร์สามารถกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพราะหากเด็กเรียนรู้ด้วยการลอกเลียนแบบแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับการคิดวิเคราะห์ว่าสิ่งใด ถูก-ผิด ดี-ชั่ว เนื่องจากขาดประสบการณ์ทางสังคมที่จะสามารถเข้าใจบุคคลอื่น คาดการณ์ล่วงหน้าสถานการณ์ ดีความ และคิดสรุปรวมยอดจากสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบพบเจอได้ สื่อภาพยนตร์จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยการสร้างความเพลิดเพลิน ทำให้เกิดความสุขขึ้นในจิตใจ ส่งผลให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งเปิดรับความรู้ การปลูกฝัง หรือคำแนะนำต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ ส่วนเนื้อหาของภาพยนตร์นั้นมีสาระสำคัญหลากหลายประเด็นที่จะทำ

เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านทางการกระทำของตัวละครแต่ละตัวจากเนื้อหาของเรื่อง นอกจากนี้ยังเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสังคมผ่านสถานการณ์ต่างๆในภาพยนตร์ และสถานการณ์จริงจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมภาพยนตร์รอบข้างในโรงภาพยนตร์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิด (Cognitive Process) และนำมาทดลองปฏิบัติ (Action) จนเกิดสติปัญญา หรือความรู้ (Knowledge) ขึ้นในใจตน หากแต่พัฒนาการของเด็กอาจหยุดชะงักลงได้จากการปฏิบัติที่ไม่มีความสม่ำเสมอ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการกระตุ้นกระบวนการการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งส่วนของแนวคิดทัศนคติและพฤติกรรมการแสดงออกให้อยู่ในกรอบของจริยธรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป สามารถปรับตัวตั้งรับกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ต้องเผชิญได้ โดยการคาดการณ์ล่วงหน้า ประเมินสถานการณ์ คิดวิเคราะห์เหตุและผล ตลอดจนหาวิธีแก้ปัญหาสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบได้

อย่างไรก็ดี กิจกรรมการฉายภาพยนตร์และกิจกรรมหลังการชมภาพยนตร์ ตลอดจนบรรยากาศภายในโถงหนังบ้านต้นตาล สามารถกระตุ้นพัฒนาการการเรียนรู้ ส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบได้ก็จริง แต่การปลูกฝังและอบรมสั่งสอนของโรงเรียนในระบบยังคงมีอิทธิพลต่อเด็กนักเรียนเช่นเดิม ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถนำผลวิจัยที่ได้รับมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน แม้จะมาจากสภาวะแวดล้อมและพื้นฐานครอบครัวที่ใกล้เคียงกัน แต่เด็กนักเรียนก็ยังคงมีช่วงเวลาที่ยาวนานในการสัมผัสกับบรรยากาศและสภาวะแวดล้อมภายในโรงเรียนมากกว่าสถานที่อื่นๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการเป็นแบบอย่าง การอบรมสั่งสอน ตลอดจนการกระตุ้นกระบวนการการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนเกิดการพัฒนายิ่งๆขึ้นไป ทั้งด้านความรู้วิชาการ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พัฒนาการทางด้านจิตใจอารมณ์และจิตลักษณะด้านต่างๆ อันเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์

5.3 การเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมภาพยนตร์และที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์

เด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมภาพยนตร์จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขาเหนือ และโรงเรียนสหประชาสาร ซึ่งได้อภิปรายเรื่องจิตลักษณะ สภาพแวดล้อม (บริบท) และพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมไว้ข้างต้นแล้ว คงเหลือแต่เด็กนักเรียนจากโรงเรียนบ้านห้วยรวมที่ไม่ได้เข้าชมภาพยนตร์ในครั้งนี้ เด็กจากโรงเรียนแห่งนี้ก่อนที่ทางโครงการจะเริ่มทำกิจกรรมกับอีกสองโรงเรียน ทางผู้วิจัยได้เข้าศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมโดยรวม พบว่า เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตดี มีพัฒนาการด้านกระบวนการเรียนรู้ การคิด และทักษะสังคมอยู่ในเกณฑ์ดี จากข้อมูลเบื้องต้นของสภาวะแวดล้อมทั้งครอบครัวและโรงเรียน และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน แสดงให้เห็นลักษณะการอบรมสั่งสอนและการปลูกฝังสิ่งต่างๆ บ่งชี้ให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ตัวอย่างเช่น กิจวัตรประจำวันของเด็กนักเรียน เริ่มต้นตั้งแต่เวลา 8.00 น. จะเป็นการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนทั้งหมด โดยจะมีการแบ่งเวรออกเป็นกลุ่มหมุนเวียนกันดูแลความเรียบร้อย

ของแต่ละส่วนภายในบริเวณโรงเรียน หลังจากนั้น เวลา 8.30 น. นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ และปฏิญาณตน ตลอดจนการรายงานการทำความสะอาดของแต่ละกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลความสะอาดในส่วนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้คำศัพท์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำไปพร้อมๆกัน และการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิเช่น โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ สภาพเศรษฐกิจ เหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน ฯลฯ แล้วแยกย้ายเข้าห้องเรียน ดำเนินการเรียนการสอนตามปกติตั้งแต่ 9.00 น. เป็นต้นไป 12.00 น. เป็นช่วงพักเที่ยง นักเรียนจะนำกล่องข้าวของตนลงมารวมกันรับประทานอาหารกับเพื่อนๆในลานเอนกประสงค์ โดยทางโรงเรียนจะมีการจัดทำกล่องข้าวให้หนึ่งอย่าง นักเรียนจะนำกล่องข้าวมาตักแบ่งในกล่องของตน หรือหากทางเป็นกลุ่มจะนำซามจากห้องครัวมาตักแบ่งแล้วทานร่วมกัน ทุกคนจะนำอาหารมาวางที่โต๊ะ เพื่อรอรับประทานพร้อมกัน

หลังจากรับประทานอาหารเสร็จเป็นเวลาพักกลางวัน เด็กๆ จะแยกย้ายกันไปทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นฟุตบอล เล่นกระโดดยาง อ่านหนังสือในห้องสมุด นั่งรับประทานขนม ฯลฯ เวลา 11.50 น.เสียงระฆังดังเป็นสัญญาณบอกเวลาแปรงฟัน เด็กๆจะแยกย้ายกันไปแปรงฟัน และทยอยเดินขึ้นไปสระเปียงชั้นสอง เพื่อนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียนในช่วงบ่าย โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที จากนั้นครูผู้สอนจะมาพูดคุยเรื่องต่างๆ อาทิ การแจ้งข่าวสาร กล่าวตักเตือน อบรมเรื่องมารยาท เป็นต้น (มีเด็กที่นำของเด็กมาเล่นขณะนั่งสมาธิ ครูจะยึดของเล่นชิ้นนั้นแล้วกล่าวตักเตือนเมื่อเพื่อนเดินแถวเข้าห้องแล้ว และคืนของเล่นนั้นให้กับเด็กให้นำไปเก็บให้เรียบร้อย นอกจากนี้ด้านหลังโรงเรียนยังมีแปลงพืชผักสวนครัวที่เด็กๆต้องช่วงกันดูแล เพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการประกอบอาหารอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็กนักเรียนนั้น เด็กมีลักษณะสนิทสนมกับครูผู้สอนอย่างเป็นกันเอง ให้ความเคารพและเชื่อฟัง อาจมีดื้อบ้างแต่ไม่ได้แสดงออกไปในทางก้าวร้าว ส่วนครูผู้สอนให้ความเป็นกันเองกับเด็กนักเรียนและดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี เช่น เมื่อเห็นเด็กเป็นแผลก็เรียกมาใส่ยาทำแผลให้ เมื่อเด็กเล็กร้องไห้ก็ช่วยกันดูแลแม้ว่าตนจะไม่ได้สอนชั้นนั้น รับเด็กนักเรียนที่อยู่แถวบ้านมาโรงเรียนด้วย เป็นต้น การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและความเป็นกันเองของครูผู้สอน ทำให้เด็กนักเรียนรู้สึกผ่อนคลายกล้าแสดงออกทางความคิดและการประพฤติปฏิบัติมากขึ้น การที่เด็กนักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ส่งผลให้กระบวนการการเรียนรู้พัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวิชาการ และการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างสติปัญญา และเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสังคมให้กับเด็ก พร้อมทั้งจะก้าวมาอยู่ในสังคมของตนได้อย่างสงบสุข

สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยนำเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนนี้มาเพื่อวัดค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือและเป็นจริงสูงสุด หากแต่ผู้วิจัยไม่สามารถนำนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบค่าความเปลี่ยนแปลงกันได้ชัดเจนมากนัก เนื่องจากสภาวะแวดล้อมจากโรงเรียนทั้งสามแห่ง มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะมีพื้นฐานภาพรวมที่เหมือนกันก็ตาม แต่อิทธิพลในรายละเอียดปลีกย่อยที่เกิดขึ้น ยังคงส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนนั้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคคลลักษณะของเด็กนักเรียนแตกต่างกัน และมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน ต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งเสริมขัดเกลาที่แตกต่างกันออกไป จึงต้องมีการกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

ปัญหาและอุปสรรค

1. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและเก็บข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิดที่เป็นค่านามธรรมมีระยะเวลานาน ทำให้ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากเรื่องทัศนคติเป็นเรื่องที่ต้องให้ระยะเวลาในการทดลอง เพื่อสังเกต วัดค่า การอ่านคำวิเคราะห์ และประมวลผลค่อนข้างสูง
2. ความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทำให้การทำกิจกรรมเกิดปัญหาในการตอบคำถามปลายเปิด คำตอบในใบงานขาดความสมบูรณ์ และมีผลกระทบต่อควบคุมระยะเวลาในการทำกิจกรรม
3. ความถี่ ความสม่ำเสมอ และความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมโครงการของห้องเรียนสัปดาห์ ยังคงเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาเด็กนักเรียน เนื่องจากหากขาดความต่อเนื่องของการกระตุ้นพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาการของเด็กนักเรียนจะหยุดชะงัก
4. สถานที่ในการจัดกิจกรรมขาดสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น การระบายอากาศภายในโรงภาพยนตร์ การควบคุมแสงภายในโรงภาพยนตร์ ระยะทางและปริมาณห้องน้ำสำหรับผู้เข้าชม เป็นต้น
5. ความแตกต่างทางสภาวะแวดล้อมหรือบริบทของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบค่าความเปลี่ยนแปลงระหว่างกันได้อย่างชัดเจน
6. ตัวผู้วิจัยและทีมงานมีส่วนทำกิจกรรมหรือคำถามบ้างประเด็นคลาดเคลื่อน และควบคุมเด็กนักเรียนขณะทำกิจกรรมได้ยาก เนื่องจากการแสดงความเป็นกันเองจนทำให้เด็กนักเรียนขาดความเกรงใจ ทำให้ควบคุมพฤติกรรมของเด็กนักเรียนยาก จนไม่สามารถควบคุมเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละส่วนได้ตามเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. เด็กควรได้รับคำแนะนำ การพูดคุย และแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับภาพยนตร์หรือสื่อประเภทอื่นๆที่ได้รับรู้มาทุกครั้ง จากพ่อแม่ผู้ปกครองหรือครูผู้สอน เนื่องจากจะเป็นการช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการคิดวิเคราะห์ของเด็กให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น
2. การขยายโครงการไปยังพื้นที่อื่นๆ ควรคำนึงถึงการจัดสร้างอาคารและระบบบริหารจัดการโรงภาพยนตร์ให้สามารถจัดการและดูแลได้อย่างทั่วถึง
3. การควบคุมความถี่ของการจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ
4. ฝึกอบรมครูผู้สอนให้สามารถดำเนินกิจกรรมหลังการชมภาพยนตร์ได้ด้วยตนเอง

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

บรรณานุกรม

สมาน งามสนิท. (2548). เอกสารการสอนชุดวิชา**การสร้างสรรค์และการผลิตภาพยนตร์เบื้องต้น**

หน่วยที่ 3:ประเภทของภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

(177-236)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและพัฒนาบุคคล.** กรุงเทพฯ: เอกสารวิชาการ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2545). **การเสริมสร้างพลังจิตใจริยธรรมและวินัยสำหรับเด็กและเยาวชนร่วมกับ กระบวนการคิดของสมอง.** กรุงเทพฯ: บริษัทส่งเสริมการศึกษาและจริยธรรม จำกัด.

สุชุมาล เกษมสุข. (2548). **การปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แม่นมาส ขวลิต, สุระปะนี นาคทรรพ, แปลและเรียบเรียง. (2503). **เยาวชนผู้อ่าน ผู้ดู และผู้ฟัง Child Audience.** รายงานเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ และวิทยุสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: การค้นคว้าซึ่งองค์การ ยูเนสโค.

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2545). **นักสร้าง สร้างหนัง หนังสือ.** กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2537). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเชษฐ์ ม่าเห็ม. (2519). **อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทย.** ปรินูญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศิริพร แยมนิล. (2530). **ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุและการศึกษาของคนไทย.** ปรินูญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

<http://th.wikipedia.org>

<http://sanookdee.th.gs/>

สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2555

สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2555

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

CINEMA ENLIGHTENS

ภาคผนวก

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

ภาคผนวก ก
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนบ้านเจาเหนือ

ประวัติความเป็นมา

ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 บ้านเนินทราย ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ปัจจุบันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อที่ 20 ไร่ เป็นที่ดินราชพัสดุ กรมธนารักษ์ โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2520 เนื่องจากอุปสรรคทางการเดินทางของนักเรียนที่ต้องเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนบ้านเจาทอง และโรงเรียนบ้านตะเคียน¹ ซึ่งอยู่ห่างไกลจากสองหมู่บ้าน อันได้แก่ บ้านนาทุ่งใหญ่ และบ้านเนินทราย ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านจึงปรึกษากัน เพื่อยื่นเรื่องขอเปิดโรงเรียนขึ้นใหม่ในหมู่บ้านบนที่ดินของ นายสุชาติ มีเพชร โดยชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันสร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น และได้รับหนังสือแต่งตั้งให้ นายอำนาจ อาจผักปัง มาปฏิบัติราชการรักษาราชการในตำแหน่งครูใหญ่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 มีนักเรียนจำนวน 26 คน ครู 1 คน ในปี พ.ศ. 2523 จึงได้รับจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนถาวร และโอนย้ายจากโรงเรียนประชาบาล มาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ แล้วจึงขยายระดับชั้นเรียนเป็นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในปี พ.ศ. 2527

พ.ศ. 2534 เลื่อนเปิดระดับปฐมวัยเพิ่มเติม ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 - 2543 ได้เปิดระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เพิ่มตามลำดับ และได้ยุบระดับมัธยมศึกษา เหลือไว้แต่ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2548 มีครูจำนวน 4 คน พนักงานราชการ 1 คน และนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 92 คน ปัจจุบันปี พ.ศ. 2555 มีนักเรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา รวมทั้งสิ้น 79 คน โดยมีบุคลากรให้ความรู้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูประจำการ 4 คน พนักงานราชการ 1 คน และครูอัตราจ้าง 1 คน

คติพจน์และคำขวัญประจำโรงเรียน

“นตฺถิ ปญญา สมาอาภา แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี”

“มารยาทงาม ความรู้ดี มีวินัย ใฝ่ศึกษา”

อาคารสถานที่

โรงเรียนมีพื้นที่ แบ่งเป็นสัดส่วนดังนี้

1. อาคารไม้สองชั้น 1 หลัง สำหรับทำการเรียนการสอนนักเรียน ระดับชั้น อนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 4 และห้องสหกรณ์
2. อาคารตึกสองชั้น 1 หลัง สำหรับทำการเรียนการสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6, ห้องคอมพิวเตอร์, ห้องน้ำ และห้องพัสดุและผู้อำนวยการ
3. ห้องสมุดเป็นอาคารชั้นเดียว พร้อมพื้นที่ลานเอนกประสงค์ด้านหน้า
4. โรงอาหารและโรงครัว
5. สนามกีฬา
6. ห้องน้ำ

บุคลากร

1. นายวันดี บุตรศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นายประยงค์ คำสุริ	ครูประจำการ ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. นางประยูง กิ่งแฝก	ครูประจำการ ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4
4. นางบัวแก้ว คุ่มคง	ครูประจำการ ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
5. นางกนกวรรณ ทองใหญ่	ครูประจำการ ประจำชั้นปฐมวัย อนุบาล 1 และ 2
6. นายณรงควิทย์ ทองใหญ่	พนักงานราชการ ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7. นางสาวกฤติกา ประยูรวงษ์	วิทยากรให้ความรู้ ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
8. นายสามิตร ศรีขจร	นักการภารโรงอัตราจ้าง

กิจวัตรของนักเรียน

กิจวัตรประจำวันของนักเรียนบ้านเขาเหนือเริ่มต้นตั้งแต่ 8.00 น. นักเรียนเริ่มทยอยทำความสะอาดบริเวณต่างๆภายในโรงเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มสี่ (1 กลุ่มสี่ประกอบด้วยนักเรียนในทุกๆระดับชั้น) และมีครูผู้สอนควบคุมดูแลการทำความสะอาดในทุกๆ เช้า จากนั้นเวลา 8.20 น. เมื่อเสียงออกดังขึ้น นักเรียนจะเตรียมตัวทยอยมีรวมกันที่บริเวณสนาม เพื่อเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมหน้าเสาธงเริ่มจากการร้องเพลงเคารพธงชาติ สวดมนต์ ออกกำลังกาย และนั่งสมาธิ แล้วจึงเดินแถวเข้าห้องเรียน เพื่อดำเนินการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อเสียงออกดังขึ้นอีกครั้งเพื่อเป็นสัญญาณช่วงพักกลางวันเวลา 12.00 น. นักเรียนจะนำกล่องข้าวที่ติดตัวมาจากบ้านมาที่โรงอาหารเพื่อรับประทานอาหารร่วมกัน นักเรียน

บางส่วนจะนำข้าวและอาหารมารับประทานร่วมกับเพื่อนๆที่โรงเรียน แต่ส่วนใหญ่จะนำข้าวเปล่า ไม่ว่าจะ เป็นข้าวสวยหรือข้าวเหนียวมาเพื่อนำมารับประทานกับกับข้าวที่ทางโรงเรียนจะจัดเตรียมไว้ให้ทุกวัน วัน ละหนึ่งอย่าง แม่ครัวประจำโรงเรียนจะตักแบ่งใส่ชามวางไว้ให้นักเรียนบนโต๊ะอาหารของแต่ละกลุ่ม โดย นักเรียนจะนั่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 4-6 คน รอจนกว่าคนในกลุ่มจะครบแล้วลงมือรับประทานพร้อมกัน

ด้านการเรียนการสอน จะแบ่งเป็นตามลำดับชั้นการศึกษา โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บริหาร จัดการการดำเนินงานของโรงเรียน แต่ไม่มีหน้าที่เข้าสอนแทนครูประจำชั้น ส่วนครูประจำการจะประจำอยู่ ทุกชั้นปี ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ที่ใช้ห้องเรียนและครูประจำชั้นร่วมกัน เนื่องจากจำนวนครูไม่ เพียงพอ ทางโรงเรียนยังคงขาดครูอัตราจ้างจำนวน 1 ตำแหน่ง (ครูสอนภาษาอังกฤษ) ซึ่งลักษณะการเรียน การสอนของทางโรงเรียนแห่งนี้ ครูประจำชั้นของแต่ละห้องจะเป็นผู้สอนทุกวิชาให้กับนักเรียนในห้องนั้นนั้น เพียงผู้เดียว นอกจากนี้วิชาที่สอนจะเน้นเฉพาะวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก สาเหตุเกิดจากการ ขาดแคลนครูผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชา

วิธีการสอนของครูประจำชั้นหรืออาจารย์แต่ละท่าน โดยส่วนใหญ่จะเน้นการทำแบบฝึกหัดตาม แบบเรียน ท่องและเขียนตามที่ครูสั่งให้ทำตาม การทำกิจกรรมในแต่ละวิชา เช่น การทำสมุดเล่มเล็ก คือ การให้นักเรียนวาดภาพและเขียนเรื่องราวทั้งร้อยแก้วหรือร้อยกรอง เพื่อบรรยายประกอบภาพ การเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแฟ้มใบงานพิเศษ เป็นต้น ตลอดจนการทำกิจกรรมพิเศษตามเทศกาล อาทิ งาน วันสุนทรภู่ งานไหว้ครู ฯลฯ เพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการนำเด็กนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนอื่นๆ ที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน ซึ่งเป็นการแข่งขันทางวิชาการประจำปี² เพื่อเป็น การประเมินความรู้และศักยภาพของวิธีการเรียนการสอน และยังเป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพในแต่ละโรงเรียนของส่วนกลางอีกด้วย

การเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านเขาเหนือ ยังคงใช้หลักสูตรและสาระการเรียนรู้แบบเดียวกันที่ ส่วนกลางบังคับใช้ แต่เทคนิคการสอนต่างๆ ขึ้นอยู่กับครูอาจารย์แต่ละบุคคล ที่จะนำมาใช้ในการสอนให้มี ประสิทธิภาพ โดยประสิทธิผลจะแสดงออกมาจากพัฒนาการการเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียน ซึ่ง ทางผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า นักเรียนส่วนน้อยสามารถอ่านทำ ความเข้าใจคำถามได้ และสามารถเขียนและสะกดภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการคิดวิเคราะห์

² การแข่งขันงานหัตถกรรมทางวิชาการ ศูนย์ลำน้ำเจ้า (ตำบลวังทอง และตำบลเขาทอง) ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านหัวขี้เหล็ก โรงเรียน บ้านปรางค์มะค่า โรงเรียนสหประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านซับขมิพ โรงเรียนบ้านเขาเหนือ และโรงเรียนบ้านนาระยะพัฒนา ซึ่งการแข่งขันนี้ เป็นโครงการของสภ. และมีการจัดแข่งขันทุกปีการศึกษา ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนทุกช่วงชั้นวัย เมื่อวันที่ 19-20 มิถุนายน 2555 เพื่อหาตัวแทนไปแข่งขันในระดับจังหวัดและภูมิภาคต่อไป

อย่างมีเหตุผลและการแสดงความคิดเห็นของตนเองนั้น ยังไม่มีการแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา
ขณะร่วมกิจกรรมในช่วงแรกของโครงการวิจัย³

เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ภายในโรงเรียน พบว่า ตัวแปรสำคัญที่มีผลกระทบต่อการ
แสดงออกและพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน คือ วิธีการเรียนการสอน และพฤติกรรมของผู้สอน
เนื่องจากนักเรียนจะมีการเรียนรู้ผ่านการลอกเลียนแบบเป็นหลัก นอกจากนี้ครูผู้สอนบางคนยังมีการใช้คำ
ไม่สุภาพและใช้กำลังกับนักเรียน เช่น การตบหัวนักเรียนด้วยมือ การพูดถึงปมด้อยของนักเรียนแต่ละคน
โดยล้อเลียนเป็นเรื่องสนุก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความอาย ขาดความ
กล้าแสดงออกในความคิดเห็นของตนเองต่อสาธารณชน ตลอดจนส่งผลให้นักเรียนขาดการเรียนรู้วิธีการ
วางตัวและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นเมื่อต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น

โรงเรียนสหประชาสาร

ประวัติความเป็นมา

ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านหนองตะเคียน ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี
พ.ศ. 2518 จากความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านช่วยกันก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว บนพื้นที่ของนาย
ถนัด กิ่งเมือง เพื่อเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยเป็นสาขาหนึ่งของโรงเรียน
บ้านเจาทอง และได้จัดส่งครูมาประจำการจำนวน 1 คน มีนักเรียน 23 คน เมื่อปี พ.ศ. 2519 ทางโรงเรียน
บ้านเจาทองได้ส่งครูมาสอนวันละ 1 คน แทนครูประจำการ จนกระทั่ง สปอ. หนองบัวแดง ได้เปิดทำการ
เป็นเอกเทศ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 และได้โอนย้ายจากสังกัดการศึกษาประชาบาล ไปสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) เมื่อปี พ.ศ. 2523 และได้งบประมาณสร้างอาคาร
เรียนถาวรโรงเรียนบ้านหนองตะเคียนได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนสหประชาสาร ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งยังคงใช้
ชื่อนี้จนกระทั่งปัจจุบัน

คติธรรมและคำขวัญของโรงเรียน

“นัตถิ ปัญญาสมา อาภา”

“สร้างเสริมคุณธรรม นำวิชาการ ประสานชุมชน”

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนร่วมกับชุมชนมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้อ่านออกเขียนได้ มีความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะทางด้านเทคโนโลยี และดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อาคารสถานที่

1. อาคารเรียนแบบปูน 2 ชั้น 1 อาคาร
2. อาคารเรียนแบบไม้กึ่งปูน 2 ชั้น 1 อาคาร
3. สนามฟุตบอล
4. อาคารอนุบาล
5. ห้องพยาบาล
6. ห้องสุขา
7. โรงอาหาร

บุคลากร

1. นายเลอพงษ์ ทองเจริญ	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นางสาวพัฒนภรณ์ วอนแดง	ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. นางสาวปิยรัตน์ หงษ์ศิลา	ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3
4. นายบุญเสริม วังศิริ	ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
5. นายพูนศักดิ์ ชัยจันทร์ดี	ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
6. นายเพ็ญ ลามมาก	ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7. นางสาวโสภิตา ผุดคำผิ	ครูประจำชั้นปฐมวัย อนุบาล 1 และ 2

กิจวัตรประจำวันของนักเรียน

นักเรียนเริ่มกิจวัตรประจำวันภายในโรงเรียนตั้งแต่เวลา 7.45 น. ในการทำความสะอาดโรงเรียน บริเวณพื้นที่ต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายโดยการแบ่งกลุ่มเป็นเวรทำความสะอาด เวลา 8.15 น. มีเสียงออกและเสียงตามสายให้นักเรียนลงมาเข้าแถวประกาศโดยนักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นเวร เวลา 8.30 น. ทำกิจกรรมหน้าเสาธงซึ่งจะนำโดยอาจารย์ผู้สอน หลังจากร้องเพลงเคารพธงชาติเสร็จแล้วก็จะเป็นการสวดมนต์ไหว้พระโดยมีผู้นำสวดจะเป็นนักเรียนที่มีหน้าที่เป็นเวรในวันนั้น นอกจากนี้แล้วก็จะมีการปฏิญาณตน การเรียนรู้ศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ การรายงานผลการทำความสะอาดของเวรประจำวันตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยมีหัวหน้าเวรเป็นผู้รายงานผลการทำงาน และในส่วนสุดท้ายนี้จะเป็นการพูดคุยกับนักเรียนโดยอาจารย์ผู้สอนเพื่อบอกข่าวสารต่างๆตามที่ได้เกาะติดสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

เพื่อมาบอกเล่าให้แก่นักเรียนได้รับทราบเหมือนเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

หลังจากทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จแล้วนักเรียนทุกคนจะไปรวมตัวกันที่หน้าห้องน้ำหรือหน้าโรงอาหารที่พวกเขาใช้รับประทานอาหารกันเพื่อแบ่งปันทำความสะอาดพื้นที่ของพวกเขา ก่อนขึ้นเรียน พอเสร็จจากการแบ่งปันแล้วนักเรียนทุกคนก็จะแยกย้ายเข้าห้องเรียนของตัวเองเพื่อไปเรียนหนังสือตั้งแต่วันที่ 9.00-12.00 น. เป็นต้นไป จะไม่มีนักเรียนคนใดมาเดินไปมาหน้าอาคารเรียน ภายในห้องเรียนครูจะสอนเด็กนักเรียนด้วยความเข้มงวดกระตือรือร้นอย่างเช่น วิชาภาษาไทยที่จะดูเข้มงวดเป็นพิเศษแต่นักเรียนทุกคนก็ตั้งหน้าตั้งตาทำกิจกรรมดังกล่าวด้วยความกระตือรือร้นดี กิจกรรมในห้องเรียนที่สังเกตได้นั้นก็คือ การเต้นและร้องเพลงเป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางของการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนดูไม่น่าเบื่อ

ถึงช่วงเวลาพักเที่ยงนักเรียนทุกคนจะนำกล่องข้าวของตัวเองมาเพื่อทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารกับเพื่อนๆ ซึ่งนักเรียนจะห่อข้าวกันมาเองจากที่บ้าน โดยที่ทางโรงเรียนจะมีการทำกับข้าวไว้ให้นักเรียนทานช่วงพักกลางวัน นอกจากนี้แล้วก็จะมีการหั่นผลไม้แล้วแต่เมนูที่ทางแม่ครัวจะจัดการทำให้ทาน เมื่อนักเรียนทานอาหารกลางวันเสร็จแล้วก็จะไปพักผ่อนตามอัธยาศัย อาทิ เช่น เล่นฟุตบอล ชี้อาเซียน ทาน พูดคุยกับเพื่อน เข้าห้องสมุด ฯลฯ เป็นต้น และก่อนที่จะขึ้นเรียน 5 นาที นักเรียนทุกคนจะต้องแบ่งปันของตัวเองให้สะอาดก่อนขึ้นเรียนตามคราบปกติ

ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็กนักเรียน เด็กจะไม่ค่อยสนิทสนมกับครูเท่าไรนักแต่ก็ให้ความเคารพและเชื่อฟังเพราะกลัวการถูกลงโทษ อาจมีตื้อบ้างและแสดงออกไปในทางที่ดูก้าวร้าวเพราะอาจจะถูกกดดันมาจากการเรียนการสอนที่หนักและการรวมทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ส่วนครูผู้สอนไม่ค่อยมีความเป็นกันเองกับเด็กนักเรียนและไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนเท่าที่ควรจึงทำให้เด็กเกรงกลัวที่จะเข้าไปปรึกษาปัญหาต่างๆ ของตนเองหรือกลัวการกระทำผิดเพราะจะทำให้ถูกลงโทษ

โรงเรียนบ้านห้วยร่วม

ประวัติความเป็นมา

ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สร้างขึ้นเมื่อพ.ศ. 2516 เปิดสอนครั้งแรก เมื่อ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2516 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในชนบท เดิมเป็นสาขาของโรงเรียนนาระยะพัฒนา เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา โดยมีอาสาสมัครป้องกัน

หมู่บ้าน (อส.) ประจำหมู่บ้านช่วยทำการสอน มีอาคารเรียนชั่วคราวในพื้นที่ 20 ไร่ 2 งาน 40 ตารางวา ทิศเหนือติดถนนสายหนองบัวแดง-วังใหญ่ ทิศใต้ติดถนนเข้าหมู่บ้านห้วยร่วม ทิศตะวันออกติดที่ดินของนางหรั่ง ทิศตะวันตกติดที่ดินของนายสม อนุสารภ เปิดเรียนวันแรกมีนักเรียน 19 คน โดยมีคณะอาสาสมัครป้องกันหมู่บ้าน คือ อส.คุณ, อส.จันดี, อส.ม้วน และอส.สมร ผลัดเปลี่ยนกันทำการสอน และได้เปลี่ยนเป็นเอกเทศเมื่อ พ.ศ. 2527 โดยมีนายเปลี่ยน ป้อมอุ้นเรือน เป็นครูใหญ่คนแรก

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านห้วยร่วมเปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นอนุบาล 1 - 2 (อายุ 4-5 ปี) และระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 6 โดยมีนักเรียนจำนวน 79 คน ข้าราชการครู 3 คน พนักงานราชการ 1 คน ครูอัตราจ้าง 2 คน ครูธุรการ 1 คน นักการภารโรง 1 คน โดยมี นายไพฑูรย์ หงษ์บินมา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาชั้นพื้นฐาน 2544 ป.3 และ 6 ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาชั้นพื้นฐาน 2551 ในระดับ ป. 1,2 ,4 และ 5

คติธรรมและคำขวัญของโรงเรียน

“สุชา สุขสมสส สามัคคี ความสามัคคี เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข”

“ภูมิความรู้ คู่คุณธรรม นำสู่มาตรฐาน ประสานชุมชน”

อาคารสถานที่

1. อาคารเรียนแบบ ป 1 ฉ. ได้ถูกสูง
2. สนามฟุตบอล
3. อาคารอนุบาล
4. อาคารเอนกประสงค์
5. โรงเลี้ยงไก่
6. ห้องสุชา
7. ถังเก็บน้ำฝน แบบ ฝ33 และ ฝ 33 พิเศษ
8. แปลงนาข้าว
9. บ้านพักครู

บุคลากร

1. นายไพฑูรย์ หงษ์บินมา	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นางชโรพร ผาดไธสง	ครู ชำนาญการ
3. นางฟ้ามีนา เหล่าดี	ครูผู้ช่วย

4. นางสาววาสนา ศรีนะรา	ครูผู้ช่วย
5. นางสาวชนทอง อุตสาห	พนักงานราชการ
6. นางสาวบุษศรีนทร์ ดานชัยภูมิ	ครูอัตราจ้าง
7. นายคมชัย คำพะอุ	ครูอัตราจ้าง
8. นายสมศักดิ์ ชื่นขุนทด	ครูธุรการ
9. นายสมโภชน์ คำแก้ว	นักการภารโรง

กิจวัตรประจำวันของนักเรียน

กิจวัตรประจำวันของนักเรียนตั้งแต่เช้าเวลา 8.00 น. จะเป็นการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนทั้งหมด โดยจะมีการแบ่งเวรออกเป็นกลุ่มหมุนเวียนกันดูแลความเรียบร้อยของแต่ละส่วนภายในบริเวณโรงเรียน หลังจากนั้น เวลา 8.30 น. นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ และปฏิญาณตน ตลอดจนการรายงานการทำความสะอาดของแต่ละกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลความสะอาดในส่วนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้คำศัพท์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำไปพร้อมๆกัน และการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิเช่น โรคปากเท้าเปื่อย ฯลฯ แล้วแยกย้ายเข้าห้องเรียน ดำเนินการเรียนการสอนตามปกติตั้งแต่ 9.00 น. เป็นต้นไป 12.00 น. เป็นช่วงพักเที่ยง นักเรียนจะนำกล่องข้าวของตนลงมาร่วมกันรับประทานอาหารกับเพื่อนๆในลานเอนกประสงค์ โดยทางโรงเรียนจะมีการจัดทำกล่องข้าวให้หนึ่งอย่าง นักเรียนจะนำกล่องข้าวมาตักแบ่งในกล่องของตน หรือหากทางเป็นกลุ่มจะนำซามจากห้องครัวมาตักแบ่งแล้วทานร่วมกัน ทุกคนจะนำอาหารมาวางที่โต๊ะ เพื่อรอรับประทานอาหารร่วมกัน หลังจากรับประทานอาหารเสร็จเป็นเวลาพักกลางวัน เด็กๆ จะแยกย้ายกันไปทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นฟุตบอล เล่นกระโดดยาง อ่านหนังสือในห้องสมุด นั่งทานขนม ฯลฯ เวลา 11.50 น.เสียงระฆังดังเป็นสัญญาณบอกเวลาแปร่งฟัน เด็กๆจะแยกย้ายกันไปแปร่งฟัน และทยอยเดินขึ้นไปสระเปียงชั้นสอง เพื่อนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียนในช่วงบ่าย โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที จากนั้นครูผู้สอนจะมาพูดคุยเรื่องต่างๆ อาทิ การแจ้งข่าวสาร กล่าวตักเตือน อบรมเรื่องมารยาท เป็นต้น (มีเด็กที่นำของเด็กมาเล่นขณะนั่งสมาธิ ครูจะยึดของเล่นชิ้นนั้นแล้วกล่าวตักเตือนเมื่อเพื่อนเดินแถวเข้าห้องแล้ว และคืนของเล่นนั้นให้กับเด็กให้นำไปเก็บให้เรียบร้อย)

ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็กนักเรียน เด็กสนิทสนมกับครู ให้ความเคารพและเชื่อฟัง อาจมีตื้อบ้างแต่ไม่ได้แสดงออกไปในทางก้าวร้าว ส่วนครูผู้สอนให้ความสำคัญกับเด็กนักเรียนและดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี เช่น เมื่อเห็นเด็กเป็นแผลก็เรียกมาใส่ยาทำแผลให้ เมื่อเด็กเล็กร้องไห้ก็ช่วยกันดูแลแม้ว่าตนจะไม่ได้สอนชั้นนั้น รับเด็กนักเรียนที่อยู่แถวบ้านมาโรงเรียนด้วย เป็นต้น

ภาคผนวก ข

เรื่องย่อของภาพยนตร์ที่ฉายในโครงการวิจัย

TOTORO โทโทโร่เพื่อนรัก

ซัทซึกิ วัย 8 ขวบ และ เมย์ น้องสาวของเธอย้ายบ้านพร้อมพ่อของพวกเธอ มาอยู่ที่บ้านไร่หลังหนึ่ง ที่ปล่อยทิ้งไว้นานในชนบท วันหนึ่งระหว่างที่เมย์กำลังเล่นอยู่ที่สนามหญ้าเมย์ได้พบกับสัตว์ตัวจิ๋วตัวหนึ่งที่กำลังเก็บลูกโอ๊กอยู่ เธอตามมันไปยังป่าและพลัดตกหลุมที่อยู่ข้างๆต้นไม้ขนาดมหึมาต้นหนึ่งในนั้น เธอได้พบกับโทโทโร่ที่ตื่นจากการหลับใหล สัตว์ขนยาวขนาดใหญ่ยักษ์ที่มีขนาดเท่ากับบ้านหลังเล็กๆเมย์ได้พบกับโทโทโร่ในที่แห่งนี้เป็นครั้งแรกและได้เผลอหลับลงบนตัวของโทโทโร่จนซัทซึกิพี่ของเธอ มาตามหาจนเจอ กระทั่งวันที่ฝนตกหนักซัทซึกิกับน้องออกมารับคุณพ่อกลับจากทำงานที่ป้ายรถเมย์และได้มาเจอกับโทโทโร่อีกครั้งที่ป้ายรถเมย์ซึ่งขณะเดียวกันโทโทโร่ก็รอรถอยู่เหมือนกัน โทโทโร่ยื่นตากฝนอยู่ข้างๆซัทซึกิโดยที่ไม่มีร่ม ซัทซึกิจึงยื่นร่มให้แก่โทโทโร่ซึ่งทำให้โทโทโร่ดีใจมากจากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เด็กทั้งสองและโทโทโร่เป็นเพื่อนรักกัน

ไอซ์บาร์ ไอติมอิมอุ่น

ยังเร เด็กชายวัย 10 ขวบ อาศัยอยู่ลำพังกับแม่ในชนบท ชีวิตที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก บิบบังคับให้แม่ของเขาต้องออกเร่ขายเครื่องสำอางนำเข้าผิดกฎหมายตามท้องถนน แต่ยังเรก็ขี้แสบและอดทนได้กับทุกเรื่อง รวมทั้งสามารถปกป้องแม่จากทุกเรื่อง มีเพียงเรื่องเดียวที่ทนไม่ได้ คือ การถูกเรียกว่า “ลูกไม่มีพ่อ” ดังนั้นเมื่อหนูน้อยรู้ข่าวของพ่อที่ต้องการพบ ว่ายังมีชีวิตอยู่ จึงตั้งเป้าว่าจะออกเดินทางเพื่อไปตามหาพ่อในเมืองหลวง และหนทางเดียวที่จะไปให้ถึงจุดหมายคือ การโดยสารรถไฟสายยาวและราคาแพง ยังเรเริ่มหาเงินด้วยการขายไอติมแท่ง และต้องขายให้ได้ 840 วอน จนกระทั่งมีการแข่งขันกันขายไอติมเกิดขึ้น และด้วยความมานะของยังเรจึงทำให้ยังเรเป็นผู้ชนะและได้พื้นที่ขายไอติมมาในที่สุด ยังเรหาเงินจากการขายไอติมได้จำนวนหนึ่งแต่ก็ไม่เพียงพอกับตั๋วรถไฟที่จะไปกรุงโซเพื่อตามหาพ่อ แต่แล้วก็มีเพื่อนที่แสนดีอย่างซงซูให้เงินเขาอีกจำนวนหนึ่งเพื่อไปตามหาพ่อ จึงทำให้ยังเรได้ไปตามหาพ่อสมใจแต่เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น เมื่อยังเรไปถึงที่กรุงโซขณะเดินทางมาบ้านของพ่อเขาอยู่นั้น จนไปถึงสิ้นสุดที่บ้านหลังหนึ่ง แต่บ้านหลังนั้นกลับมีงานศพและรูปที่อยู่หน้าศพก็เหมือนกับใบหน้าของพ่อยังเรที่อยู่ในรูปมาก จึงทำให้

ยังเรคิดว่าพ่อของเขาได้เสียชีวิตไปแล้ว หลังจากนั้นเขาก็ได้กลับบ้านด้วยความห่อเหี่ยวใจ ยังเรพบกับแม่ของเขาที่กำลังรอเขาอยู่อย่างเป็นห่วง จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ยังเรคิดว่าพ่อเขาได้ตายไปจากเขาเสียแล้ว จนกระทั่งวันหนึ่งที่แม่ของยังเรได้เห็นจดหมายน้อยๆของยังเรที่เขียนแล้วใส่ไว้ในที่กระเป๋าลังของกางเกงเมื่อแม่ของยังเรเปิดอ่านถึงกับน้ำตาตกเพราะสงสารลูกจึงนำจดหมายนั้นไปส่งที่ตู้ไปรษณีย์ หลังจากนั้นเมื่อจดหมายส่งไปถึงพ่อของยังเรจึงทำให้พ่อของยังเรตามหาเขาจนเจอ และแล้วความฝันของเด็กคนหนึ่งที่ยากจะเจอพ่อมาทั้งชีวิต ก็ได้มาพบกับพ่อของเขาจริงๆอย่างที่เขาคิดไว้

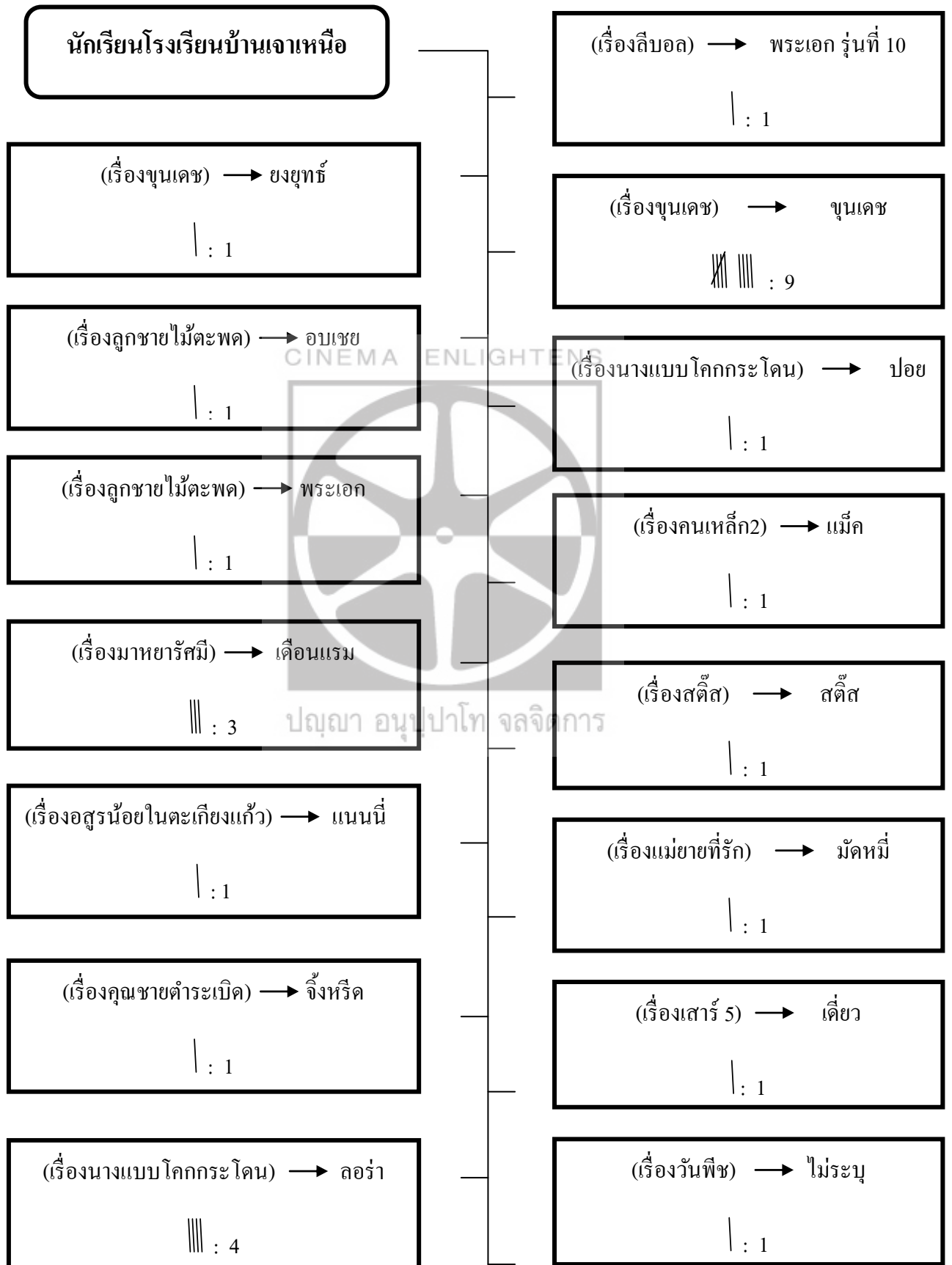
กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว

ต้องอายุ 10 ขวบ เป็นเด็กกำพร้าอาศัยอยู่กับลุงมิ่งที่มีอาชีพเก็บมะพร้าวขายกับลิงจอมแสบที่มีชื่อว่ากะปิ และแล้วลุงมิ่งก็เสียชีวิตกระทันหัน ทำให้ต้องและกะปิต้องอยู่กันตามลำพัง โดยมีสวนมะพร้าวและที่ดินสวยติดทะเลทิ้งไว้ให้ นอกจากนี้ยังมีพี่หยังส์สัตว์แพทย์สาวสวยและแฟนหนุ่มเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน คอยช่วยเหลือดูแล แต่เมื่อมีคนในหมู่บ้านพยายามหาทางเข้ามายึดที่ดินของลุงมิ่ง ต้องและกะปิจึงต้องร่วมมือกัน เขาจะต้องฝึกกะปิเพื่อลงแข่งขันป็นเก็บลูกมะพร้าวกับ เก่ง ลูกผู้ใหญ่วัยบ้านและลิงเก็บมะพร้าวชั้นเทพจากต่างถิ่น โดยมีบ้านและที่ดินของลุงมิ่งเป็นเดิมพัน แต่ความไม่ลงรอยระหว่างต้องและกะปิเข้าขั้นน่าเป็นห่วง การฝึกฝนจึงไม่ง่ายอย่างที่คิด แต่เพราะการฝึกฝนของต้องและกะปิที่ไม่มีความย่อท้อ และแล้วในที่สุดก็ทำให้ต้องและกะปิชนะการแข่งขันมาได้ในครั้งนั้น จึงทำให้ต้องรักษาที่ดินผืนนี้ของลุงมิ่งไว้ได้สำเร็จ

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

ภาคผนวก ก

Mine mapping ใบงาน: โรงเรียนบ้านเขาเหนือ

“เรื่อง ...โทโทรโร่เพื่อนรัก”

สิ่งที่ได้จากการชมภาพยนตร์

- ความรู้/ความคิด |||| : 7
- ความสุข || : 2
- ความสนุก/ตื่นเต้น ||| : 3
- ไม่ตอบ ||| ||| ||| ||| : 19

ฉากที่ชอบที่สุดจากภาพยนตร์ที่ชม

- เมย์หลับบนโทโทรโร่ || : 2
- ชัสซากิตามหาเมย์ || : 2
- ชัสซากิตามหาโทโทรโร่ให้มาช่วยตามหาเมย์ || : 2
- ผจญภัย/ทำความเคารพเจ้าป่าพร้อมกัน || : 2
- อยู่บนยอดไม้ใหญ่ ||| : 3
- โทโทรโร่กระโดดให้น้ำฝนตกลงมาใส่บนร่ม | : 1
- ชัสซากิให้ร่มโทโทรโร่ยืม/เจอกันครั้งแรก ||| : 4
- เมย์เอาข้าวโพดไปให้แม่ | : 1
- รถแมว ||||| : 9
- แอบดูพ่อแม่คุยกันบนต้นไม้ | : 1

กิจวัตรประจำวัน

- ทำงานบ้าน |||| |||| |||| : 20
- เลี้ยงน้อง |||| : 10
- ทำอาหาร |||| : 9
- ใหนา | : 1
- เล่น || : 2
- ดูหนัง || : 2
- ไปโรงเรียน ||| | : 6
- ผจญภัย | : 1

ทำไมโทโทรโร่จึงช่วยตามหาเมย์

- กลัวเป็นอันตราย | : 1
- กลัวหลงทาง || : 2
- ตอบแทนบุญคุณ ||| : 5
- มีน้ำใจ ||| : 3
- เป็นห่วง/รัก ||| ||| : 8
- อื่นๆ ||| : 3
- เป็นเพื่อนกัน ||| | : 6

ให้ยืมหรือไม่?

ไม่ให้ยืม | : 1

ให้ยืม ||| ||| ||| ||| ||| : 28

ไม่ให้ยืมเพราะ ?

- กลัวโทโทโร่ | : 1

ให้ยืมเพราะ ?

- กลัวเปียกฝน ||| || : 7

- ไม่มีร่ม ||| : 3

- กลัวเป็นไข้/ไม่สบาย, หวัด ||| : 3

- ไม่บอกเหตุผล ||| : 3

- อื่นๆ ||| ||| : 8

“เรื่อง ...ไอซ์บาร์ ไอติมอีม่อน”

สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์

- ความกตัญญู Ⅲ Ⅱ : 7
- ได้ความรู้/ความคิด Ⅱ : 2
- น้ำใจและการแบ่งปัน Ⅲ Ⅱ : 5
- ความรักที่มีต่อเพื่อน Ⅲ : 3
- การช่วยเหลือผู้อื่น Ⅲ Ⅲ : 4
- เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ Ⅲ : 3
- การให้อภัยกัน Ⅱ : 2
- ความขยันและความอดทน Ⅱ : 1
- ความสนุก Ⅱ : 1
- ไม่ได้ดู (ไม่ได้ทำ) Ⅱ : 2

ฉากที่ชอบที่สุดจากการชมภาพยนตร์

- ยังเรกับเพื่อนขายไอติม Ⅲ : 3
- รถไฟกำลังจะชนชงซูเพื่อนของยังเร Ⅲ : 3
- ยังเรเดินจับมือกับพ่อเดินรอบเมือง Ⅲ Ⅲ : 8
- ยังเรกับเพื่อนแบ่งไอศกรีมกันกิน Ⅲ : 3
- ยังเรกินไอศกรีม Ⅲ : 4
- ชงซูเอาไอศกรีมมาจอยังเร Ⅲ : 3
- ยังเรเจอพ่อเป็นครั้งแรกที่บ้าน Ⅱ : 1
- ยังเรยิ้มอย่างมีความสุข Ⅱ : 2
- ชงซูกระโดดแข่งไข่มุมมากิน Ⅱ : 1
- ไม่ได้ดู (ไม่ได้ทำ) Ⅱ : 2

หาก นร. เป็นเพื่อนของยังเรที่โดนแย่งที่ขายของจะอย่างไร

- ดักเตือน Ⅲ Ⅲ : 4
- ให้แบ่งกันขาย Ⅲ Ⅲ Ⅱ : 12
- ขายด้วยกัน Ⅱ : 1
- ให้ไปขายที่อื่น Ⅲ Ⅲ Ⅱ : 11
- ไม่ได้มา (ไม่ได้ทำ) Ⅱ : 2

หาก นร. เป็นยังเรที่ไปแย่งพื้นที่ขายไอศกรีมของเพื่อนจะอย่างไร

- มีข้อต่อรอง Ⅲ : 3
- ขอร้องเพื่อขายไอศกรีม Ⅱ : 2
- ให้แบ่งพื้นที่กันขาย Ⅲ Ⅱ : 6
- ไม่ได้ดู (ไม่ได้ทำ) Ⅱ : 1
- ขอโทษ Ⅲ Ⅲ Ⅲ Ⅲ : 18

การกระทำของเพื่อนยังเรถูกต้องหรือไม่

- ไม่ถูกต้อง 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 : 28

ไม่ถูกต้อง เพราะ ?

- ยังเรไม่รู้ 𠄎 𠄎 : 10

- นิสัยไม่ดี 𠄎 : 3

- ทำรุนแรงเกินไป 𠄎 𠄎 : 6

- ควรบอกเตือนดีๆ 𠄎 : 2

- ยังเรก็ผิดด้วย 𠄎 : 2

- ควรตักเตือนก่อน 𠄎 : 2

- เป็นพื้นที่สาธารณะ 𠄎 : 2

- ไม่ได้ทำ (ไม่ได้มาดู) 𠄎 : 2

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

“เรื่อง ...กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว”

สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์

- ความตื่นเต้น |||| : 4
- ได้ความรู้/ความคิด |||| : 5
- การช่วยเหลือผู้อื่น | : 1
- การให้อภัยกัน || : 2
- ความสนุก |||| : 4
- ความสามัคคี |||| : 5
- ความสุข | : 1
- ความเมตตากรุณา | : 1
- ไม่ได้แสดงความคิดเห็น (ไม่ได้มาดู) | : 1

ฉากที่ชอบที่สุดจากภาพยนตร์ที่ชม

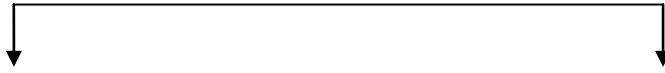
- กะปิก่อรูปปั้น |||| : 4
- ต้องว่ายน้ำไปช่วยเก้ง | : 1
- ช่วยกันประกอบรูปปั้น | : 1
- ลิงตัวเมียที่แต่งตัวสวยๆ ||| : 3
- ต้องกับเก้งแข่งพายเรือกันในป่า ||| : 3
- ต้องฝึกซ้อมกับกะปีก่อนการแข่งขัน || : 2
- กะปิชนะการแข่งขัน || : 2
- กะปิรีดหัวลู่มึง | : 1
- ต้องกับเก้งดีกันและเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน | : 1
- แข่งขันเก็บมะพร้าวระหว่างกะปิกับกระจับ

||||| | : 11

- ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะไม่ได้มาดู | : 1

อยากเป็นใครในเรื่อง กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว

- กะปิ |||| || : 12
- ต้อง |||| |||| : 13
- หงส์ ||| : 3
- เพื่อนต้องคนที่เอาดอกไม้มาให้ | : 1
- ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะไม่ได้มาดู | : 1

เพราะอะไรจึงอยากเป็น ?

- กะปี้มีความฉลาด ||| : 3
- ต้องมีนิสัยดี ||| ||| : 13
- กะปี้ป็นต้นไม้เก่ง | : 1
- กะปীনิสัยดี ||| : 3
- หงส์น่ารักและนิสัยดี || : 2
- กะปี้มีความซุกซน || : 2
- กะปิตลก | : 1
- กะปীন่ารัก || : 2
- หงส์เป็นคนดี | : 1
- เพื่อนต้องน่ารักและนิสัยดี | : 1
- กะปี้เก่ง ||| ||| : 8
- หงส์นิสัยดี | : 1
- หงส์มีน้ำใจ || : 2
- ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะไม่ได้มาดู | : 1

นักเรียนคิดว่าเก่งมีพฤติกรรมน่าคบหรือไม่

- ไม่น่าคบ ||| ||| ||| ||| ||| : 25
- น่าคบ ||| : 3

เพราะอะไรจึงไม่น่าคบ

- รังแกเพื่อน / แก้งเพื่อน ||| ||| ||| : 13
- ขี้ใจหนา ||| : 4
- เป็นคนไม่ดี | : 1
- นิสัยไม่ดี ||| : 4
- ชอบแข่งขันกับคนอื่น |
- เขาอวดเก่ง ||| : 3
- เกเร | : 1
- ไม่ได้ทำ (ไม่ได้มาดู) | : 1

หากนักเรียนมีสิ่งเป็นของตัวเองจะดูแลอย่างไร

- ให้อาหาร ||
- อาบน้ำให้มัน |||| : 5
- ดูแลอย่างดี ||||| : 15
- ให้อาหารกินทุกวัน ||| : 3
- ฝึกฝนให้มันเก่ง |||| : 4
- ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะไม่ได้มาดู | : 1

CINEMA ENLIGHTENS

ขอตัวละครใดที่สุดจากภาพยนตร์ที่ชมทั้ง 3 เรื่อง

- โทโทโร่ ||||| : 10
- กระ皮 ||||| : 14
- ซัสซากิ ||| : 3
- เมย์จิง | : 1
- หงส์ | : 1
- ต้อง | : 1

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

ขอบตัวละครใดที่สุดจากภาพยนตร์ที่ชมทั้ง 3 เรื่อง

- โทโทโร่ 𠂔𠂔𠂔 : 10
- กระปิ 𠂔𠂔𠂔 : 14
- ซัสซากิ 𠂔𠂔 : 3
- เมย์จิง | : 1
- หงส์ | : 1
- ต้อง | : 1

CINEMA ENLIGHTENS

เพราะอะไรถึงชอบ

- กระปินิสัยดี 𠂔 : 2
- โทโทโร่ช่วยตามหาเมย์ | : 1
- เมย์จิงน่ารัก | : 1
- กระปิเก่ง 𠂔
- กระปิฉลาด 𠂔 : 3
- กระปิตลก 𠂔
- ซัสซากินิสัยดี | : 1
- โทโทโร่น่ารัก 𠂔 | : 6
- โทโทโร่ นิสัยดี 𠂔 : 3
- ซัสซากิแบ่งเบาภาระพ่อแม่ | : 1
- หงส์ นิสัยดี | : 1
- กระปิทุกคน | : 1
- ต้องมีนิสัยดี | : 1

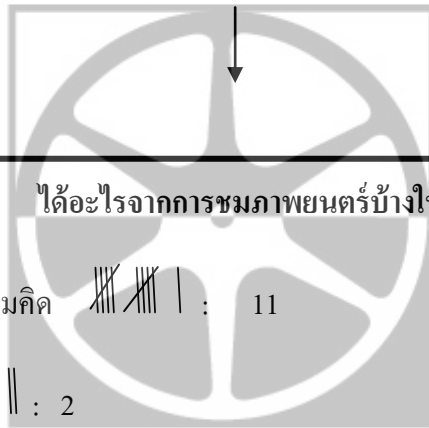

คิดว่าจะนำนิสัยใครในตัวละครใดไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง

- โทโทโร่ | : 1
- กระปิ 𠄎 | : 6
- ช้สซากิ || : 2
- ต๋อง 𠄎 𠄎 𠄎 : 15
- ย้งเร 𠄎 : 5

CINEMA ENLIGHTENS

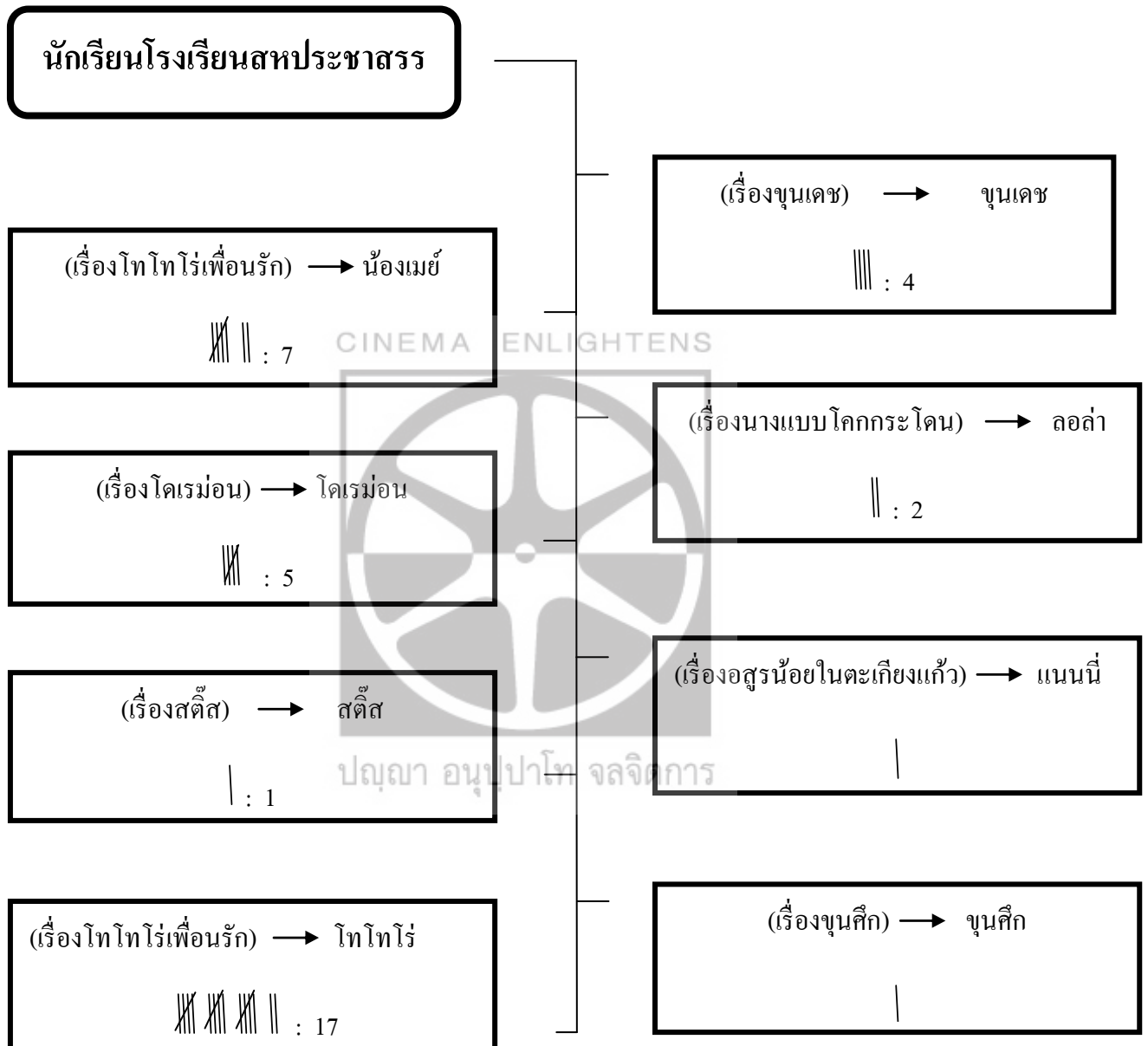
ได้อะไรจากการชมภาพยนตร์บ้างในครั้งนี้

- ความรู้/ความคิด 𠄎 𠄎 | : 11
- รู้สึกดีมาก || : 2
- ความสนุก/ตื้นเต้น 𠄎 𠄎 : 10
- ทำให้รู้จักมีความสามัคคี | : 1
- ได้ข้อคิดต่างๆ | : 1
- รู้จักมีความเมตตา กรุณา ต่อผู้อื่น ||| : 4

ปัญญาชนไม่ปาโท จลจิตการ

ภาคผนวก ง

Mine mapping ใบงาน: โรงเรียนสหประชาสาร

“เรื่อง ...โทโทโร่เพื่อนรัก”

สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์

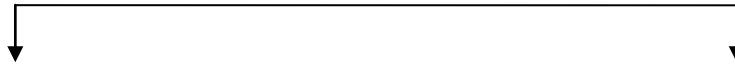
- ความสุข || : 2
- ความสนุก/ตื่นเต้น ||| : 3
- ไม่ตอบ |||| : 22
- ความเมตตากรุณา, คิดอย่างมีเหตุผล | : 1
- น้ำใจ |||| : 4
- ความกตัญญู || : 2
- รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น |||| : 4

กิจวัตรประจำวัน

- ทำงานบ้าน ||||| : 18
- เลี้ยงน้อง || : 7
- ทำอาหาร |||| : 9
- เล่น | : 1
- ไปโรงเรียน |||| : 13
- เก็บผัก | : 1
- ตักน้ำ || : 2
- ปลุกต้นไม้ |||| : 6
- ขาของ | : 1

ฉากที่ชอบที่สุดจากภาพยนตร์ที่ชม

- อยู่บนยอดไม้ใหญ่ | : 1
- รถแมว |||| : 4
- เมย์วิ่งตามลูกของโทโทโร่ | : 1
- ย้ายเข้าไปอยู่ในบ้าน || : 2
- โทโทโร่ยืนตากฝนข้างๆ ซัสซากิกับเมย์ |||| : 6
- เมย์วิ่งตามพี่สาว | : 1
- เมย์วิ่งเล่น ||| : 3
- โทโทโร่ยิ้ม |||| : 5
- เมย์หักข้าวโพด |||| : 4
- โทโทโร่หลับ |||| : 3
- คันตะถึอ้อม | : 1
- ช่วยกันตามหาเมย์ ||| : 3
- โทโทโร่ถึอ้อม || : 2

ให้ยืมหรือไม่?

ไม่ให้ยืม | : 1

ให้ยืม ||| ||| ||| ||| ||| ||| : 36

ไม่ให้ยืมเพราะ ?

- กลัวพ่อไม่มีรั้วใช้ | : 1

ทำไมโทโทรจึงช่วยตามหาแม่

- ตอบแทนบุญคุณ ||| ||| | : 11

- เป็นห่วง/รัก ||| || : 7

- เป็นเพื่อนกัน ||| ||| ||| : 13

- มีน้ำใจ ||| : 3

- ขอร้อง ||| : 4

CINEMA ENLIGHTENS

ให้ยืมเพราะ ?

- กลัวเปียกฝน ||| || : 7

- ไม่มีรั้ว ||| ||| | : 11

- กลัวเป็นไข้/ไม่สบาย, หวัด || : 2

- ไม่บอกเหตุผล ||| : 5

- ฝนตก ||| | : 6

- แบ่งปัน ||| : 5

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

“เรื่อง ...ไอซ์บาร์ ไอติมอีม่อน”

สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์

- ความกตัญญู 卐 : 5
- ได้ความรู้/ความคิด | : 1
- น้ำใจและการแบ่งปัน 卐 卐 | : 11
- การช่วยเหลือผู้อื่น ||| : 4
- เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ || : 2
- ความสุข | : 1
- ไม่ได้ดู (ไม่ได้ทำ) | : 1

ฉากที่ชอบที่สุดจากการชมภาพยนตร์

- ยังเรกับเพื่อนขายไอติม 卐 ||| : 8
- รถไฟกำลังจะชนชงซูเพื่อนของยังเร 卐 卐 ||| : 12
- ยังเรเดินจับมือกับพ่อเดินรอบเมือง 卐 卐 : 5
- ยังเรกินไอศกรีม 卐 | : 6
- ชงซูให้เงินยังเรไปตามหาพ่อ 卐 : 5
- ไม่ได้ดู (ไม่ได้ทำ) | : 1

หาก นร. เป็นยังเรที่ไปแย่งพื้นที่ขายไอศกรีมของเพื่อนจะทำอย่างไร

- ขอร้องเพื่อขายไอศกรีม | : 1
- ให้แบ่งพื้นที่กันขาย ||| : 4
- ทำเป็นไม่สนใจ || : 2
- ทะเลาะกัน 卐 : 5
- ไม่เข้าไปขายตรงนั้นอีก 卐 || : 7
- ไปขายที่อื่น 卐 卐 | : 11
- หาที่ใหม่ | : 1
- ช่วยกันขาย | : 1
- ขายด้วยกัน | : 1
- ไม่ได้ดู (ไม่ได้ทำ) | : 1
- ขอโทษเพื่อน ||| : 3

หาก นร. เป็นเพื่อนของยังเรที่โดนแย่งที่ขายของจะทำอย่างไร

- ดักเตือน 卐 | : 6
- ให้แบ่งกันขาย ||| : 4
- ขายด้วยกัน 卐 : 5
- ให้ไปขายที่อื่น 卐 卐 卐 || : 17
- ทะเลาะกัน || : 2
- ให้อภัย ||| : 3
- ให้อภัยขาย | : 1

การกระทำของเพื่อนยังเรถูกต้องหรือไม่

- ไม่ถูกต้อง ||||| : 37
- ถูกต้อง | : 1

ไม่ถูกต้อง เพราะ ?

- ยังไม่รู้ | : 1
- นิสัยไม่ดี ||| : 3
- ทำรุนแรงเกินไป ||| | : 6
- ควรบอกเตือนดีๆ ||| : 5
- เป็นพื้นที่สาธารณะ ||| ||| : 8
- เป็นเพื่อนกัน || : 2
- แบ่งกันขาย | : 1
- ทะเลาะกันไม่ดี ||| ||| : 8
- เกเร || : 2

“เรื่อง ...กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว”

สิ่งที่ได้รับการชมภาพยนตร์

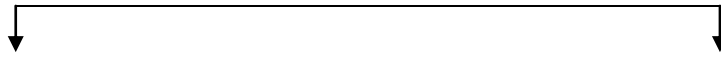
- ความตื่นเต้น | : 1
- ได้ความรู้/ความคิด ||| || : 7
- การช่วยเหลือผู้อื่น || : 2
- ความสนุก ||| ||| || : 12
- ความสุข ||| ||| : 8
- ความมีน้ำใจ | : 1
- จะไม่เกลียดเพื่อน | : 1
- ไม่ได้แสดงความคิดเห็น (ไม่ได้มาดู) ||| : 5

ฉากที่ชอบที่สุดจากภาพยนตร์ที่ชม

- ต้องฝึกซ้อมกับกะปีก่อนการ
แข่งขัน ||| ||| | : 11
- กะปิชนะการแข่งขัน | : 1
- กะปิรีดหัวลู่มึง || : 2
- แข่งขันเก็บมะพร้าวระหว่างกะปิกับกระจับ
||| ||| : 10
- ต้องช่วยเก้งที่กำลังจะจมน้ำ ||| : 3
- ต้องยืนอยู่ที่ริมทะเล ||| : 5
- กะปิกระโดดจากต้นมะพร้าวอีกต้นหนึ่งไปอีก
ต้นหนึ่ง || : 2
- กะปิทิ้งตาลลงใส่หัวพระ | : 1

อยากเป็นใครในเรื่อง กะปิ ลิงจ้อ ไม่หลอกจ้าว

- กะปิ ||| ||| ||| : 15
- ต้อง ||| ||| ||| : 15
- หงส์ ||| || : 7

เพราะอะไรจึงอยากเป็น ?

- กะปี้มีความฉลาด ||| : 3
- ต้องมีนิสัยดี |||| : 4
- กะปীনิสัยดี | : 1
- หงส์น่ารักและนิสัยดี | : 1
- กะปิตลก | : 1
- กะปีน่ารัก || : 2
- หงส์เป็นคนดี | : 3

หากนักเรียนมีสิ่งเป็นของตัวเองจะดูแลอย่างไร

- ให้อาหาร |||| : 4
- อาบน้ำให้มัน |||| : 5
- ดูแลอย่างดี ||||| : 11
- ให้อาหารกินทุกวัน ||| : 3
- ฝึกฝนให้มันเก่ง |||| : 9
- ไม่บังคับ || : 2
- ทำที่นอนให้ | : 1

นักเรียนคิดว่าเก่งมีพฤติกรรมน่าคบหรือไม่

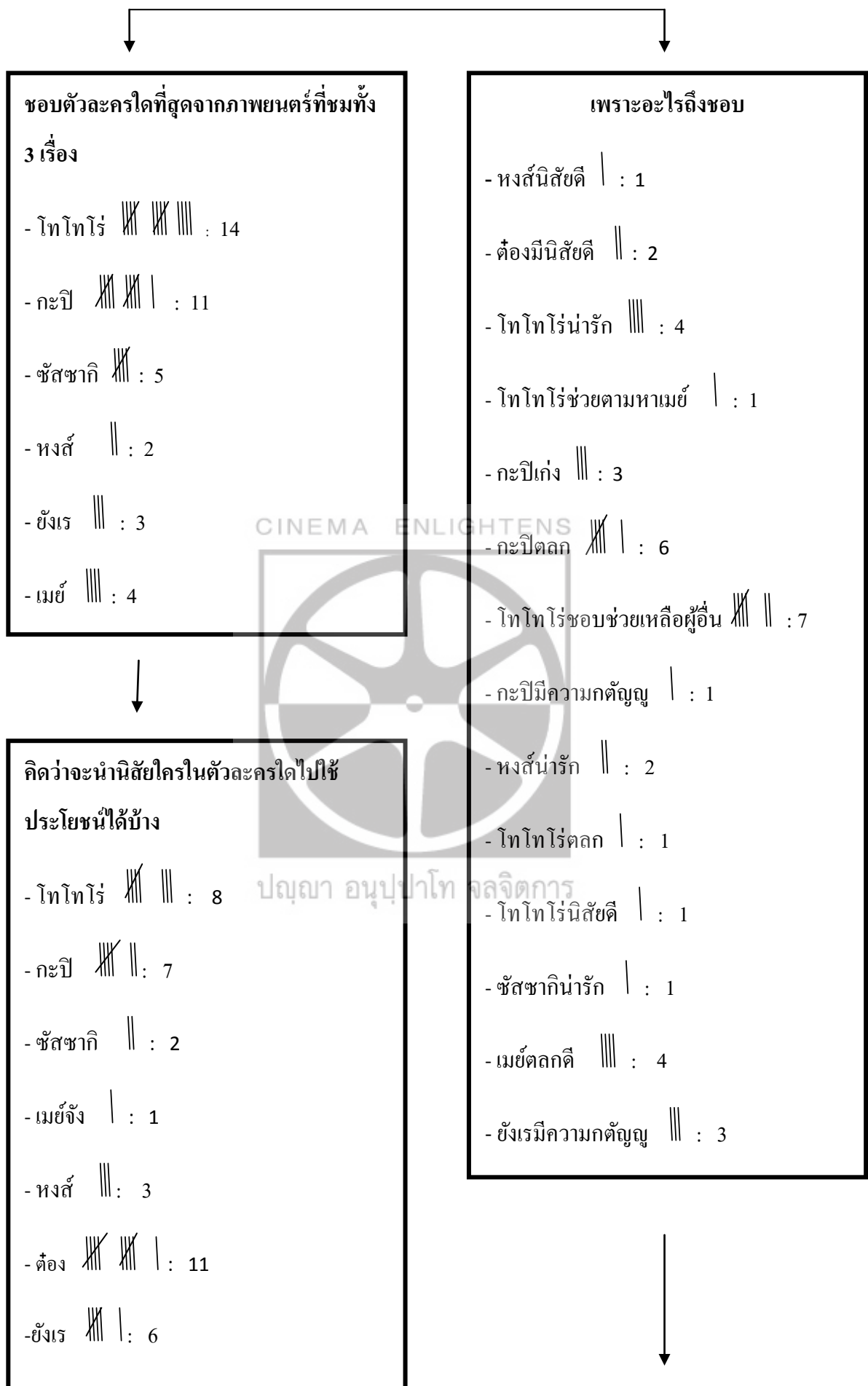
- ไม่น่าคบ ||||| || : 37

เพราะอะไรจึงไม่น่าคบ

- รังแกเพื่อน / แกล้งเพื่อน ||||| | : 11
- ขี้ใจมาก || : 2
- เป็นคนไม่ดี |||| : 5
- นิสัยไม่ดี |||| : 8
- ชอบแข่งขันกับคนอื่น | : 1
- เขาอวดเก่ง | : 1
- เกเร |||| : 6
- เอาเปรียบเพื่อน | : 1

ได้อะไรจากการชมภาพยนตร์บ้างในครั้งนี้

- ความรู้/ความคิด |||| |||| || : 13

- รู้สึกดีมาก | : 1

- ทำให้รู้จักมีความสามัคคี || : 2

- ได้ข้อคิดต่างๆ | : 1

- รู้จักมีความเมตตา กรุณา ต่อผู้อื่น || : 3

- ความสนุก |||| |||| | : 11

- ได้นิสัยที่ดี |||| |||| | : 11

- ได้รู้ว่านิสัยแต่ละคนไม่เหมือนกัน | : 1

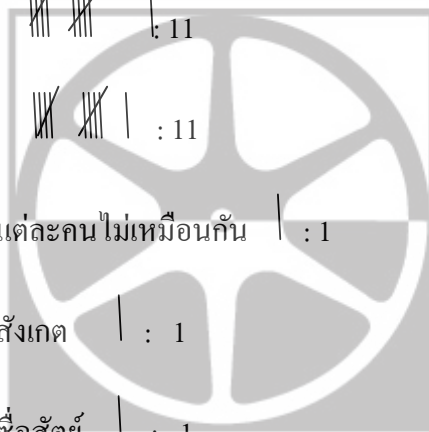
- เป็นคนช่างสังเกต | : 1

- รู้จักมีความซื่อสัตย์ | : 1

- ความสุข | : 1

- การแบ่งปัน | : 1

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปุปาโท จลจิตการ

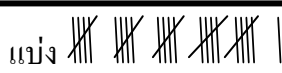
ภาคผนวก จ

ใบงานแบบทดสอบทัศนคติเรื่องความเมตตา กรุณา และการให้อภัย : โรงเรียนบ้านเขาหนือ

1.นักเรียนกำลังยืนรอรถประจำทางขณะฝนตก หากนักเรียนมีร่ม 2 คัน นักเรียนจะแบ่งให้คนที่ยืนรอรถอยู่ข้างๆหรือไม่เพราะอะไร?

แบ่ง

ไม่แบ่ง

แบ่งให้เพราะ ?

- สงสาร : 9

- กลัวไม่สบาย : 5

- กลัวเปียก : 9

- ไม่มีร่ม : 4

- ช่วยเหลือกัน : 3

- เป็นเพื่อนกัน : 1

- ไม่รู้จัก / กลัวถูกจับตัวไป : 3

ไม่แบ่งให้เพราะ ?

- ไม่รู้จัก / กลัวถูกจับตัวไป : 3

2.นักเรียนมีหน้าที่และกิจวัตรประจำวันอะไรบ้าง ที่ต้องทำในแต่ละวัน

- ดูการ์ตูน | : 1
- เล่นเกม ||| : 3
- รดน้ำต้นไม้ | : 1
- ใ้บ้าน || : 2
- ปลูกลงไม้ | : 1
- ตักน้ำ | : 1
- ล้างห้องน้ำ | : 1
- รดน้ำต้นไม้ | : 1
- โยนน้ำ | : 1
- ทำงานบ้าน ||||| : 20
- ทำกับข้าว |||| : 4
- กอนน้ำ ||| : 3
- ชักผ้า |||| : 4
- ไปเรียน ||||| : 21
- อาบน้ำ | : 1
- ล้างห้องน้ำ | : 1
- ดูการ์ตูน | : 1
- อ่านการ์ตูน | : 1
- เล่น ||| : 3
- รดน้ำผัก | : 1
- เลี้ยงน้อง ||| : 3
- ปลูกลงไม้ | : 1

3. ถ้าน้องของเพื่อนนักเรียนหายตัวไป นักเรียนจะช่วยเพื่อนตามหาหรือไม่ เพราะอะไร ?

- ช่วยเหลือกัน |||| : 4
- กลัวน้องถูกจับตัวไป | : 1
- เป็นเพื่อนกัน ||| ||| || : 12
- กลัวแม่ด่าเขา | : 1
- สงสาร ||| | : 6
- กลัวเป็นอันตราย |||| : 4
- พังพาอาศัยกัน | : 1

4. หากนักเรียนเป็นคนขายของตลาดนัด แล้วต้องไปตั้งแผงขายตรงที่เพื่อนของนักเรียนขายอยู่ก่อนเพื่อขายของชนิดเดียวกัน นักเรียนจะ
ทำอย่างไร?

- ขายด้วยกัน | : 1
- อธิบายเหตุผล | : 1
- หาที่ใหม่ ||| : 3
- ขอขายด้วย ||| | : 6
- ขายที่อื่น ||| ||| : 10
- ขอโทษ ||| : 5
- ไม่ขาย | : 1
- ขอขายแปปนึ่ง || : 2

5. หากนักเรียนเป็นคนขายของตลาดนัด แล้วเพื่อนของนักเรียนมาตั้งแผงขายของชนิดเดียวกันในที่ของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร?

- ให้เขาขายไป |||| : 4
- ให้ไปขายที่อื่น |||| | : 11
- แบ่งที่ให้ขาย ||||
- ขายด้วยกัน ||| | : 6
- ไม่ให้ขาย || : 2
- ต่างคนต่างขาย | : 1

6. หากนักเรียนไปขายของในที่ของผู้อื่น แล้วถูกเจ้าของที่รังแก เพราะเขาถูกแย่งที่ขายของ นักเรียนคิดว่าเจ้าของที่ทำถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร?

- ไม่ถูกต้อง |||| |||| |||| | : 26
- ถูกต้อง || : 2

ไม่ถูกต้องเพราะ ?

- ไม่ควรวิ่งแวกกัน : 8	- ไม่รู้ : 2
- รุนแรงเกินไป : 2	- ไม่มีเหตุผล $ $: 1
- นิสัยไม่ดี : 3	- หวงที่เกินไป : 2
- ทะเลาะกัน : 2	- ควรบอกดีๆ : 5
- เป็นที่สาธารณะ $ $: 1	- ต่างคนต่างผิด $ $: 1
- ผิดทั้ง 2 ฝ่าย $ $: 1	

ถูกต้องเพราะ ?

- ที่ของเขา || : 2

7. หากเพื่อนของนักเรียนชอบมาทำให้นักเรียนให้แข่งขันเรื่องต่างๆ เช่น จักรยาน เล่นเกม เรียนหนังสือ และอื่นๆ อยู่บ่อยครั้ง นักเรียนชอบหรือไม่ และจะอย่างไร?

ไม่ชอบ ||||| : 24
ชอบ |||| : 5

ไม่ชอบเพราะ ?

- ไม่ชอบคนอวดเก่ง ||| : 3
- ไม่อยากทำ || : 2
- รำคาญ | : 1
- ไม่ชอบให้ใครมาทวง || : 2
- นิสัยไม่ดี |||| : 4
- มันไม่ดี |||| : 4
- ไม่ชอบแข่งขัน |||| : 4
- ไม่สนใจ | : 1
- ไม่ชอบให้คนอื่นทำ ||| : 3

ชอบเพราะ ?

- สนุกดี ||| : 3
- จะได้ว่ามันเป็นอย่างไร | : 1
- จะได้เล่นเป็น | : 1

8.หากนักเรียนมีสัตว์เลี้ยงอยู่ 1 ตัว นักเรียนจะดูแลมันอย่างไร?

- ดูแลอย่างดี ||| ||| | : 11
- ทำความสะอาดให้ |||| : 4
- ให้อาหารทุกวัน ||| ||| ||| : 13
- พาไปออกกำลังกาย | : 1

ภาคผนวก จ

ใบงานแบบทดสอบทัศนคติเรื่องความเมตตา กรุณา และการให้อภัย : โรงเรียนสหประชาสาร

1.นักเรียนกำลังยืนรอรถประจำทางขณะฝนตก หากนักเรียนมีร่ม 2 คัน นักเรียนจะแบ่งให้คนที่ยืนรอรถอยู่ข้างๆหรือไม่เพราะอะไร?

แบ่ง ||||| : 35
CINEMA ENLIGHTENS

แบ่งให้เพราะ ?

- เป็นเพื่อนกัน ||||| : 5
- ไม่มีร่ม |||| : 4
- ช่วยเหลือกัน ||||| : 4
- กลัวเปียก |||| : 4
- กลัวไม่สบาย ||||| || : 17
- น้ำใจ | : 1

2.นักเรียนมีหน้าที่และกิจวัตรประจำวันอะไรบ้าง ที่ต้องทำในแต่ละวัน

- ซักผ้า 𠄎 𠄎 : 10

- ทำงานบ้าน 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 : 29

- ทำกับข้าว 𠄎 𠄎 : 8

- อ่านหนังสือ 𠄎 | : 6

- ทำการบ้าน 𠄎 𠄎 𠄎 𠄎 : 18

- อาบน้ำ 𠄎 || : 7

- เล่น 𠄎 𠄎 | : 11

- ดูโทรทัศน์ 𠄎 : 4

- เลี้ยงน้อง 𠄎 : 5

- ไปเรียน 𠄎 || : 7

- ซื่อของ || : 2

- ขายของ 𠄎 : 3

- ทำไร่/ทำนา | : 1

- ให้อาหารปลา | : 1

- ตักน้ำ | : 1

- กอน้ำ || : 2

- รดน้ำต้นไม้ | : 1

- แต่งตัว 𠄎 : 3

3. ถ้าน้องของเพื่อนนักเรียนหายตัวไป นักเรียนจะช่วยเพื่อนตามหาหรือไม่ เพราะอะไร ?

ช่วย ||||| : 35

ช่วยเพราะ ?

- ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ||| : 7

- สงสาร ||| : 6

- เป็นเพื่อนกัน ||| : 9

- กลัวเป็นอันตราย ||| : 5

- กลัวเพื่อนถูกพ่อแม่ตำหนิ | : 1

- กลัวถูกลักพาตัวไป ||| : 7

4. หากนักเรียนเป็นคนขายของตลาดนัด แล้วต้องไปตั้งแผงขายตรงที่เพื่อนของนักเรียนขายอยู่ก่อนเพื่อขายของชนิดเดียวกัน นักเรียนจะอย่างไร?

- ขอพื้นที่เพื่อนขายด้วย ||| : 4 - มาก่อนได้ก่อน ||| : 4

- หาที่ขายใหม่ ||| : 8 - ทะเลาะกัน | : 1

- ขอโทษ || : 2 - ช่วยกันขาย/ขายด้วยกัน || : 2

- ไปขายที่อื่น ||| : 10 - สนใจ ||| : 4

5. หากนักเรียนเป็นคนขายของตลาดนัด แล้วเพื่อนของนักเรียนมาตั้งแผงขายของชนิดเดียวกันในที่ของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร?

- พุดกันดีๆ |||| : 4
- ให้อำนาจขายที่อื่น ||||| : 18
- แบ่งกันขาย |||| : 8
- ขายด้วยกัน || : 2
- ทะเลาะกัน | : 1
- ขอคิดค่าที่ | : 1
- ให้อำนาจอย่างอื่น | : 1

6. หากนักเรียนไปขายของในที่ของผู้อื่น แล้วถูกเจ้าของที่รังแก เพราะเขาถูกแย่งที่ขายของ นักเรียนคิดว่าเจ้าของที่ทำถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร?

↓

ไม่ถูกต้อง ||||| : 25

ถูกต้อง |||| : 10

↓

ไม่ต้อง เพราะ ?

- รุนแรงเกินไป IIII || : 7
- ที่สาธารณะ III : 3
- รังแกผู้อื่น IIII III : 8
- ควรรู้จักกันดีๆ IIII | : 6
- ไม่รู้ | : 1

CINEMA ถูกต้อง เพราะ ?

- ที่ของเขา IIII IIII : 10

7.หากเพื่อนของนักเรียนชอบมาทำนักเรียนให้แข่งขันเรื่องต่างๆ เช่น
ขี่จักรยาน เล่นเกม เรียนหนังสือ และอื่นๆอยู่บ่อยครั้ง นักเรียนชอบ
หรือไม่ และจะอย่างไร?

ไม่ชอบ IIII IIII IIII IIII IIII : 30

ชอบ IIII : 5

ไม่ชอบเพราะ ?

- ไม่ชอบแข่งขัน 𠄎 𠄎 𠄎 : 13
- ไม่อยากเข้าใกล้ 𠄎 : 2
- ไม่ชอบคนอวดเก่ง 𠄎 : 4
- ไม่รับคำท้า 𠄎 𠄎 : 7
- บอกคุณครู | : 1
- ทำเฉยๆ 𠄎 : 2
- ปฏิเสธ | : 1

ชอบเพราะ ?

- จะได้รู้ว่าเราเก่ง | : 1
- สนุกดี 𠄎 : 3
- มีความสุข | : 1

8.หากนักเรียนมีสัตว์เลี้ยงอยู่ 1 ตัว นักเรียนจะดูแลมันอย่างไร?

- ให้อาหารทุกวัน 𠄎 𠄎 𠄎 : 14
- ฝึกมันให้เก่ง | : 1
- พาออกกำลังกาย 𠄎 : 3
- ดูแลมันให้ดี 𠄎 : 5
- ทำที่นอนให้ | : 1
- เล่นกับมัน | : 1
- ทำความสะอาดให้ | : 1
- ดูแลเอาใจใส่ 𠄎 : 5
- อาบน้ำให้มัน 𠄎 : 4

ภาคผนวก ข

เครื่องมือเก็บข้อมูล

แบบทดสอบทัศนคติจริยธรรมเรื่องการเมตตากฎา และการคิดอย่างมีเหตุผล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบตามความตามความคิดของตนเองตามสถานการณ์ต่อไปนี้

1. ดวงทำดินสอของตนเองขายจึงไม่มีดินสอใช้ หากนักเรียนนั่งติดกับดวงนักเรียนจะอย่างไร
ก. บอกให้ดวงหาให้ทั่วๆห้อง
ข. เก็บกล่องดินสอของตนเองเพราะกลัวว่าหากให้ดวงยืมดวงจะทำหาย
ค. ให้ดวงยืมดินสอจาดการบ้านก่อน
2. ทอปเล่นฟุตบอลกับเพื่อนๆขณะเดียวกันลูกบอลไปโดนกระจกห้องคุณครู หากนักเรียนเป็นเพื่อนกับทอปนักเรียนจะอย่างไรทำอย่างไร
ก. เดินไปบอกคุณครูว่าทอปเป็นต้นเหตุที่ทำให้กระจกห้องครูแตก
ข. เดินไปบอกคุณครูว่าทอปและทุกคนที่เล่นฟุตบอลเป็นต้นเหตุของเรื่องนี้
ค. วิ่งหนีก่อนที่ครูจะมา
3. น้ำเจอบัวนั่งอยู่ในสนามเด็กเล่นจึงเข้าไปดูสังเกตุเห็นบัวจ้องมองมีอน้ำที่ถือน้ำแข็งใสอยู่ หากนักเรียนเป็นน้านักเรียนจะอย่างไร
ก. เดินเข้าไปทักทายและเดินผ่านไป
ข. ชวนบัวไปเล่นของเล่นในสนามเด็กเล่น แต่บอกให้บัวรองจนกว่าน้ำจะกินน้ำแข็งใสหมด
ค. ชวนบัวไปเล่นของเล่นในสนามเด็กเล่น และบอกให้บัวมากินน้ำแข็งใสด้วยกัน
4. นักเรียนเจอบัวตัวหนึ่งอยู่ในอ่างน้ำในห้องน้านักเรียนจะอย่างไร
ก. เอาไม้มาเขี่ยหนูออกจากอ่างน้ำ
ข. รีบเดินออกจากห้องน้ำด้วยความตกใจ
ค. เรียกเพื่อนให้มาดู
5. โอมทำความสะอาดห้องเรียนหลังเลิกเรียนคนเดียวเนื่องจากเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียน เมื่อนักเรียนเห็นจะทำอย่างไร
ก. เดินไปกล่าวลาก่อนกลับบ้าน เพราะไม่ใช่หน้าที่ทำความสะอาดของตนเองวันนี้
ข. ถามโอมว่ามีอะไรให้ช่วยทำหรือไม่ก่อนกลับบ้าน

- ค. บอกโอมว่าจะช่วยทำความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้าน
6. มิ่งเห็นเงาที่นั่งร้องไห้อยู่ในโรงอาหารเพราะ เงาทำสมมุติการบ้านตกน้ำ จึงไม่มีการบ้านส่งคุณครู หากนักเรียนเป็นมิ่งนักเรียนจะอย่างไร
- ก. บอกเงาว่าทำไมไม่ระวังให้มากกว่านี้ ก็สมควรแล้วที่ไม่มีการบ้านส่ง
- ข. บอกเงาว่าไม่เป็นไร และช่วยไปบอกคุณครูให้แล้วค่อยนำการบ้านมาส่งพุงนี้
- ค. บอกเงาให้เลิกร้องไห้แล้วรีบลอกการบ้านเพื่อนมาส่งคุณครู
7. ตะวันวิ่งไปชนฝนที่ถือถาดอาหารกลางวัน ทำให้อาหารหกเลอะเสื้อผ้าของตะวัน หากนักเรียนเป็น ตะวันนักเรียนจะอย่างไร
- ก. รีบไปล้างคราบอาหารที่เลอะเสื้อผ้าของตนเอง
- ข. มองหน้าฝนที่ไม่ระวังและรีบไปล้างคราบอาหารที่เลอะเสื้อผ้าของตนเอง
- ค. กล่าวขอโทษฝนและรีบไปล้างคราบอาหารที่เลอะเสื้อผ้าของตนเอง
8. ปิ่นลืมเงินค่าอาหารกลางวันมาโรงเรียนจึงมาขอยืมฝนแต่ฝนมีเงินพอดีค่าอาหารกลางวันของตนเอง หากนักเรียนเป็นฝนนักเรียนจะอย่างไร
- ก. บอกปิ่นว่ามีเงินพอดีค่าอาหารจึงให้ยืมไม่ได้
- ข. บอกปิ่นว่าให้ไปยืมคุณครูแทนเพราะตนเองไม่มี
- ค. บอกปิ่นว่าตนเองมีเงินพอดี ถ้าปิ่นไม่รังเกียจก็แบ่งอาหารกลางวันกินด้วยกัน
9. แป้งทำข้อสอบวิชาภาษาอังกฤษไม่ได้ จึงขอต้นลอกข้อสอบ หากนักเรียนเป็นต้นนักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. เปิดกระดาดคำตอบให้แป้งลอก
- ข. บอกเพื่อนว่าลอกข้อสอบไม่ดี ให้ทำเอง
- ค. บอกว่าไม่ให้ดู
10. นกยื่นเข้าแถวหน้าเสาธงตอนเช้ารู้สึกจะเป็นลมจึงเรียกชมพู่ที่ยืนอยู่ข้างๆให้ช่วย หากนักเรียนเป็น ชมพู่นักเรียนจะอย่างไร
- ก. บอกว่าทนๆไปก่อนเดี๋ยวก็เสร็จแล้ว
- ข. บอกว่าให้เลิกสะกิดเดี๋ยวครูนี้กว่าคุยกันในแถว แล้วถูกลงโทษ
- ค. เรียกคุณครูบอกว่านกไม่สบาย
11. ชีมักถูกเพื่อนล้อว่าเป็นเด็กกำพร้าอยู่บ่อยครั้ง หากนักเรียนเป็นชีนนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ทำเป็นไม่ได้ยิน
- ข. ฟังคุณครู
- ค. ต่อยเพื่อนคนที่ล้อเลียน

12. หนึ่งกับฝ้ายไปซื้ออาหารกลางวันมาทานแต่ของฝ้ายไม่อร่อย เมื่อนักเรียนทราบว่าฝ้ายทานอาหารไม่ได้นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ทำเฉยๆ
- ข. บอกฝ้ายให้ทานๆเข้าไปเสียดาเงิน
- ค. แบ่งอาหารของตนเองให้ฝ้ายทาน

13. ภาณุชอบยืมหนังสือการ์ตูนของนัทมาอ่านในเวลาเรียน เมื่อครูจับได้จะอ้างว่าการ์ตูนนั้นเป็น

ของนัท แต่ถ้านั่งเรียนอยู่ข้างหลังจึงเห็นเหตุการณ์ทั้งหมด หากนักเรียนเป็นคณบดีนักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกภาณุให้ขอโทษนัทและไปบอกความจริงกับครู
- ข. บอกความจริงกับคุณครูด้วยตนเอง
- ค. ทำเป็นไม่เห็นเพราะไม่อยากโกรธกับเพื่อน

14. ในวิชาศิลปะเอมีทำงานแกะสลักได้ดี แต่แพนเค็กทำได้ไม่สวยและกลัวว่าตนเองจะได้คะแนนน้อย ถ้านักเรียนเป็นเอมีนักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกแพนเค็กว่าทำได้แค่นี้ก็ควรได้คะแนนแค่นี้
- ข. ปลอบใจแพนเค็กว่าไม่เป็นไรอย่าคิดมาก เธอทำเต็มที่แล้ว
- ค. ช่วยสอนแพนเค็กแกะสลัก

15. เพ็ญเห็นคุณครูกำลังเดินถือของอยู่ หากนักเรียนเป็นเพ็ญนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ยกมือสวัสดีและเป็นเฉยๆ
- ข. ยกมือสวัสดีและบอกครูว่าจะช่วยถือของ
- ค. เดินไปทางอื่น

16. เปียร์ทำแก้วน้ำของจิราแตกหากนักเรียนเป็นจิรานักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกเปียร์ว่าไม่เป็นไร ให้ซื้อแก้วน้ำอันใหม่มาคืนด้วย
- ข. บอกเปียร์ว่าไม่เป็นไร คราวหลังต้องระวังให้มากกว่านี้
- ค. ต่อบอกเปียร์ว่าไม่ระวังทำให้ของผู้อื่นเสียหาย

17. กันต์และเพื่อนๆนั่งรถประจำทางกลับบ้านด้วยกัน เมื่อขึ้นรถมีที่ว่าง 1 ที่เพื่อนๆจึงให้กันต์ไปนั่ง หากนักเรียนเป็นกันต์นักเรียนจะทำอะไรต่อไป
- ก. หลับ
 - ข. คุยกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน
 - ค. บอกเพื่อนๆให้เอากระเป๋าตัวเอง
18. วันากับอาทิตย์นัดกันไปเที่ยวงานวัดแต่อาทิตย์มาสาย 20 นาที ถ้านักเรียนเป็นวันา นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ไปเดินงานวัดก่อน
 - ข. ยืนรอและโวยวายอาทิตย์ว่าไม่ตรงต่อเวลา
 - ค. ยืนรออาทิตย์ และบอกอาทิตย์ว่าครั้งต่อไปอย่ามาสาย
19. จากเหตุการณ์ในข้อ 18 หากนักเรียนเป็นอาทิตย์นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ชวนกันไปเดินงานวัดอย่างเร่งรีบ
 - ข. กล่าวขอโทษวันาที่มาช้าและอธิบายเหตุผล
 - ค. ไม่พูดอะไรเลย
20. กิมเจง ฝากหลังซื้อดินสอกดสีม่วง แต่หลังซื้อสีฟ้ามาให้เพราะสีม่วงไม่มีในร้าน หากนักเรียนเป็นกิมเจงนักเรียนจะอย่างไร
- ก. บอกหลังว่าไม่เป็นไรสีอะไรก็ได้เหมือนกัน
 - ข. ทำสีหน้าไม่พอใจและบอกว่าไม่เป็นไร
 - ค. โวยวายว่าตนเองไม่ได้สั่งสีฟ้าและขอเงินคืนจากกิมเจง
21. ปิติร้องเพลงในห้องเรียนตอนพักกลางวัน ในขณะที่อาร์ตกำลังอ่านหนังสือ หากนักเรียนเป็นอาร์ตนักเรียนจะอย่างไร
- ก. ตะโกนบอกปิติว่าให้หยุดร้องรำคาญ
 - ข. บอกปิติว่าเสียงไม่ดีอย่างร้องเพลงดัง
 - ค. บอกปิติว่าร้องเบาๆหน่อยเราอ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง
22. จากเหตุการณ์ข้อที่ 21 หากนักเรียนเป็นปิตินักเรียนจะอย่างไร
- ก. ออกไปร้องเพลงหน้าห้องเรียน
 - ข. ไม่สนใจเพราะช่วงกลางวันทุกคนทำอะไรก็ได้

ค. บอกให้อาร์ตไปอ่านหนังสือในห้องสมุด

23. นิดกำลังจะเดินไปต่อคิวซื้อน้ำแข็งใส ขณะเดียวกันแดงเดินมาฝากนิตซื้อน้ำแข็งใสอีก 1 ถ้วย

เพราะคิวยาวถ้านักเรียนเป็นนิตนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บอกแดงว่าได้ไม่มีปัญหา

ข. บอกแดงว่าไปต่อคิวซื้อเอง

ค. บอกแดงให้แทรกคิวซื้อต่อจากนิตเลย

24. เอกเห็นตู้ถูกป้อรังแกแย่งค่าขนมที่ได้มาโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเอกนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หยุดรจนกว่าป้อจะไปแล้วเข้าไปช่วยตี

ข. เข้าไปช่วยตีทันที เพราะกลัวตีจะบาดเจ็บหนัก

ค. เรียกคุณครูมาช่วยตี

25. แบล็กให้เกตุยืมหนังสือการ์ตูนที่เพิ่งซื้อมาอ่าน เมื่อเกตุเอามาคืนพบว่าที่หน้าปกมีรอยเลอะน้ำอยู่

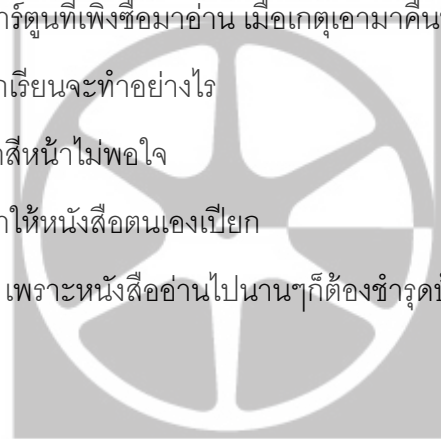
หากนักเรียนเป็นแบล็กนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ไม่พูดอะไรแต่ทำสีหน้าไม่พอใจ

ข. โวยวายว่าเกตุทำให้หนังสือตนเองเปียก

ค. บอกว่าไม่เป็นไร เพราะหนังสืออ่านไปนานๆก็ต้องชำรุดบ้างเป็นธรรมดา

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปาโท จลจิตการ

ภาคผนวก ข
เครื่องมือเก็บข้อมูล

CINEMA ENLIGHTENS

แบบสอบถามหลังการชมภาพยนตร์แบบในงาน

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

ภาคผนวก ฅ
เครื่องมือเก็บข้อมูล

แบบสอบถามทัศนคติและพฤติกรรมด้านเมตตากรุณา การคิดอย่างมีเหตุผล
และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (สถานการณ์จำลอง)

ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

โครงการวิจัย : การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา การคิด
อย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนช่วงวัย 9-12 ปี ในอำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

แบบสอบถามทัศนคติเรื่องความเมตตากรุณา และการให้อภัย

สถานการณ์จากเรื่อง โทโทโร่ เพื่อนรัก

1. นักเรียนกำลังยืนรอรถประจำทางขณะฝนตก หากนักเรียนมีร่ม 2 คัน นักเรียนจะแบ่งแบ่งให้กับคนที่ยืน
รอรถอยู่ข้างๆ หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนมีหน้าที่ และกิจวัตรประจำวันอะไรบ้าง ที่ต้องทำในแต่ละวัน

.....

.....

.....

.....

3. ถ้าน้องของเพื่อนนักเรียนหายตัวไป นักเรียนจะช่วยเพื่อนตามหาหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

สถานการณ์จากเรื่อง ICE Bar ไอศกรีมอีม่อน

4. หากนักเรียนเป็นคนขายของตลาดนัด แล้วต้องไปตั้งแผงขายของตรงที่เพื่อนนักเรียนเคยขายอยู่ก่อน เพื่อขายของชนิดเดียวกัน นักเรียนจะอย่างไร

5. หากนักเรียนเป็นคนขายของตลาดนัด แล้วเพื่อนของนักเรียนมาตั้งแผงขายของชนิดเดียวกันในที่ของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

6. หากนักเรียนไปขายของในที่ของผู้อื่น แล้วถูกเจ้าของที่รังแก เพราะเขาถูกแย่งที่ขายของ นักเรียนคิดว่าเจ้าของที่ทำถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุบูบาไท จลจิตการ

สถานการณ์จากเรื่อง กะปิ ลิงจ้อไม่หลอกจ้าว

7. หากเพื่อนของนักเรียนชอบมาทำนักเรียนให้แข่งขันเรื่องต่างๆ เช่น ขี่จักรยาน เล่นเกมส์ เรียนหนังสือ และอื่นๆ อยู่บ่อยครั้ง นักเรียนชอบหรือไม่ และจะอย่างไร

8. หากนักเรียนมีสัตว์เลี้ยงอยู่ 1 ตัว นักเรียนจะดูแลมันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ

ภาคผนวก ญ
เครื่องมือเก็บข้อมูล
แบบสอบถามความพึงพอใจ
แบบสอบถามความพึงพอใจ

ดีมาก

พอใช้

ปรับปรุง

๑. ภาพยนตร์

- ได้รับประโยชน์จากการชมภาพยนตร์
- ได้รับความบันเทิงจากการชมภาพยนตร์

๒. กิจกรรม

- สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย
- ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม

๓. ระยะเวลาที่มีความเหมาะสม

๔. สถานที่มีความเหมาะสม

๕. สิ่งอำนวยความสะดวก

๖. เจ้าหน้าที่

๗. ความพึงพอใจโดยรวม

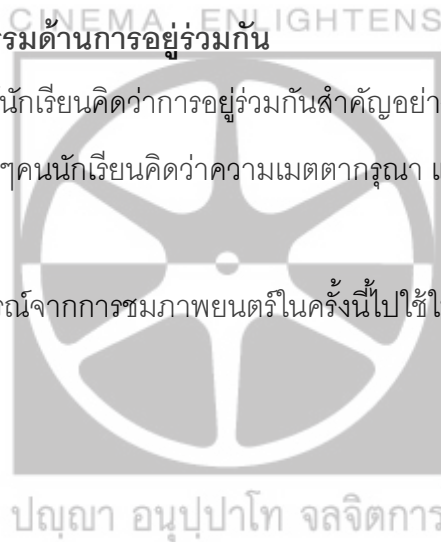
ภาคผนวก ก
เครื่องมือเก็บข้อมูล
แบบสัมภาษณ์

1.) แบบสัมภาษณ์เรื่องพฤติกรรมด้านเมตตากฎณาการให้อภัยและการคิดอย่างมีเหตุผล

1. จากการชมภาพยนตร์นักเรียนคิดว่าอะไรคือความเมตตากฎณา และการให้อภัย
2. นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียกว่าความเมตตากฎณาและการให้อภัยไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง
3. หลังจากนักเรียนได้ใช้ความเมตตากฎณาแล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร
4. คิดว่าความเมตตากฎณามีประโยชน์กับตัวเองอย่างไรบ้าง

2.) แบบสัมภาษณ์เรื่องพฤติกรรมด้านการอยู่ร่วมกัน

1. จากการมาชมภาพยนตร์นักเรียนคิดว่าการอยู่ร่วมกันสำคัญอย่างไร
2. หากต้องอยู่ร่วมกันหลายคนนักเรียนคิดว่าความเมตตากฎณา และการให้อภัยกันมีความสำคัญอย่างไร
3. นักเรียนจะนำประสบการณ์จากการชมภาพยนตร์ในครั้งนี้ไปใช้ในเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างไร

ภาคผนวก ก
คำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

CINEMA ENLIGHTENS

ปัญญา อนุปปาโท จลจิตการ